

İLK ÖĞRETİM OKULLARININ FİNANS KAYNAKLARI

Ulaş YAMAÇ

**Nisan 2010
DENİZLİ**

İLKÖĞRETİM OKULLARININ FİNANS KAYNAKLARI

Pamukkale Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı

Ulaş YAMAÇ

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK

**NİSAN 2010
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması Ve Ekonomisi Bilim Dalı öğrencisi Ulaş YAMAÇ tarafından, Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK yönetiminde hazırlanan “**İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları**” başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 22.04.2010 tarihli tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN

Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Gökhan TUZCU

Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK

Jüri Üyesi (Danışman)

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 25/05/2010 tarih ve ..08/13.. Sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT

Enstitü Müdürü

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmanın yapılması ve bulguların analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

Tarih : 22.05.2010

İmza :

Öğrenci Adı Soyadı: Ulaş YAMAÇ

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans çalışmalarım sırasında kendilerinden ders aldığım bütün hocalarıma; yüksek lisans tezimin hazırlanmasında göstermiş olduğu akademik danışmanlık ve her türlü desteğinden dolayı saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK'e; yine yüksek lisans eğitim ve öğretimim ile tez savunmasındaki katkısı nedeniyle değerli hocam Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN'e; tez savunmama katılan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Gökhan TUZCU'ya; tez çalışmam süresince yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Hüseyin YOLCU'ya; veri toplama aracımın hazırlanmasında görüşlerini benimle paylaşan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK'e, Prof. Dr. Ahmet AYPAY'a, Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM'e, Doç. Dr. Ekrem TOMUL'a Doç. Dr. Hasan Hüseyin AKSOY'a, Doç. Dr. Necati CEMALOĞLU'na, Yrd. Doç. Dr. Ali Ekber ŞAHİN'e, Yrd. Doç. Dr. Ali TAŞ'a, Yrd. Doç. Dr. Aycan ÇİÇEK SAĞLAM'a, Yrd. Doç. Dr. Aysun ERGİNER'e, Yrd. Doç. Dr. Erkan TABANCALI'ya, Yrd. Doç. Dr. Feyyat GÖKÇE'ye, Yrd. Doç. Dr. Osman TİTREK'e, Yrd. Doç. Dr. Türkay Nuri TOK'a, Okul Müdürü Abdullah Yavuz AKINCI'ya, Okul Müdürü Mehmet ERDEN'e ve Okul Müdürü Sefa ÇETİNKAYA'ya; yapmış oldukları araştırmaları bana göndererek araştırmama katkı sağlayan değerli hocam Prof. Dr. Yüksel KAVAK'a; Sermin ÖZTÜRK'e, bana her alanda destek olan sevgili annem Sevgi KUZU'ya ve tez çalışmam süresince bana sabırla destek olan kıymetli eşim Aslıhan YAMAÇ ile kızım Beren YAMAÇ'a teşekkür ederim.

ÖZET

İLKÖĞRETİM OKULLARININ FİNANS KAYNAKLARI

YAMAÇ Ulaş

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Denetimi,
Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Kazım ÇELİK

Nisan 2010, 131 sayfa

İlköğretim okullarının bütçe ve bütçe dışı finans kaynakları ile bütçe dışı finans kaynaklarının toplanma yöntemlerini tespit etmeyi ve okul yöneticisi ve öğretmenlerin ilköğretim okullarının finans sorunlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma toplam beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; kuramsal çerçeve, araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve tanımlarına yer verilmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde ilgili araştırmalar yer almaktadır.

Üçüncü bölümde; araştırmayla ilgili yöntem bilgilerine değinilmiştir. Araştırma, betimsel bir inceleme olarak genel tarama modeline göre yapılmıştır. Araştırmanın evreni 2009–2010 eğitim-öğretim yılında Isparta ili merkezinde bulunan ilköğretim okullarında çalışan okul müdürü, öğretmen ve okul aile birliği başkanlarıdır. Araştırmanın örneklemi ise, Isparta ili merkez ilköğretim okul yöneticileri (69) ve okul aile birliği başkanları (12) ile 393 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından genellikle sayı, yüzde ve gruplandırma yapılarak özetlenmiştir.

Dördüncü bölüm; araştırma sonucu elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlanmasına ayrılmıştır. Araştırmanın son bölümünde ise; sonucu ve bu sonuçlara dayalı olarak yapılan öneriler yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ilköğretim okullarına ayrılan pay 2006 yılından günümüze sürekli düşmektedir. Fakat ilköğretime ayrılan payın GSYH içindeki oranı son yıllarda sürekli artmaktadır.

2. İl özel idarelerinden ilköğretime aktarılan payın 2003 yılından sonra ciddi artışların gerçekleştiği görülmektedir. Fakat bu artışın bütçe sisteminin değişmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Ancak 2009 yılı itibariyle çok büyük bir düşüşe uğramıştır.

3. İlköğretim okullarının 30 çeşit bütçe dışı gelir kaynağı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Finansman, Bütçe, İlköğretim, Öğretmen, Yönetici

ABSTRACT**FİNANCIAL RESOURCES OF PRIMARY SCHOOLS****YAMAÇ Ulaş****M. Sc. Thesis in Educational Sciences
Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK****April 2010, 131 pages**

The survey is constituted of 5 sections aiming to identify the views of school administrators, teachers on primary schools finance issues and methods of gathering extrabudgetary and the budget finance resources of primary schools. in the first section, hypothetical frame, the problem of research, the aim, the importance, the limits, the figures are handled. In the second section of research; the related research on the topic are taken place.

The third section, the methodology of the survey is dealt. The research is done according to descriptive hatching. The population of the research is the school administrators, teachers, and parent teacher association chairmen in the province of Isparta in 2009-2010 educational year. Isparta has 69 central school administrators, 12 parent teacher association and 393 teachers. The data's gathered in the research is summarized by percentages, groups and figures.

The fourth section is for the results obtained by research and the comments on them. And in the final section, the following diagnosis were reached;

- 1) the budget share given to primary education in te ministry of education has been decreasing since 2006. On the other hand, hte ratio given toprimary education in GDP has been increasing steadily fort he last years.
- 2) it has seen that the share given to primary education by special provincial administration has increase d seriously since 2003. but it can be said that this increase can caused by the the change in budget system as well. BUT There is a great fall in 2009.

it has been determined that there are 30 different extra budgetary in primary schools.

Key Words: Education, Finance, Budget, Primary Education, Teachers, Administrators

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU.....	ii
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM FİNANSMANI VE İLKÖĞRETİM OKULLARININ FİNANS KAYNAKLARI

1.1. Türkiye’de İlköğretimin Finansına Genel Bir Bakış.....	2
1.2. Eğitim Finansmanı ve İlgili Kavramlar.....	4
1.2.1. Eğitim.....	4
1.2.2. Finansman.....	4
1.2.2.1. Eğitim finansmanı.....	5
1.2.2.2. Türkiye’de ilköğretim okullarının finansmanı.....	21
1.3. Problem Cümlesi.....	27
1.4. Alt Problemler.....	27
1.5. Araştırmanın Amacı.....	27
1.6. Araştırmanın Önemi.....	28
1.7. Sayıtlılar.....	28
1.8. Sınırlılıklar.....	28
1.9. Tanımlar.....	29

İKİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM FİNANSMANI İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	30
2.1.1. Eğitim Finansmanı İle İlgili Araştırmalar.....	30
2.1.2. İlköğretim Okullarının Finansmanı İle İlgili Araştırmalar.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM OKULLARININ FİNANS KAYNAKLARI ARAŞTIRMASININ YÖNTEMİ

3.1. Yöntem.....	37
3.2. Evren.....	37
3.3. Örnekleme.....	38
3.4. Veri Toplama Aracı.....	38
3.4.1. Veri Toplama Aracının Hazırlanması.....	39
3.4.2. Ölçeğin Geçerliliği ve Güvenirliği.....	39
3.4.3. Ölçeğin Uygulanması.....	39

3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	40
---------------------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUM

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	41
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	44
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	47
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	60
4.4.1. İlköğretim Okullarının Finansal Sorunlarının Çözümü Hakkında Yönetici Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	60
4.4.2. İlköğretim Okullarının Finansal Sorunlarının Çözümü Hakkında Öğretmen Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	83

BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar.....	107
5.2. Öneriler.....	110
5.2.1. Uygulamacılara Öneriler.....	110
5.2.2. Araştırmacılara Öneriler.....	111
KAYNAKLAR	112
EKLER.....	117
Ek 1. Okul Yöneticisi Anketi.....	117
Ek 2. Okul Aile Birliği Başkanları Anketi.....	121
Ek 3. Öğretmen Anketi.....	123
EK 4. Anket İzin Onayı.....	126
Ek 5. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının 1064 Sayılı Yazısı...	127
EK 6. Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 130 Sayılı Yazısı.....	129
EK 7. Veri Toplama Aracı Hakkında Görüşü Alınan Uzmanlar.....	130
ÖZGEÇMİŞ.....	131

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1 Bazı OECD ülkelerinde 2006 yılında öğrenci başına yapılan harcamalar.....	20
Tablo 1.2 Bazı OECD ülkelerinin eğitim harcamalarının gsyh'a oranı.....	21
Tablo 1.3 Gayri safi yurtiçi hâsıla ile konsolide / merkezi bütçenin, millî eğitim bakanlığı bütçesine oranları.....	23
Tablo 1.4 Milli eğitim bakanlığı bütçesinde ilköğretim okullarına ayrılan payın bakanlık bütçesine oranları.....	24
Tablo 1.5 İlköğretim okullarında okullaşma oranları	25
Tablo 1.6 Öğretim yılına göre resmi ilköğretim okul, öğretmen ve öğrenci sayıları.....	25
Tablo 1.7 Bazı OECD ülkelerinde ilköğretim düzeyinde öğrenci başına yapılan harcamalar.....	26
Tablo 4.1 Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ilköğretim okullarına aktarılan kaynaklar.....	41
Tablo 4.2 İlköğretim genel müdürlüğünün yıllar itibariyle ödenek durumu	42
Tablo 4.3 Yıllar içinde Isparta iline Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ayrılan ödenek.....	43
Tablo 4.4 İl özel idare bütçelerinden ilköğretim okullarına aktarılan kaynaklar.....	44
Tablo 4.5 Isparta il özel idaresinin eğitime ayırdığı ödeneğin toplam eğitim ödeneğine oranı.....	45
Tablo 4.6 İl özel idarelerinin eğitime aktardığı kaynağın Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ilköğretime aktarılan kaynağa oranı.....	46
Tablo 4.7 Okul yöneticilerine göre çalıştıkları kurumdaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi.....	47
Tablo 4.8 Öğretmenlere göre sınıflarında bulunan öğrenci sayıları	47
Tablo 4.9 Öğretmenlere göre sınıflarındaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi.....	47
Tablo 4.10 Okul aile birliğinin gelir kaynakları.....	48
Tablo 4.11 Okul yöneticilerine göre ilköğretim okullarının özel gelir kaynakları.....	49
Tablo 4.12 Okul yöneticilerinin çalıştığı kurumun öğretim şekline göre ilköğretim okullarının özel gelir kaynakları.....	51
Tablo 4.13 Okul yöneticilerinin çalıştığı kurumlardaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre ilköğretim okullarının özel gelir kaynakları.....	52
Tablo 4.14 Öğretmenlere göre sınıfta toplanan gelir kaynakları	54
Tablo 4.15 Öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci sayısına göre sınıfta toplanan gelir kaynakları.....	55
Tablo 4.16 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre öğretmenlerin sınıfta topladığı özel gelir kaynakları.....	56
Tablo 4.17 Bütçe dışı gelir kaynaklarının toplanma yöntemleri.....	59

Tablo 4.18 Okul giderleri için kullanılan gelir kaynakları ve yöneticilerin kullanılması gerektiğini düşündüğü gelir kaynakları.....	60
Tablo 4.19 Okul yöneticilerine göre mevcut kaynaklarla eğitsel gereksinimlerin karşılanma düzeyleri.....	61
Tablo 4.20 Yöneticilere göre ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler.....	62
Tablo 4.21 Okul yöneticilerinin görevlerine göre ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler.....	65
Tablo 4.22 Yöneticilerin görev yaptıkları kurumların öğretim şekline göre ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler hakkındaki görüşleri.....	66
Tablo 4.23 Yöneticilerin görevli oldukları okullarda öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler hakkındaki görüşleri.....	67
Tablo 4.24 Okul yöneticilerine göre ilköğretim okullarının en önemli finans sorunları.....	68
Tablo 4.25 Yöneticilerin görevlerine göre ilköğretim okullarının finans sorunları hakkındaki görüşleri.....	70
Tablo 4.26 Yöneticilerin görev yaptıkları okulun öğretim şekline göre, ilköğretim okullarının en önemli finans sorunları hakkındaki görüşleri.....	72
Tablo 4.27 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre okul yöneticilerinin ilköğretim okullarının finans sorunları hakkındaki görüşleri.....	73
Tablo 4.28 Okul yöneticilerine göre devletin ilköğretim hizmetini sunma şekli.....	74
Tablo 4.29 Görevlerine göre okul yöneticilerinin devletin ilköğretim hizmetini sunma şekline ilişkin görüşleri.....	75
Tablo 4.30 Yöneticilerin görev yaptıkları okulun öğretim şekline göre devletin ilköğretim hizmetini sunma şekline ilişkin görüşleri....	75
Tablo 4.31 Yöneticilerin, çalıştıkları okuldaki öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre, devletin ilköğretim hizmetini nasıl sunması gerektiğine ilişkin görüşleri.....	76
Tablo 4.32 Okul yöneticilerine göre ilköğretimin finansını karşılaması gereken kişi ya da kuruluşlar.....	77
Tablo 4.33 Görevlerine göre okul yöneticilerinin ilköğretimin finansını karşılaması gereken kişi ya da kuruluşlar hakkındaki görüşleri	79
Tablo 4.34 Görev yaptıkları okulların öğretim şekline göre okul yöneticilerinin ilköğretimin finansını karşılaması gereken kişi ya da kuruluşlar hakkındaki görüşleri.....	80
Tablo 4.35 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre okul yöneticilerinin ilköğretimin finansını karşılaması gereken kişi ya da kuruluşlar hakkındaki görüşleri.....	81
Tablo 4.36 Öğretmenlere göre mevcut kaynaklarla eğitsel gereksinimlerin karşılanma düzeyleri.....	83
Tablo 4.37 Öğretmenlere göre ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler.....	84
Tablo 4.38 Sınıfta bulunan öğrenci sayısına göre öğretmenlerin ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenlere ilişkin görüşleri.....	88

Tablo 4.39 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre öğretmenlerin ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler hakkında görüşleri	90
Tablo 4.40 Öğretmenlere göre ilköğretim okullarının en önemli finans sorunları.....	92
Tablo 4.41 Sınıfta bulunan öğrenci sayısına göre öğretmenlerin ilköğretim okullarının en önemli finans sorunlarına ilişkin görüşleri.....	95
Tablo 4.42 Öğrenci velilerinin gelir düzeyine göre öğretmenlerin ilköğretim okullarının en önemli finans sorunlarına ilişkin görüşleri	97
Tablo 4.43 Öğretmenlere göre devletin ilköğretim hizmetini sunma şekli...	98
Tablo 4.44 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre öğretmenlerini devletin ilköğretim hizmetini sunma şekline ilişkin görüşleri....	99
Tablo 4.45 Öğretmenlere göre ilköğretim okullarının finansı kimler tarafından karşılanmalıdır	100
Tablo 4.46 Sınıfta bulunan öğrenci sayılarına göre öğretmenlerin ilköğretimin finansının kimler tarafından karşılanması gerektiğine ilişkin görüşleri	103
Tablo 4.47 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre öğretmenlerin ilköğretimin finansının kimler tarafından karşılanacağına ilişkin görüşleri	105

KISALTMALAR DİZİNİ

BYKP	: Beş Yıllık Kalkınma Planı
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
GATS	: Hizmet Ticareti Genel Anlaşması
GATT	: Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması
GSYH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEŞ	: Milli Eğitim Şûrası
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TKY	: Toplam Kalite Yönetimi
WB	: Dünya Bankası

GİRİŞ

Eğitimin ve özel olarak ilköğretimin finansmanı farklı yöntemlerle gerçekleştirilebilir. Eğitim finansmanı incelendiğinde üç farklı yöntemin var olduğu görülecektir. Bunlardan ilki, eğitimin finansının devlet tarafından, vergiler yoluyla karşılandığı kamu finansmanı yöntemidir. İkincisi ise hem devletin, hem yararlanan bireylerin, işletmelerin ve gönüllü kuruluşların finansa katıldığı karma finansman yöntemidir. Sonuncusu ise parasal kaynağın eğitimden yararlananlar tarafından karşılandığı özel finansman yöntemidir (Tural, 2002:193).

Ülkemizde eğitimin finansını incelediğimizde farklı eğitim düzeylerinde farklı yöntemlerin uygulandığı görülmektedir. İlköğretim anayasal olarak kız ve erkek çocuklara zorunludur ve devlet okullarında parasız olarak verilmektedir. Ortaöğretimde ve yükseköğretimde ise karma eğitim finansmanı yöntemi benimsenmiştir.

“İlköğretim okullarının finans kaynakları” konulu bu çalışmada kuramsal olarak eğitimin finansmanı üzerinde durulmuş, ilköğretime aktarılan kamu kaynakları ilgili kamu kurumlarının sayısal verileri incelenerek ortaya çıkarılmış, diğer taraftan anket uygulaması ile ilköğretim okullarının özel gelir kaynakları, bu kaynakların toplanma şekli, eğitsel gereksinimler için yapılan harcamaların hangi gelir kaynağından karşılandığı ve okul yöneticisi ve öğretmenlerin ilköğretimin finans sorunları ve bunların çözüm yolları hakkındaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma Isparta ili merkez ilçesinde bulunan ilköğretim okulları ve bu ilköğretim okullarında görevli okul yöneticisi ve öğretmenleri kapsamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM FİNANSMANI VE İLKÖĞRETİM OKULLARININ FİNANS KAYNAKLARI

Bu bölümde problemin kuramsal temelleri üzerinde durulmuş ve eğitim, finansman, eğitim finansmanı ve özellikle ilköğretim okullarının finansmanı hakkında bilgilendirmelerde bulunularak, problem durumu ve problem cümlesi verilmiştir.

1.1. Türkiye’de İlköğretimin Finansına Genel Bir Bakış

Ülkemizde ilköğretim okullarının kaynakları çeşitli kanun ve yönetmeliklerle belirlenmiştir. İlk olarak bakıldığında Anayasanın 42. maddesinde “İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.” denilmektedir. İlköğretim okullarının kaynakları ise 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda belirtildiği gibi Milli Eğitim Bakanlığı’na genel bütçeden ayrılan pay, il özel idare bütçesinden ayrılan pay, köylerde mahalli idarelerin bütçelerinden aktardıkları pay, bu kanuna göre verilecek para cezaları, gelirlerini eğitim kurumlarına ayırmış olan mazbut vakıfların hâsılatından ayrılacak hisseler, faizler, velilerin ayni ve nakdi yardımları, okul kantin ve benzeri bölümlerinin kiralari, okul çevresindeki işletmelerin ayni ve nakdi yardımları, hurdaya çıkan her türlü okul araç – gereç ve taşınmazlarının satılmasından elde edilecek gelirlerden oluşmaktadır. Ayrıca 1997 yılında kabul edilen ve ilköğretimi sekiz yıla çıkaran 4306 sayılı Kanun’la eğitime ayrılan payın arttırılması için, giderleri ilköğretimde kullanılmak üzere çeşitli işlem ve kâğıtlardan eğitime katkı payı alınması uygulamasına başlanmıştır.

Bunların yanı sıra “Eğitime %100 destek”, “Bilgisayarlı Eğitime Destek”, “Yaşasın Okulumuz”, “Eğitimde Gönül Birliği”, “Umut Adımları” gibi Milli Eğitim Bakanlığı ile çeşitli vakıf, dernek, kurum ve kuruluşların ortaklaşa yürüttüğü kampanya ve projeler de ilköğretim okullarına kaynak yaratmak için kullanılmaktadır.

Bu kaynakların illerde uygulaması ise Şu Şekilde olmaktadır:

İlköğretim Genel Müdürlüğü'nden iller itibariyle planlanan ödenekler yıl boyu Maliye Bakanlığı'nca serbest bırakma oranlarına göre planlanarak illere gönderilmektedir. İllerdeki uygulama ise; Genel Bütçe'den gelen bu ödenekler 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu gereğince il Özel İdare Bütçesi'ne ve planlama doğrultusunda İlçe Özel İdareleri'ne aktarılması, İl Özel İdare Bütçeleri'nden %20 oranında ilköğretim hizmetlerine ayrılan payla birlikte ihtiyaçlar doğrultusunda harcamalar yapılması Şeklindedir.

Bu kaynaklardan yatırım, onarım, yeni yapım, derslik ilavesi, boya-badana, eğitim aracı ihtiyaçları, yakacak ihtiyaçları, elektrik-su ihtiyaçları, telefon-ADSL ihtiyaçları, taşınmalı eğitim yol ve yemek giderleri vb. karşılanmaktadır.

Tüm bu kaynakların yanı sıra okullarda kurulan Okul Aile Birlikleri de velilerden ve hayırsever vatandaşlardan aynı ve nakdi yardımlar toplayarak, sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleyerek ve okulun kantin, açık alan, salon gibi kısımlarını işleterek okulun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır.

Ancak ilgili kanunlarda belirtilen bütçe kaynaklarının yeterli olmadığı ve ilköğretim okullarının Okul Aile Birlikleri yoluyla topladıkları bağış, eğitime katkı payı vb. kaynakların okulların ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir bölümü oluşturduğu geçmişte yapılan araştırmalarla açığa çıkarılmıştır. Örneğın Kavak, Ekinci ve Gökçe'nin (1997) Ankara'da yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre Devlet Bütçesinden ve İl Özel İdare katkılarından ilköğretim okullarına aktarılan pay ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmaktadır ve velilerden para toplama yöntemleri velileri okuldan uzaklaştırmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere ilköğretim okulları pek çok kaynağa sahiptir. Ancak ilköğretim okullarının finansmanı ile ilgili olarak bir değerlendirmede bulunabilmek için, öncelikle genel bütçe ve il özel idare bütçelerinden ayrılan kaynaklar belirlenmeli, ardından Őehir merkezindeki ve kasaba/köylerde bulunan ilköğretim okullarının giderlerini hangi kaynaklardan karşılamakta olduğu tespit edilmelidir. Diğer taraftan, finansal sorunların çözümü hakkında okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri de belirlenmelidir.

1.2. Eğitim Finansmanı ve İlgili Kavramlar

Bu bölümde eğitim, finansman ve eğitim finansmanı konuları üzerinde durulmuş ve Türkiye’de eğitim finansmanı, ilköğretim düzeyiyle sınırlı olarak ele alınmıştır.

1.2.1 Eğitim

Eğitim bireyin kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, toplum içerisinde yaşamını sürdürebilecek biçimde gelişim göstermesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen davranış kazandırma süreci olarak tanımlanmaktadır. Eğitim genel olarak iki kısımda incelenmektedir. Bunlar örgütlenmiş ve örgütlenmemiş eğitim olarak adlandırılmaktadır. Örgütlenmiş eğitim; örgün eğitim, yaygın eğitim ve hizmet içi eğitimi içermektedir (Âdem, 1997: 2).

Örgün eğitim okul içinde gerçekleştirilen eğitim olarak tanımlanmaktadır. Örgün eğitim ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim basamaklarından oluşmaktadır. Türk milli eğitiminin düzenlenmesine esas olan amaç ve ilkeler, eğitim sisteminin genel yapısı ile devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğu 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973) ile belirlenmiştir. Adı geçen kanunda eğitim sisteminin ilkeleri (1) Genellik ve Eşitlik, (2) Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları, (3) Yönelme, (4) Eğitim Hakkı, (5) Fırsat ve Olanak Eşitliği, (6) Süreklilik, (7) Atatürk İnkılâp ve ilkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği, (8) Demokrasi Eğitimi, (9) Laiklik, (10) Bilimsellik, (11) Planlılık, (12) Karma Eğitim, (13) Okul ve Ailenin İşbirliği ve (14) Her Yerde Eğitim olarak ifade edilmiştir. İlgili kanunda ayrıca Türk Milli Eğitimi’nin genel ve özel amaçları ile öğretim tür ve düzeylerindeki özgün amaçları da belirtilmiştir.

Ülkemizde zorunlu ve temel eğitim düzeyi 6 – 14 yaş gurubu çocukları kapsayan ilköğretimdir. İlköğretimin esasları ise 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu (1961) tarafından belirlenmiştir. Bu kanuna göre ilköğretim, ilköğretim kurumlarında verilen, zorunlu ve devlet okullarında parasızdır. Yine bu kanuna göre zihnen, bedenen, ruhen ve sosyal olarak özürü olan çocukların özel eğitim ve öğretim görmeleri sağlanır.

1.2.2 Finansman

Hançerlioğlu’ya göre finansman; Maliye, ekonomik durum, gelir ve giderleri yönetmedir (Altuntaş, 2005: 11). Finansman; Bir organizasyonun yeterli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için gereken her türlü ödeme araç ve olanakları sağlayacak ve

organizasyonun her türlü yükümlülüklerini süresinde gerçekleştirmesini olanaklı kılacak biçimde para akışının yönetimidir (Arda, 2002: 145).

Mal ve hizmetlerin bireye ve topluma fayda sağlaması açısından gruplandırılması ile finansman biçimleri de ortaya konulmaktadır. Mal ve hizmetler üç ana grupta ele alınmaktadır. Bunlardan ilki Kamusal Mal ve Hizmetler; faydanın birimlere bölünemediği ve yararlanmaya ayrı birimler halinde sunulmadığı hizmetlerdir. Kamusal mal ve hizmetler fiyatlandırılmazlar. Ayrıca kamu bu mal ve hizmetlerin finansmanına katılmak istemeyenlerin ondan yararlanmasına engel olunamaz (Köksal, 1996: 271) Savunma ve adalet bu gruba dâhil edilmektedir. Kamusal mal ve hizmetlerin finansmanı vergiler ile karşılanmaktadır. İkincisi Özel Mal ve Hizmetler; faydanın tamamen birimlere bölünebildiği ve herkesin zevkine ve gelirine göre istediği miktarda yararlandığı hizmetlerdir. Bir kişi bir özel malı tükettiği zaman başka birisi bu malı tüketemez. Gıda ve giyim malları bu gruba örnek verilmektedir. Özel mal ve hizmetlerin finansmanı satın alan bireylerce karşılanır. Üçüncüsü ise Yarı Kamusal Mal ve Hizmetlerdir. Faydanın bir kısmının topluma, bir kısmının da hizmetten yararlanan kişiye ait olduğu hizmetleri ifade etmektedir. Bu gruba örnek olarak eğitim ve sağlık verilmektedir (Kavak, 2003: 2). Eğitim hizmetinin kamusal mal ve hizmetler sınıfına dâhil edilememesi, faydasının savunma hizmetinde olduğu kadar her bireye ulaşamamasından kaynaklıdır (Vaknin, 2003: 2). Vaknin'in görüşünden yola çıkılarak eğitimin kişisel ve toplumsal yararlarını gözden geçirmekte yarar görülmektedir. Eğitimin kişisel getirileri incelendiğinde; kazançlarda artış, iş imkânlarındaki artış, iş doyumu, sağlanan bilgi ve kültürün sağlayacağı doyum sayılmaktadır. Toplumsal faydaları ise; eğitililerce ödenen vergilerdeki artış, eğitim sayesinde oluşan yetişmiş insan gücü, bu insan gücünün sayesinde ortaya çıkan üretimde verimlilik artışı, toplumun yaşam koşullarındaki gelişmeler sıralanmaktadır (Tural, 2002: 189). Eğitimin sosyal faydaları ise; kalkınmışlık düzeyindeki artış, yoksulluğun ve eşitsizliğin azalması, halk sağlığı ve düşük doğurganlık oranı, demokratikleşme, çevre bilincinin artması, suç oranlarında düşme şeklinde sıralanmaktadır (Ereş, 2005: 4-5-6-7-9-10).

1.2.2.1 Eğitim Finansmanı

Eğitim finansmanı öğretim tür ve düzeylerinin sunumu için gerekli kaynaklara karşılık gelen parasal kaynakların elde edilmesi ve farklı öğretim tür ve düzeylerinde,

farklı sosyo-ekonomik kökenden gelen birey ve gruplara dağıtım sürecini ifade etmektedir (Öztürk, 2002: 11).

Dünyada eğitime kaynak sağlamada üç yaklaşım gözlenmektedir. Bunlar; eğitimin gelirlerinin kamu tarafından sağlanması, kaynakların eğitimden yararlanan öğrenci ve ailelerden sağlanması ve eğitimin kaynaklarına eğitimden doğrudan ya da dolaylı yararlanan her kesimin katkıda bulunması olarak ifade edilmektedir (Tural, 2002: 192).

Eğitimde kamu finansmanı yaklaşımında eğitimin parasal kaynakları, kamu yönetimi aracılığıyla vergilerden sağlanmaktadır. Kamu finansmanının gerekçeleri arasında fırsat eşitliğini yükseltmesi, eğitimin toplumsal yararlarını göz önüne alması, eğitim ve işgücü piyasası ile ilgili bilgileri bir araya getirerek iyi kararlar alınmasına temel oluşturması ve eğitimin ölçek ekonomisine göre planlanmasını sağlaması sayılmaktadır. Sınırlılıkları olarak ise, kamu kaynaklarındaki değişimin eğitimin kalitesini etkilemesi, bireysel tercihlerin dikkate alınmasında sorunlar ortaya çıkarabileceği ve sistemi değerlendirme olanağı sunmayacağı sıralanmaktadır. Eğitimde özel finansman yaklaşımında ise eğitimden yararlananların öğrenim fiyatını ödemesi ile eğitime parasal kaynak sağlanması öngörülmektedir. Özel finansmana gerekçe olarak, faydalananın bedel ödemesinin kullanımda etkinliği arttıracığı, eğitim sürecinin yargılanmasına ve sorgulanmasına olanak sağlayacağı ve bireysel tercihlerin dikkate alınacağı belirtilmiştir. Bu yaklaşımın sınırlılıkları olarak eğitimde eşitsizliğin artacağı, eğitim bireysel yararlar odaklı yapılacağı ve toplumsal yararların ihmal edileceği ifade edilmektedir. Eğitimde karma finansman yaklaşımında eğitime, kamu kesimi ile birlikte eğitimden fayda sağlayan bireyler, işletmeler ve gönüllü kuruluşların da parasal katkı sağlaması gerektiği ifade edilmektedir. Karma finansman yaklaşımına gerekçe olarak eğitimde yararlanan her kesimin eğitime ilgi düzeyini yükselteceği, herhangi bir kaynaktaki daralmanın diğer bir kaynakla telafi edilebilerek niteliğin düşmesinin engelleneceği ve eğitimde etkinlik ve eşitliğe katkı sağlayacağı belirtilmektedir. Bu yaklaşımın sınırlılıklarının ise hangi kesimin eğitim maliyetlerine ne kadar katkı sağlayacağını belirlemede yaşanacak güçlükler ve sistemin kurulması ve yönetiminin maliyetinin yüksek olması olduğu söylenmektedir (Tural, 2002: 193).

Ünal'a göre eğitim yaklaşımları iki düzlemde toplanmaktadır. Bunlardan ilki olan "Toplumcu Yaklaşım" eğitimi tüm yurttaşlar için ele almakta ve devletin eğitim

olanaklarını herkese parasız sunması gerektiğini ileri sürmektedir. İkincisi olan “Faydacı Yaklaşım” ise eğitim, fayda/maliyet ölçütü dâhilinde kazançlı olduğu durumlarda iktisadi kurallara göre üretilmektedir (Yolcu, 2007: 1–2).

Toplumcu yaklaşım “Özgürlükçü Eğitim Anlayışı” olarak da adlandırılmaktadır ve eğitimi insanların özgürlük içinde birlikte zenginleşmeleri olarak tanımlamaktadır (Önder vd, 1998: 196) Eğitimde toplumcu yaklaşım sosyalist devletlerde uygulanmıştır. Sosyalizm politikası ile yönetilen devlet sağlık, eğitim, savunma, iç güvenlik ve adalet gibi hizmetleri finanse eder. Eğitimin temel amacı sistemin gerektirdiği insanı yetiştirmektir (Tural, 2002: 197). Toplumcu yaklaşımda kişilerin ekonomik güçlerine, sınıflarına, yaşlarına ve ırklarına bakılmaksızın, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim görmeleri esastır(Öndeş, 2005: 97).

Toplumcu yaklaşıma örnek olarak Venezüella’da kurulan Bolivar Üniversitesi ve adı geçen ülkede yürütülen “Sosyal Eşitlik Planı” verilebilir. Bolivar Üniversitesinde ülke genç ve yetişkinlerinin çeşitli misyonlar sayesinde kurulan kooperatiflerde çalışmaları karşılığında yarıda bıraktıkları eğitimlerini ücretsiz olarak tamamlayabilmeleri olanağı sağlanmıştır. “Sosyal Eşitlik Planı” sayesinde de 3 milyon 500 bin ülke vatandaşına eğitime devam etme şansı sağlanmış, 1,5 milyona yakın kişi okuma yazma öğrenmiş, 1 milyondan fazla kişi eğitim seviyesini bir basamak yükseltmiş, 284.271 kişi lise öğrenimine başlamış ve 475.655 yeni öğrenci adayı kaydedilmiştir (Temelkuran, 2009: 219-220).

Kapitalist toplumlarda faydacı yaklaşım görülmektedir. Faydacı yaklaşım farklı dönemlerde farklı şekillerde kendini göstermiştir. Kapitalist toplumda eğitim insanı üretimdeki ve toplumdaki rollerine göre biçimlendiren bir süreç olarak algılanmaktadır (Önder vd, 1998: 191).

Faydacı yaklaşım eğitime “İnsan Sermayesi Kuramı” ile formüle edilmiştir. İnsan sermayesi kavramı insanların eğitim, yetiştirme ve diğer etkinlikleri kullanarak kendilerine yatırım yapmaları ve bu yolla gelecekteki kazançlarını yükseltmeleridir (Woodhall, 1994b: 19). İnsan sermayesi kavramı, eğitim ekonomisi araştırmalarının çoğunun odak noktası haline almıştır. Pek çok ekonomist, tıpkı fiziki yatırımların üretim kapasitesini yükseltmesi gibi eğitim ve yetiştirmenin de insan gücünün üretim kapasitesini yükseltecek bilgi ve becerileri ortaya çıkaracağını ifade etmiştir (

Woodhall, 1994a: 2) Konuyla ilgili yaptığı araştırmada Denison ek eğitimin, fiziksel büyümede anlamlı bir rol oynadığını öne sürmüştür (Carnoy, 1989: 486, Woodhall, 1994a: 6). Marris tarafından yapılan başka bir araştırmada da eğitimin sadece ekonomik büyümeyi etkilemediği, aynı zamanda eğitim yatırımıyla desteklenmeyen genel yatırımların ekonomik büyümeye etkisinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Psacharopoulos ve Woodhall, 1994: 44).

İnsan sermayesi kuramının ilgilendiği bir diğer konu da eğitim maliyeti ile verimlilik arasındaki ilişki olmuştur. Amerika, İngiltere, Meksika ve Latin Amerika’da konuyla ilgili yapılan çalışmalar sonucunda bir yatırım olarak eğitimin getiri oranının fiziksel sermayeye yapılan yatırıma benzediği sonucuna ulaşılmıştır (Carnoy, 1989: 487). Ancak eğitimin ekonomik büyümeye katkısı ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda bu katkının ilk insan sermayesi kuramcılarının ve ekonomistlerin ileri sürdükleri kadar büyük olmadığı görülmüştür (Carnoy, 1989: 496). İnsan sermayesi kuramına göre devlet daha üretken işgücü üreterek verimliliği arttırmak için; bireyde gelecekte daha yüksek gelir elde edebilmek için eğitime yatırım yapmaktadır (Önder vd, 1998: 192). Faydacı yaklaşımda eşitlik “fırsat eşitliği” olarak ifade edilmekte, zorunlu eğitim dışındaki eğitim basamaklarında “ödeyen yararlanır” düşüncesi hâkim düşüncüyü oluşturmaktadır (Yolcu, 2007: 2).

Özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra yetişmiş insangücü ihtiyacının ortaya çıkması bu anlayışın hayata geçmesine sebep olmuştur. Bu dönemde “eğitimde demokratikleşme” ve herkese eğitimde “fırsat ve imkân eşitliği” sağlama kavramları ortaya atılmış ve gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde izlenen eğitimi yaygınlaştırma politikaları sonucunda öğrenci sayılarının hızla artarak eğitimde arz – talep dengesi bozulmuş ve finansman sorunları ortaya çıkmıştır (Bülbül, 1998: 1).

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) yönetiminde 1993 yılında yapılan “Uruguay Turu” sonucunda GATT’nin yerine geçmek üzere DTÖ kurulmuş ve Uruguay Turu Nihai Senedi (DTÖ Kuruluş Anlaşması) imzalanmıştır (Bircan, 1996: 63, Göker, 2000, 1). Bu anlaşma ile imalat sanayi ürünlerinin yanı sıra tarım, tekstil, hizmetler, fikri mülkiyet hakları da dâhil olmak üzere bütün ekonomik–ticari faaliyet alanlarının küreselleştirilmesinin amaçlandığını öne sürenler bulunmaktadır. Bu anlaşmanın içeriğinde bulunan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) hizmet sektörünün ve buna bağlı olarak da hizmet sektörünün en büyük kısmını

oluşturan eğitimin uluslar arası sermayeye açılmasını amaçladığı söylemleri bulunmaktadır. 1994 yılında DTÖ' ye üye olan 143 ülkeden 40'ı GATS kapsamına eğitim hizmetini dahil etmiştir. (Eğitim-Sen 2003: 1, Sayılan, 2007: 63, Keskin, 2003: 13, Abacıoğlu, 2005: 115, Hirtt, 2005: 117, Aydoğan, 2008: 167).

Eğitim hizmetinin finansına ilişkin yöntemler arasında yerelleşme ve özelleştirme de önemli yer tutmaktadır. Lee'ye göre yerelleşme yönetim yetkisinin, karar mekanizmalarının ve planlamanın merkezi hükümetten yerel yönetimlere ya da sivil toplum kuruluşlarına (STK) aktarılmasıdır (Ünal, 2003: 106). WB'a göre yerelleşme okul sistemlerinde politika oluşturma yöntemlerinde meydana gelen değişiklikler, kaynak paylaşımı, gelirlerin kullanımı, öğretmen yetiştirilmesi, müfredatın hazırlanması ve okulların işletilmesini kapsamaktadır. (Keskin, 2003: 10-11, Sayılan, 2007: 66).

WB eğitimin yerelleştirilmesinin dört çeşidinden söz etmiştir (Keskin, 2003: 11):

- " 1) Yetkilerin dağıtılması: Merkezi yönetim içinde aşağı kademelere yetki transferi. Yönetimsel sorumlulukların merkezi yönetimden taşra yönetimlerine devri. Dünya Bankası kaynaklarında bu tür yerelleşmenin en zayıf çeşidi olarak tanımlanmaktadır.
- 2) Yetkilendirme: Merkezi yönetimin görevlerinin özerk örgütlere devri. Mesleki eğitim ve yükseköğretim eğitim sistemi içinde özerk örgütlere devredilmektedir. Temel eğitimde yaygın bir uygulama değildir. Okul bölgelerine yetki devri bu kapsamdadır.
- 3) Veraset: Özerk ve bağımsız, gelir toplama ve harcama yetkisine sahip olan ulus-altı yönetim birimlerinin yaratılmasıdır. Karar alma yetkisi merkezi ve bölgesel yönetimler arasında paylaşılır. Temel eğitim hizmetlerinin bölgesel ya da yerel yönetimlere devri. Merkezden ve taşradan yerel yönetimlere yetki devri.
- 4) Özelleştirme: Yetkinin özel sektöre devri. Özelleştirme malvarlıklarının satışı, özel sektörün hizmetin sunumunda payının artırılması ve kar güdüsünün eğitim sisteminin her aşamasında davranışlara yansıtılmasını anlatmaktadır."

Yerelleşmenin faydalarının başında sistemin bu sayede ani ekonomik değişikliklere daha etkili cevap verebileceği ve çevresel değişimlere uyum sağlayabileceği görüşü yer almaktadır. Yine yerelleşme sayesinde çok sesliliğe dayalı bir demokrasi kültürünün kurulacağı öne sürülmektedir. Yerelleşmenin eğitim konusunda alınacak kararlara geniş bir katılımı sağlayacağı, eğitim hizmetlerinin denetlenmesinde ise çok yönlü bir mekanizmanın oluşacağı ifade edilmektedir. Yerelleşme yolu ile teknolojik gelişmelerin geç kalınmadan takip edilmesinin sağlanacağı, bireyi merkeze alan eğitimin daha kolay gerçekleştirileceği belirtilmektedir. Yerelleşmenin bir diğer faydası da eğitime bölgesel kaynakların

aktarılabilesine imkân vermesidir. Eğitimde bölge halkının sorumluluk alması sayesinde okulların kendi imkânları ile ilave kaynaklar elde etmesi sağlanabilir. Ayrıca yerelleşme sayesinde insan kaynakları daha etkili biçimde kullanılabilir, çalışanların bağlılık, yaratıcılık ve kendini adamışlığı daha üst düzeyde gerçekleşir. Eğitimin amaçları netlik kazanır, eğitim örgütleri arasındaki iletişim daha nitelikli hal alır. Okul – aile arasındaki sorunların çözümüne ilişkin yeni ilişkiler kurulabilir ve daha etkili olunabilir (Erdoğan, 1996a: 120-121).

WB, eğitimin yerelleştirilmesinin birtakım sakıncaları olduğunu belirtmiş ve bunları şu şekilde sıralamıştır (Keskin, 2003: 12).

- " 1) Yerel siyasetçilere mali sorumluluk vermek önemli riskler taşımaktadır. Bu risklerden en önemlisi yerel siyasetçilerin kaynakları eğitim için kullanmak yerine, karayolu yapmak ya da sulama kanalları inşa etmek gibi kısa vadeli kazançlar için kullanmalarıdır.
- 2) Yerelleşme, varlıklı ve yoksul bölgelerde yaşayan öğrenciler arasında var olan eşitsizliği daha da artırabilmektedir. Yerelleşme, varlıklı bölgelerdeki öğrencilere artan olanaklar sunarak daha iyi eğitim almalarını sağlarken, yoksul bölgelerdeki öğrencilerin durumunu daha da kötüleştirebilmektedir. Yerelleşme reformlarından kazançlı çıkanlar varlıklı okullar olmaktadır.
- 3) Eğitimde yerelleşme reformlarının eğitimin kalitesine yönelik etkilerini, özellikle öğrenci başarısı üzerine etkilerini ölçmek ve değerlendirmek oldukça zordur. Böyle bir değerlendirme yapabilmek araştırmalar ve yaşanan deneyimler sonucu ortaya çıkacaktır. Banka'nın birçok projesi yerelleşmenin sonuçları ve başarısı ile ilgili olarak bir değerlendirme yapmak için kullanılabilir göstergeye sahip değildir."

Eğitimde yerelleşme deneyimlerinde Latin Amerika ülkeleri önemli bir veri kaynağı olarak kabul edilmektedir. Şili ve Arjantin'de 1970'lere kadar uzanan yerelleşme "reform"ları Meksika, Brezilya, Nikaragua ve El Salvador'da 1980'lerden itibaren yaygınlaşmıştır. Şili'de yerelleşme uygulamaları 1970'li yıllarda Eğitim Bakanlığının bölgelerdeki görevlilere yetkiler aktarmasına kadar dayanmaktadır. 1980 yılında ise okullar merkezi yönetimden yerel yönetimlere devredilerek kupon sistemi ile finanse edilmeye başlanmıştır. 1982 yılında %84'ü yerelleştirilen eğitim kurumlarının tamamı 1987 yılında belediyelere devredilmiştir. Ardından da devlet öğrenci sayılarına göre belediyelere aylık ödemeler yapmıştır. 1990 ve 2000'li yıllara gelindiğinde ise WB' dan alınan proje kredileri yerelleşmenin etkisini arttırmıştır. Bu krediler ile okul yöneticilerine geniş yetkiler verilmiş ve öğretmenlerin okullarının ihtiyacını belirleme ve karşılaması için projeler üretmesi sağlanmıştır. Tüm bu yerelleşme çalışmaları sonucunda 1990 yılında toplam öğrencilerin ancak %15'i özel okullarda okurken 1996 yılına gelindiğinde bu rakam %34'e, 2000 yılında ise %43'e kadar yükselmiş ve

belediye okullarında öğrencilerin sadece %57'si kalmıştır. Tüm bu gelişmelerin ardından Eğitim Bakanlığında merkezileşme eğilimlerinin arttığı görülmüştür. Şili'de yerelleşme uygulamalarının sonuçlarına bakıldığında ise verimliliğin, başarının ya da ekonomik değişimlere ayak uydurma yetisinin arttığı söylenemez. Yerelleşme sonucunda öğretmenler kamu görevliliği statülerini kaybetmiş, öğretmen ücretlerinde farklılaşmalar ortaya çıkmış, öğretmenlerin çalışma koşulları esnekleşmiş, maaş hakkı, standart ücret ölçeği, 30 saat çalışma ve örgütlenme hakkı ortadan kalkmıştır (Keskin, 2003: 13-14-16-17-18).

Eğitimde özelleştirme uygulamalarının pek çok yolu görülmektedir. Bu yollardan bazılarında devletin sadece temel kamusal hizmetler olan adalet, savunma ve temel eğitimi vermesini sağlamak için özel okulların ya da ailelerin desteklenmesi görüşü öne çıkarılırken, bazılarında kademe kademe özelleştirme fikrinin topluma benimsetilmesi ve özelleştirmenin küçük birimler halinde, önce eğitim sektörü içindeki çeşitli hizmetlerin özelleştirilmesi ile yaygınlaştırılması yöntemi izlendiği öne sürülmektedir. Bu yöntemlerden ilkinde göre özel okullar devlet tarafından desteklenmelidir. Bu destekleme doğrudan bu okullara kaynak aktarımı şeklinde olabileceği gibi okullarda uygulanan çeşitli etkinliklere devletin sponsorluk yapması şeklinde de olabilir (Erdoğan, 1996b: 254). Özel okullara yapılacak bir başka yardım türü ise dolaylı olarak vergi muafiyeti, vergi indirimi, ücretsiz arsa ya da bina tahsis olarak ifade edilmektedir. Özelleştirmeye yapılacak bir diğer destek türü ise ailelerin eğitim harcamaları için devletin yardım yapmasıdır. Friedman'a göre mevcut eğitim sisteminden memnun olmadıkları için çocuklarını özel okullara gönderen aileler ödedikleri verginin yanı sıra bir de eğitim ücretini ödemek zorunda kalmaktadırlar. Bu da bir tür fırsat eşitsizliğidir. Bu durumda devletin çocuklarını özel okula gönderen ailelere yardımda bulunması gerekmektedir (Erdoğan, 1996b: 254). Bu durum kupon sisteminin gelişmesi şeklinde açıklanabilir. Kupon sisteminde devlet, ailelere, çocuklarının eğitim harcamalarında kullanılmak üzere, ekonomik değeri olan kâğıtlar vermektedir. Bu kuponları verirken fırsat eşitliği yaratmak için ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleriyle ters oranlarda farklı kupon uygulamasına dahi gidebilmektedir. Böylece ailelerin kendi tercih ettikleri doğrultuda ya da çocuklarının ilgi ve yeteneklerini göz önüne alarak, çocuklarını istedikleri okula gönderebilecekleri öne sürülmektedir.

Özelleştirmenin dolaylı olarak desteklendiği, basamaklar halinde uygulandığı yöntemler de mevcuttur. Örneğin, “Sözleşmeli Özelleştirme” yöntemi ile okullarda sunulan bazı hizmetlerin özel bir kuruma belirli süreler için devredilebileceği belirtilmektedir. Başka bir yol ise “Yap – İşlet – Devret” olarak adlandırılan yöntemle okulların özel sektöre yaptırılması, belli bir süre özel sektör tarafından işletilen okulların daha sonra kamuya devredilebileceği görüşü ifade edilmektedir (Erdoğan, 1996b: 255).

Yerelleşme, özelleştirme, piyasalaştırma temeline dayanan neo-liberal ekonomi politikaları sonucunda sosyal haklar yok olmaya yüz tutmuştur. Habermas; bu politikaların sosyal sınıflar arasındaki dengeyi bozup çatışmaları yeniden gündeme getireceğini ileri sürmüştür. McGrew ise küreselleşme sonucunda demokratik yurttaşlık ve halk egemenliği uygulamalarının tartışılır hale geleceğini savunmuştur (Yıldız, 2008: 26).

Eğitim için gerekli kaynakların kamu kesimince sağlanmasının ve piyasa mekanizması işleyişine terk edilememesinin sebepleri şu şekilde ifade edilmiştir (Tural, 2002: 214-215):

- " 1) Eğitim hizmeti rekabetçi piyasa koşullarında sunulursa, sadece öğrenim fiyatını ödeyebilenlerin eğitim sürecine katılımı söz konusu olacağından *eğitim eşitliği* zedelenir.
- 2) Eğitim hem bireye hem de topluma yarar sağlayan bir hizmettir.
- 3) Eğitim ve işgücü piyasalarına ilişkin yeterli bilgisi olmayan bireyler eğitime ilişkin uygun kararlar veremezler. Devlet açtığı eğitim kurumları yoluyla *bilgi edinmenin maliyetini* karşılayamayan bireylere destek verir.
- 4) Eğitim devletçe sunulduğunda, belli büyüklükte okullar açılarak, eğitimde üretim fonksiyonlarında değişiklikler yapılarak ve eğitim teknolojileri sürekli yenilenerek verimlilik artırılabilir ve böylece ek kazançlar sağlanabilir."

Türkiye’de eğitim finansmanı genel olarak baktığımızda ortaya çıkan tablo şu şekildedir:

Eğitimin finansmanı büyük bir ağırlıkla vergilerle karşılanmaktadır. Ancak kamusal kaynağın yeterli olmaması nedeniyle ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak okullar da özel finansman kaynakları yaratma yoluna gitmiştir. Buda okulların içinde bulunduğu sosyo-ekonomik çevre farkları nedeniyle devlet okulları arasında kaynak farklılıkları ortaya çıkarmıştır (Tural, 2002: 337, Ünal, 1996: 342). İlköğretim finansmanına bakıldığında anayasa ve ilgili yasalar gereği ilköğretim devlet

okullarında parasızdır. İlköğretim okullarına aktarılan kaynaklar incelendiğinde büyük bir bölümünün kamusal kaynaklar olduğu, bunun yanında STK ve şahısların yaptığı bağışlar, veli katkısı gibi finans kaynaklarına da başvurdukları görülmektedir. Aynı durum ortaöğretim kurumları için de geçerlidir (Tural, 2002: 337-338, Ünal, 1996: 343-344). Yükseköğretimin finansmanı incelendiğinde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 38. maddesi gereği yükseköğretim paralıdır. Ancak yükseköğretime aktarılan kaynaklar incelendiğinde finansmanın %80'ine yakınının (Tural, 2002: 338) kamu tarafından karşılandığı görülmektedir. Ancak yükseköğretime kamu tarafından ayrılan pay Gayri Safi Milli Hâsıla'nın küçük bir oranını oluşturduğundan gereksinimleri karşılamada yeterli olmamaktadır (Ünal, 1996: 347).

Türkiye'de eğitimin finansmanı incelendiğinde cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze farklılaşmaların olduğu açıkça görülmektedir. Cumhuriyetin kurulmasından önce eğitimin finansmanına ilişkin ilk adımların "Maarifi Umumiye Nizamnamesi" ile atıldığı görülmektedir. Bu nizamnameye göre eğitimin gelirleri; "devlet tarafından verilecek ödenekler, halk tarafından yapılacak yıllık yardımlar, vakıf gelirleri, çeşitli yardımlar, sultaniye ve yüksekokul öğrenci ücretleri ile para cezalarından" oluşmaktadır. Aynı nizamnamede sıbyan okullarının öğretmen ücretleri ile okul yaptırımı gibi diğer giderlerinin aynı mahalle/köy halkı tarafından karşılanması ve bu okullara verilecek ödeneğin 600 ile 900 kuruş arasında olması gerektiği belirtilmiştir. Rüştüyelerin her türlü eğitim giderlerinin illerde bulunan eğitim daireleri veznesince ödeneceği, Sultani okullarının ise yapım giderleri hükümetçe ödenecek, öğrencilerden alınacak ücretlerin yetersiz olması durumu göz önünde tutularak hazinece ödenek konacaktır. Yüksekokulların giderlerinin büyük bir kısmı ise devletçe karşılanacaktır (Karakütük, 2001: 61).

Cumhuriyetin ilk yıllarında ise "Tedrisatı İptidaiye Kanunu Muvakkatı" (İlköğretim Geçici Yasası) ilköğretimin finansmanının nasıl olması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu yasaya göre giderlerin karşılanmasında "mahalle halkı" zorunlu tutulmuştur. Ayrıca devlet tarafından kurulacak yatılı ilkokullara ücretli öğrenci kabul edilebileceği ifade edilmiştir. Bu geçici yasaya göre ilköğretimin finansmanı devlet ve il bütçelerinden desteklenecektir. Bu yasa ile ilköğretimin finansmanı il özel idarelerine bırakılmış, diğer öğretim düzeyleri için mevcut düzenlemelerin sürdürüldüğü anlaşılmıştır (Karakütük, 2001: 61).

Cumhuriyet döneminin ilk anayasal düzenlemesi olan 1924 Anayasası'ndan günümüze ilköğretimin zorunlu ve parasız olduğu ifade edilmiştir. 1919 – 1960 yılları arasında eğitim finansmanı ile ilgili kanuni düzenlemelerin bazıları şu şekilde sıralanmıştır:

1) 1924 yılında ortaöğretim öğretmenlerin alacakları maaşlar belirlenmiştir.

2) 1936 tarihli “Maarif Teşkilâtına Dair Kanunu” ile ilköğretimin daha önce olduğu gibi il özel idaresince finanse edileceği belirtilmiştir. Aynı yasa ile ilkokul öğretmen ve yönetici maaşlarının taban değerleri de ortaya konmuştur.

3) 1925 yılında zorunlu eğitim çağındaki çocuklar için yapılacak harcamalara halkın katılımının sağlanması amacıyla “Mektep (Okul) Vergisi” adında bir vergi konulmuştur.

4) 1926 yılında “10 öğretmen okulunun yapım ve donatımı için beş yıl süreyle il özel idare bütçelerinin yüzde onunu ayıracağı” yasalaşmıştır.

5) 1926 – 1927 eğitim öğretim yılı sonunda gündüzlü ortaöğretim öğrencilerinden para alınmayacağı kabul edilerek ortaöğretimin parasız ve devletçe sunulması sağlanmıştır.

6) 1927 yılında “Maarif (Eğitim) Vergisi konmuş ve okul vergisi ile ilgili yasa değişiklik yapılarak oranlar belirlenmiştir. Bu vergi 1929 yılında 1454 sayılı yasa ile kaldırılmıştır.

7) 1930 yılında çıkan 1702 sayılı yasa ile ilk ve ortaöğretim öğretmenlerinin ücretleri tespit edilmiştir.

8) İl özel idarelerinden ücret alan ilköğretim müfettişleri 1938 yılında bakanlığa geçmiştir. 1940 yılında “Köy Enstitüleri” kurulmuştur.

9) 1942 yılında çıkarılan 4304 sayılı yasa ile mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesine ilişkin somut adımlar atılmıştır.

10) 1948 yılında kabul edilen 5166 sayılı yasayla ilkokullarda öğretmen aylıklarının genel bütçeden karşılanacağı belirtilmiş, ilkokulların hizmetli ücreti, yapım,

onarım ve tüm genel giderleri özel idare bütçelerinden ayrılmıştır (Karakütük, 2001: 67).

1921 – 1960 arasında Milli Eğitim Bakanlığı'nın harcamalarına bakıldığında, 1921 yılında 390.412 TL olan harcamaların 1960 yılında ise 919.578.000 TL olduğu görülmektedir. Bu harcamaların genel bütçe içindeki oranları ise 1921 yılında %0,7 iken 1924 yılında %4,7 olmuş, 1946 yılında %10'a ulaşan bu oranların 1947 yılında %6,5'e düştüğü görülürken ilerleyen yıllarda bu oranların %11'ler civarında seyrettiği ve 1960 yılında %12,6'ya ulaştığı görülmüştür. Bu dönemin sayısal verileri incelendiğinde yaşanan ekonomik sıkıntı ve 2. Dünya Savaşı'na rağmen devletin eğitime verdiği önemin giderek arttığı ve buna bağlı olarak da kaynaklardan eğitime ayrılan payın yükseldiği sonucuna ulaşılmaktadır (Karakütük, 2001: 68).

Türkiye, 1960'lı yıllarda "Eğitim Seferberliği" parolasını ön plana çıkarmıştır. Bu doğrultuda, ilkin 97 sayılı Kanun'la lise ve dengi okulu bitirip de yükseköğretime devam etmeyen 10.040 subay adayı, ilkokul öğretmeni olarak görevlendirilmiştir. İkinci olarak da İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun hazırlanması gündeme getirilmiştir. 12 Ocak 1961 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda, "ilköğretimin ilköğretim kurumlarında verildiği, öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için zorunlu, devlet okullarında parasız olduğu, 6–14 yaş grubunu kapsadığı" hükmü yer almaktadır (Yolcu, 2007: 59).

Cumhuriyet Döneminde eğitimin devlet tarafından düzenlenmesi, kontrol edilmesi ve finanse edilmesinin genel bir ilke olarak kabul edildiği söylenebilir. Böyle olmakla birlikte, eğitim finansmanı güncelliğini koruyan bir sorun olmaktan kurtulamamıştır. Bu amaçla çıkarılan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu sorunun çözümünün yalnızca devlet bütçesiyle mümkün olmadığını, bütçe dışı kaynaklara da gereksinim olduğunu ortaya koymaktadır (Yolcu, 2007: 60). 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Türkiye eğitim sisteminin ve okulların en eski ve en önemli finansman kaynağı olmasına karşın, bu kaynakların sağlanması konusunda başlıca iki sorun bulunmaktadır. Bunlardan ilki, bütçeye istenen oranda konulmadığını göstermesidir. İkinci, belirtilen oranlarda kaynağın ayrılması, bir önceki yılın kesin hesap yasasına dayanmasıdır. Bu da ayrılan kaynağın yüksek enflasyon karşısında değerini yitirmesi anlamına gelmektedir (Tural, 2002: 324).

1961 yılından sonra Türkiye'de sosyal devlet ilkesi belirlenmiş ve planlı döneme geçilmiştir. 1963 yılından günümüze kadar 9 adet Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) yapılmıştır. Bu kalkınma planlarında eğitimin finansmanı konusu şu şekilde kendini göstermiştir:

Birinci BYKP'nda ilköğretim dışındaki eğitim kurumlarında bireylerin eğitim harcamalarının belli kısımlarına imkânları olduğu zaman katılmaları ilkesi benimsenmiştir. İkinci BYKP'nda ilköğretim dışındaki eğitim basamaklarında fırsat eşitliğinin sağlanması için ekonomik durumu iyi olanların kendileri için yapılacak eğitim harcamalarına katılmalarının sağlanacağı vurgulanmıştır. Üçüncü BYKP'nda genel liselerde öğrencilerin giderlere katılım yollarının araştırılacağı, yükseköğretimde uygulanan harç sistemininse gelir durumu düşük öğrencilere burs ve kredi sağlanması yollarına gidilerek yeniden düzenleneceği ifade edilmiştir. Dördüncü BYKP'nda eğitimin artan hızla ticari bir mal haline dönüşmesinin engellenmesi ve olanak eşitliğinin sağlanması için düzenlemeler yapılacağı vurgulanmıştır. Beşinci BYKP'nda ise eğitim hizmetinin maliyetine katılma uygulamasına başlanacağı, işçi ve işverenin katılacağı mesleki yaygın eğitim fonunun kurulacağı ve özel okulların teşvik edileceği belirtilmiştir. Altıncı BYKP'nda yükseköğretimin finansman yapısının geliştirilerek döner sermaye ve bütçe dışı desteklerin sağlanacağı ifade edilmiştir. Yedinci BYKP'nda zorunlu eğitim dışında kalan öğretim düzeylerinde hizmet bedelinin birey tarafından ödenmesi ilkesi benimsenmiştir. Sekizinci BYKP'nda yükseköğretimin kaynaklarının çeşitlendirileceği, öğrencilerden alınan katkı paylarının yükseköğretimin kaynaklarından biri haline getirileceği, özel öğretim kurumlarına teşvik imkânları sağlanacak yasal düzenlemelerin yapılacağı vurgulanmıştır (Tural, 2002: 334-335). Dokuzuncu BYKP'nda ise eğitime ayrılan özel kaynakların fırsat eşitliğini artıracak biçimde kullanılacağı, eğitimde özel sektörün payının artırılacağı, kamu kaynaklarının en fazla gereksinim duyan kesimlere yönlendirileceği, etkin bir kalite değerlendirme ve denetim sistemi kurulması koşuluyla özel yükseköğretim kurumlarının açılmasına imkân sağlanacağı belirtilmiştir (Resmi Gazete, 2006, Yolcu 2007: 73).

Planlı dönemde yapılan Milli Eğitim Şuralarında (MEŞ) da kalkınma planlarına paralel bir anlayış sergilenmiştir. Ancak onikinci, onüçüncü, onbeşinci, onaltıncı ve onyedinci MEŞ'da eğitim finansmanı konu edilmiştir. Onikinci MEŞ'de kaynak kullanımının belli bir program esaslarına göre yapılıp bütçe sisteminin geliştirilmesi;

Onbeşinci MEŞ'de kaynak dağılımının öğretim düzeyleri arasında dağıtımının yeniden yapılandırılması; Onaltıncı MEŞ'de ise bütçeden ayrılan kaynakların öğretim düzeyleri içinde dağılımındaki dengesizlikleri gidermek için öğrenci başına düşen "cari hizmet ödeneği" gibi bir ölçüt oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir (Tural, 2002: 335-336). Onyedinci MEŞ ise ilköğretimde özel sektörün eğitime yatırım yapmasının özendirilmesi ve özel sektörden hizmet satın alınması sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Yine şura kararlarının “Küreselleşme ve Türk Eğitim Sistemi” başlığı altında STK’ların ve yerel yönetimlerin gelir düzeyi düşük kesimlere finansman, donanım ve proje yönünden katkı sağlamasının teşvik edilmesi gerektiği önerilmektedir. Ayrıca özel öğretim kurumlarının mesleki ve teknik eğitim ve yaygın eğitim alanlarında da hizmet vermesi gerektiği ifade edilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2006b: 5-6).

1960 -1980 döneminde Milli Eğitim Bakanlığı'nın bütçelerine bakıldığında konsolide bütçe içerisindeki paylarının %9,3 (1970) ile %15 (1963) arasında değişiklik gösterdiği görülmektedir. 1960 yılında %12,3 olan bu oran 1980 yılında %11,5 olmuştur. 1980 yılından 2000 yılına kadar ise bu oranın %10 ve altı seviyelerde seyrettiği gözlenmektedir (Yolcu, 2007: 100).

1980 yılı Türkiye için hem siyasal hem de ekonomik bir milat kabul edilebilir. 1980 yılından itibaren “Serbest Piyasa Ekonomisi’ne “ geçilme adımları atılmıştır.

WB ile yürütülen projelerin etkisi çok büyük bir yer tutmaktadır. WB ile eğitim alanında yürütülen projeler 1971 yılında imzalanan “Eğitim Projesi” ile başlamıştır. Bu proje 10 yıllık bir dönemde 32 teknik okul ile 12 ticaret okuluna eğitim materyali sağlamayı amaçlamaktadır. Daha sonra WB ile 1984 yılında “Sınâî Eğitim Projesi” imzalanmış ve bu proje ile imalat – ihracat sektöründe çalışan işçilerin verimliliğinin artırılması planlanmıştır. 1985 yılında imzalanan “Endüstriyel Okullar Projesi” ile ise işgücü sayısını ve kalitesini arttırmak, program ve eğitim materyallerinin kalitesini yükseltmek amaçlanmıştır. 1987 yılında imzalanan “Yaygın Mesleki Eğitim Projesi” ile ise Halk Eğitim Merkezi, Çıraklık Eğitim Merkezi gibi yaygın mesleki eğitim veren kurumlarda “döner sermaye işletmeleri” kurulmuştur. 1988 yılında “Sınâî Eğitim Projesi – II” imzalanarak teknik personel yetiştirilmesine ilişkin çeşitli amaçlar ortaya konmuştur. 1990 yılında ise “Milli Eğitimi Geliştirme Projesi” imza altına alınırken bu projenin ilk ve orta öğretimde yönetimde verimliliği arttırmak, bu seviyeler için öğretmen eğitiminin kalitesini geliştirmek ve bakanlığın “işletmecilik” kapasitesini

geliştirerek kaynak kullanımında daha etkili olmayı sağlamak amaçlanmıştır. Bu proje kapsamında Toplam Kalite Yönetimi (TKY) uygulamaları başlatılmış ve yaygınlaştırılmış, “Yönetimi Geliştirme ve Değerlendirme Dairesi” ile “Eğitim Araştırmaları Geliştirme Dairesi” gibi birimlerin faaliyetleri desteklenmiştir. 1998 yılında imzalanan “Temel Eğitim Proje Kredisi” ile WB’ dan 300 milyon dolar kredi alınmıştır. Bu proje kapsamında ise sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim uygulamaya geçirilmiştir. Bu proje istihdamda esneklik politikalarının uygulanacağı sinyallerini vermiştir. Bu projenin devamı ise 2002 yılında imzalanan “Temel Eğitim Proje Kredisi – II” ile aynı miktarda krediyi içerecek biçimde sürdürülmüştür. Bu kredi ile özel eğitim ve okul öncesi eğitimi de faaliyet kapsamına alınmıştır. Projenin amacını ise genel eğitimin oranını %35’e indirip mesleki ve teknik eğitimin amacını %65’e çıkartmak olarak ifade edilmiştir. (Keskin, 2003: 8-9). 2006 yılında imzalanan “Orta Öğretim Projesi” ile genel, meslekî ve teknik orta öğretim sisteminin yeniden yapılandırılması, kalitenin artırılması, programlarının geliştirilmesi ve yenilenen programlara göre öğretmen eğitimi ile eğitim ortamlarının donatılması amaçlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2008: 1).

Türkiye GATS ile ilgili 4-5 yıllık bir ön çalışma yaparak anlaşmanın sektörel sınıflandırma listesinde yer alan 155 hizmet faaliyetinden 72’si hakkında taahhütte bulunmuştur. Bu sektörler arasında mali hizmetler, müteahhitlik, mühendislik ve mimarlık hizmetleri, Turizm ve seyahat hizmetleri, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetleri, ulaştırma hizmetleri, haberleşme hizmetleri ve eğitim hizmetleri de bulunmaktadır. Bu anlaşma çerçevesinde yukarıda adı geçen tüm hizmetler gibi eğitim hizmeti de özel sektöre açılmıştır (Abacıoğlu, 2005: 118).

Devlet bütçesinden sosyal alanlara aktarılan payların büyüklüğü azalmış ya da oransal olarak sabit kalmıştır. Eğitim gereksinimlerini karşılamaya yetmeyen bu dar kaynaklar nedeniyle velilerin katılımının sağlanması ile okullar ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştır (Gani, 2007: 229). Eğitime katkı payı, karne parası, diploma parası adı altında para toplanması üst yöneticiler tarafından el altından desteklenmiş, ancak toplumda ortaya çıkan huzursuzluklarda ve yasal durum nedeniyle aynı yöneticiler tarafından yapılan açıklamalarda uygulamaların yanlış olduğu söylemleri ortaya atılmıştır.

Vakıf üniversitelerinin sayısı 90'lı yıllardan itibaren giderek artmış, bu üniversitelere ücretsiz arsa tahsis edilmiş, çeşitli kredi olanakları sağlanmış, bütçe ödeneklerinin %45'ine kadar devlet yardımı alabilmeleri sağlanmıştır (Soydan, 2007: 191). Bu üniversitelerin bütçelerinin devlet üniversitelerine göre çok büyük olduğu göz önüne alındığında, devlet bütçesinden bu üniversitelere aktarılan desteğin pek çok devlet üniversitesinin bütçesinden daha fazla olduğu söylenebilir (Ünal, 1996: 349). Yine 90'lı yıllarda her düzeyde özel okullar devlet tarafından desteklenmiş, 625 sayılı kanun'da değişiklikler yapılarak özel okullara kalkınmada öncelikli bölgelerde 5 yıl, diğer yerlerde ise 1 yıl vergi muafiyeti getirilmiştir. Daha sonra Vergi Kanunu'nda yapılan değişiklik ile bu süreler kalkınmada öncelikli bölgelerde 10, diğer bölgelerde ise 5 yıla çıkarılmıştır (Özkaya, 1996: 239). Özel okullara uygulanan vergi muafiyeti günümüzde kaldırılmıştır.

“Eğitim Bölgesi Kurulları Yönergesi” ile Türkiye genelinde 1516 eğitim bölgesi oluşturulmuştur. Bu uygulamanın eğitim yönetimine katılımı arttıracığı da ileri sürülmüştür. Bu uygulama ile okul, yerel yönetimler, özel sektör ve STK'larının işbirliğinin sağlanmasının amaçlandığı vurgulanmıştır (Keskin, 2003: 5). Yine 2004 yılında Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 16. maddesi değiştirilmiş ve okul aile birliklerinin aynı ve nakdi yardım kabul edebileceği, yardım sağlamak için sosyal ve kültürel etkinlikler düzenleyebileceği, okul bünyesinde bulunan çeşitli alanları işletebileceği veya işlettirebileceği kanuna konulmuştur (Yıldırım, 2006: 1).

Özel öğretimin ülkemizde varlığı Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar dayanmaktadır. Ancak 1985 yılından itibaren özel okulların tür ve sayısında değişimler hızlanmıştır. 1992 yılı itibariyle örgün öğretim yapılan özel okulların sayısı 849'a ulaşmıştır (Özkaya, 1996: 235). Bu sayı 2009 – 2010 öğretim yılı başı itibariyle 4670 olmuştur (Milli Eğitim Bakanlığı, 2010a: 35). Ayrıca öğrencilerin ödevlerini öğretmen kontrolünde yapması amacıyla kurulmuş etüt eğitim merkezi sayısı 1992 yılında 14 (Özkaya, 1996: 235) iken 2008 – 2009 öğretim yılı sonu itibariyle bu sayı 495'e yükselmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2010a: 35). Yine öğrencileri zayıf oldukları derlerde yetiştirmek ve bir üst öğretim kurumuna giriş sınavlarına hazırlamak amacıyla kurulmuş olan dersane sayısı 1992 yılında 1335 iken (Özkaya, 1996: 235) 2008 – 2009 öğretim yılı sonunda bu sayı 4193'e ulaşmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2010a: 35).

Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için Özel “özel eğitim kurumları” (Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Özel Özel Eğitim Okulu adlarıyla) açılmış ve “fırsat eşitliği” gerekçesiyle bu kurumlara devam eden öğrencilerin ücretleri bakanlık tarafından ödenmektedir. 2008 – 2009 öğretim yılı sonu itibariyle bu kurumların sayısı 1792’ye yükselmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2010a: 35).

Ülkemizde eğitime ayrılan kaynakların yeterli olup olmadığının tespiti için kullanılabilir bir diğer yöntem de başka devletlerin eğitime ayırdığı oranlarla karşılaştırmaktır. Bunun için Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) verileri kullanılabilir.

Tablo 1.1’de bazı OECD ülkelerinde 2006 yılında öğrenci başına yapılan harcamaların oranı verilmiştir.

Tablo 1.1 Bazı OECD ülkelerinde 2006 yılında öğrenci başına yapılan harcamalar

ÜLKELER	İLKÖĞRETİM (USD)	ORTAÖĞRETİM (USD)	YÜKSEKÖĞRETİM (USD)
İsveç	6850	7676	8855
Meksika	2003	2165	5393
Çek Cumhuriyeti	2438	4910	6376
Avusturya	7805	10261	10454
Portekiz	5115	6791	7208
Fransa	4685	8167	7349
ABD	8947	9968	19476
Almanya	5199	7382	7339
İspanya	5647	7707	7820
Türkiye	1106	1754	4648
OECD ortalaması	5380	6845	8415

Kaynak: OECD, 2009, *Education At Glance*, <http://www.oecd.org/dataoecd/41/45/43635463.xls>, (3 Şubat 2010)

Tablo incelendiğinde Türkiye’de öğrenci başına yapılan harcamaların OECD ortalamasının çok altında kaldığı ayrıca karşılaştırılan ülkeler içinde de en düşük harcamanın tüm eğitim kademelerinde Türkiye tarafında yapıldığı görülmektedir. Bu durumda Türkiye’de öğrenci başına yapılan harcamaların kaliteli bir eğitim için yetersiz olduğu söylenebilir.

Tablo 1.2’de ise bazı OECD ülkelerinin eğitim harcamalarının Gayri Safi Yurtiçi Hâsılaya (GSYH) oranı verilmiştir.

Tablo 1.2 Bazı OECD ülkelerinin eğitim harcamalarının gsyh'a oranı

ÜLKELER	1995	2000	2006
İsveç	6,0	6,3	6,3
Meksika	5,1	5,0	5,7
Çek Cumhuriyeti	5,1	4,2	4,8
Avusturya	6,2	5,5	5,5
Portekiz	5,0	5,4	5,6
Fransa	6,6	6,4	5,9
ABD	6,6	7,0	7,4
Almanya	5,1	4,9	4,8
İspanya	5,3	4,3	4,7
Türkiye	1,7	2,5	2,7
OECD ortalaması	5,3	5,3	5,7

Kaynak: OECD, 2009, *Education At Glance*, <http://www.oecd.org/dataoecd/41/45/43635463.xls>, (3 Şubat 2010)

Tablo da incelendiğinde Türkiye'nin eğitim harcamalarının GSYH'a oranı açısından OECD ortalamasının çok altında olduğu görülmektedir. Karşılaştırılan ülkelerin GSYH büyüklükleri ve eğitim çağındaki öğrenci sayısı dikkate alındığında tablolar daha da vahim bir sonuç ortaya koymaktadır. Bu verilerden yola çıkılırsa Türkiye'nin durumunun pek iç açıcı olmadığı söylenebilir.

1.2.2.2 Türkiye'de İlköğretim Okullarının Finansmanı

Anayasa'nın 42. maddesinde, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 22. maddesi ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 2. maddesinde "İlköğretim zorunlu ve devlet okullarında parasızdır" denilmektedir. İlköğretim okullarının finans kaynakları 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun (1961) 76. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir:

- " a) Her yıl Devlet gelirlerinin % 3 ünden az olmamak üzere Devlet bütçesinden yapılacak yardımlar,
b) Özel idare bütçelerine, bu kanun hükümleri gereğince sağlanacak gelirler hariç ve 1960 mali yılında ilköğretime tahsis edilen miktardan az olmamak üzere, yıllık gelirlerinin en az % 20 si oranında konulacak ödenekler,
c) Köy okullarına gelir sağlamak üzere, tahsis edilen araziden ve okul uygulama bahçesinden elde edilen gelirler hariç köy bütçelerine her yıl genel gelirlerinin en az % 10 u oranında konulacak ödenekler,
d) Mahkemelerce hükmolunanlar da dâhil olmak üzere bu Kanuna göre verilecek para cezaları,
e) Gelirleri sübyan, mahalle tıfıl okullarıyla medreselere ve diğer ilim müesseselerine tahsis edilmiş bulunan mazbut vakıflar hâsılatından her yıl Vakıflar Genel Müdürlüğünce bütçe ile tespit edilecek gelirlerle mütevelliler tarafından idare olunacak vakıflardan ayrılacak hisseler,
f) İktisadi Devlet Teşekkülleri, özel kurumlar, dernekler veya hayırsever kimseler tarafından yapılacak her türlü mal, para bağışları ve vasiyetler, (İşbu bağış ve vasiyetlerle bununla ilgili işlemlerden resim ve harç alınmaz.)

- g) Faizler,
 h) Hurdaya çıkacak okul eşya ve levazımının, işe yaramayacağı anlaşıldığından veya yenisi yapıldığından satılmasına karar verilen okul binaları enkazının veya okul yerinin değiştirilmesi dolayısıyla bu kanuna göre istifade edilmeyecek durumda kalan arsa ve tarlaların satışından elde edilecek paralar,
 i) Sözleşmeler gereğince kısmen veya tamamen yerine getirilmeyen okul yapım işleri müteahhitlerinden alınacak gecikme ve benzeri tazminat ve müteahhitlerin irat kaydolunacak teminat akçeleri"

Yine 4306 sayılı kanunun (1997) geçici 1. maddesinde ilköğretim okulların finansmanında kullanılacak kaynaklar aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

"1. 13.4.1994 tarihli ve 3984 sayılı Kanun uyarınca Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından yayın kuruluşlarının reklam gelirlerinden alınan pay kadar ayrıca hesaplanacak tutarda eğitim katkı payı 31.12.2010 tarihine kadar, Radyo Televizyon Üst Kurulu payı ile birlikte ödenir. Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından tahsil edilen eğitim katkı payları ertesi ayın yirminci günü akşamına kadar beyan edilerek ödenir.

Eğitim katkı payının tarh, tahakkuk ve tahsilinde ilgili mevzuat hükümleri ile 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

2. a) 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (1) sayılı tablonun "IV-Makbuzlar ve diğer kâğıtlar" başlıklı bölümünün (2) numaralı fıkrasının (b), (c), (d) ve (e) bentleri uyarınca tahsil edilen damga vergisinin,

b) 492 sayılı Harçlar Kanununa ekli (8) sayılı tarifenin "VI-Meslek erbabına verilecek tezkere, vesika ve ruhsatnamelerden alınacak harçlar" başlıklı bölümünün (15) numaralı fıkrasının (a) ve (b) bentleri, (16) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri ile "Finansal faaliyet harçları" başlıklı XI inci bölümünün (10) numaralı fıkrası hükümlerine göre tahsil edilen harçların,

c) 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 40 ıncı maddesine göre tahsil edilen şans oyunları vergisinin,

% 25'i, 31.12.2010 tarihine kadar sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim hizmetlerinde kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı payı olarak ayrılır."

İlköğretim okullarında yönetici, öğretmen, öğrenci ve ailelerin işbirliğini sağlamak ve okula gelir getirici faaliyetler düzenlemek için "Okul Aile Birlikleri" kurulmuştur. Bu birliklerin görevleri arasında okulun bina, tesis, derslik, laboratuvar, atölye, teknoloji sınıfı, salon ve odaları ile bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilâve tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak, okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak, millî bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak, okula yapılan aynî ve nakdî bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işlettirmek veya işletmek, okul

yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddî-manevî destek sağlamak. Belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak ve eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2005:2). Yani Millî Eğitim Bakanlığı, okul aile birliklerine okulların özel gelir kaynaklarını sağlama ve kullanma görevini vermiştir.

Osmanlı İmparatorluğunun son günlerinden günümüze ilköğretimin finansmanına dair yaklaşımlar değişim göstermiştir. 1869 yılında hazırlanan “Genel Eğitim Tüzüğü” ve 1913 tarihli “Geçici İlköğretim Yasası” ilköğretimin yerel yönetimlerce finanse edileceğini ifade etmiştir. Bu uygulama 1948 yılına kadar devam etmiş, ancak işleyişte önemli aksaklıklar ortaya çıkmıştır. 1948 yılında yürürlüğe giren 5166 sayılı yasa ile ilköğretimin finansmanı devlet bütçesinden karşılanmaya başlanmıştır (Karakütük, 2001: 45-51).

Konsolide / Merkezi bütçeden Millî Eğitim Bakanlığı'na ayrılan paylar ve bunların GSYH'ya oranları Tablo 1.3'de verilmiştir.

Tablo 1.3 Gayri safi yurtiçi hâsıla ile konsolide / merkezi bütçenin, millî eğitim bakanlığı bütçesine oranları

YILLAR	MEB BÜTÇESİ	MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜTÇESİNİN	
		GSYH ORANI %	KONSOLİDE / MERKEZİ BÜTÇEYE ORANI %
2000	3.350.330.000	2,01	7,15
2001	4.046.305.625	1,68	8,34
2002	7.460.991.000	2,13	7,60
2003	10.179.997.000	2,24	6,91
2004	12.854.642.000	2,30	8,53
2005	14.882.259.500	2,29	9,53
2006	16.568.145.500	2,18	9,47
2007	21.355.634.000	2,49	10,42
2008	22.915.565.000	2,41	10,30
2009	27.883.696.000*	2,95	10,64
2010	28.237.412.000*	2,74	9,80

* Merkezi Bütçe Kanun Tasarıları'ndan alınmıştır.

Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2009). *2010 Yılı Bütçe Raporu*, Ankara

Tablo 1.3'de Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinin GSYH'ya oranlarına bakıldığında ortalama %2,31; Konsolide / Merkezi bütçeye oranlarına bakıldığında ise ortalama %8,97 olduğu ancak son yıllarda giderek arttığı görülmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesi içinden ilköğretim okullarına ayrılan paylar ise Tablo 1.4'de verilmiştir.

Tablo 1.4 Milli eğitim bakanlığı bütçesinde ilköğretim okullarına ayrılan payın bakanlık bütçesine oranları

YILLAR	MEB BÜTÇESİ (1)	İLKÖĞRETİM OKULLARINA AYRILAN PAY (2)	(2) / (1) %
2000	3.350.330.000	1.788.618.212	53,4
2001	5.470.135.097	2.714.714.289	49,6
2002	8.040.993.795	4.252.463.575	52,9
2003	10.588.347.566	5.932.508.539	56,1
2005	14.882.259.500	8.404.382.819	56,5
2006	16.568.145.500	9.157.767.500	61,5
2007	21.355.634.000	12.174.876.640	57
2008	22.915.565.000	12.489.683.300	54,5
2009	27.883.696.000*	14.963.183.000*	53,7
2010	28.237.412.000*	16.761.436.700*	59,4

* Gerçekleşme tahminidir. İlgili yılın Merkezi Bütçe Kanun Tasarısı'ndan alınmıştır.

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2002, 2003, 2004). *Milli Eğitim Sayısal Veriler*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2005). *2006 Mali Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2006, 2007, 2008, 2009). *Bütçe Raporu*, Ankara.

Tablo 1.4'e göre ilköğretime ayrılan payın ortalama %55,46 olduğu fakat son yıllarda giderek azaldığı görülmektedir. Bu durum Milli Eğitim Bakanlığı bütçesindeki artışın ilköğretim okullarına ayrılan bütçeye yansımadağı sonucunu doğurmaktadır. Bu da hem anayasa hem de ilgili kanunlarla çelişkiler ortaya çıkarmaktadır.

İlköğretim okullarına ayrılan merkezi bütçe paylarının yetersizliği nedeniyle okul yöneticileri yeni kaynak arayışlarına girişmiş ve bunun için öğrenci velilerine yönelmiştir. Bu konuda ilk göze çarpan ise özellikle 90'lı yıllarda gazete manşetlerinden düşmeyen kayıt paraları olmuştur (Kavak vd, 1997: 3) Bununla ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı farklı zamanlarda genelgeler yayınlamış ve "Kayıt Parası" adı altında velilerden para aldığı tespit edilen okul yöneticileri hakkında idari işlem yürüteceğini ifade etmiştir (Kavak vd, 1997: 4, Yolcu, 2007: 95-96).

İlköğretim okulu yöneticilerin başvurduğu diğer özel gelir kaynağı ise bağışlardır (Öztürk, 2002: 144). Kavak ve diğerleri (1997) tarafından yapılan araştırmaya göre kent okulları 27 çeşit özel gelir kaynağı yaratmıştır. Öztürk (2002) tarafından yapılan araştırmaya göre ise ilköğretim okullarının 22 çeşit özel gelir kaynağına sahip olduğu vurgulanmaktadır. Süzük tarafından 2002 yılında yapılan araştırmaya göre ise ilköğretim okulların 39 çeşit bütçe dışı kaynağına sahip olduğu ortaya konmuştur (Yolcu, 2007: 84) Yolcu (2007) tarafından yapılan araştırmaya göre ise ilköğretim okullarının 13 çeşit bütçe dışı kaynağına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1.5 İlköğretim okullarında okullaşma oranları

YILLAR	OKULLAŞMA ORANI (NET)		
	TOPLAM	ERKEK	KIZ
2000	95,28	99,58	90,79
2001	92,40	96,20	88,45
2002	90,98	97,49	87,44
2003	90,21	93,41	86,89
2004	89,66	92,58	89,63
2005	89,77	92,29	87,16
2006	90,13	92,25	87,93
2007	97,37	98,58	96,14
2008	96,46	96,99	95,97
2009	98,17	98,47	97,84

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı (2010a). *Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri Örgün Eğitim 2009 – 2010*, Ankara

Okullaşma oranları incelendiğinde 2000 – 2005 yılları arasında bu oranların ciddi şekilde azaldığı, 2000 yılındaki oranın 2007 yılında üzerine çıktığı ve devam eden yıllarda artmayı sürdürdüğü görülmektedir. Aynı dönem için erkeklerin okullaşma oranlarının azaldığı, kızların ise yedi yıl süren ciddi azalışın ardından hızla arttığı dikkati çekmektedir. Anayasa ve ilgili yasalar gereği ilköğretimin zorunlu olmasına rağmen okullaşma oranında %100'e ulaşamamış olduğu da tablodan görülmektedir.

Tablo 1.6 Öğretim yılına göre resmi ilköğretim okul, öğretmen ve öğrenci sayıları

ÖĞRETİM YILI	OKUL	ÖĞRETMEN	ÖĞRENCİ
2000 - 2001	35.356	330.806	10.294.857
2001 - 2002	34.424	357.854	10.306.162
2002 - 2003	34.525	358.563	10.175.638
2003 - 2004	35.501	367.895	10.318.650
2004 – 2005	34.937	383.331	10.393.474
2005 – 2006	34.262	370.316	10.484.845
2006 – 2007	33.899	381.354	10.633.859
2007 – 2008	33.227	422.264	10.644.383
2008 – 2009	32.862	428.429	10.469.932
2009 - 2010	32.431	458.046	10.664.676

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı (2010a). *Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri Örgün Eğitim 2009 – 2010*, Ankara

Türkiye nüfusunun genç oluşu nedeniyle ilköğretimde öğrenci ve öğretmen sayılarında meydana gelen artışa rağmen ilköğretim okullarına Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ayrılan payların giderek azalmış olması (Bkz. Tablo 1.4) ilköğretimin Anayasa'da belirtildiği gibi devlet okullarında parasız olmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Aynı dönemde okullaşma oranlarındaki dalgalanmalar ve okul sayılarındaki azalmalar da benzer bir sonuca işaret etmektedir. Bütçe dışı gelir kaynaklarına ulaşım

imkânları ise ilköğretim okullarının içinde bulunduğu sosyo-ekonomik düzeye bağlı olarak değiştiği için eğitimde fırsat ve imkân eşitliği ilkesi ortadan kalkmakta ve farklı sosyo-ekonomik bölgelerde bulunan okullar arasında haksız bir rekabet oluşmasına sebep olmaktadır. Buda öğrenci velilerinin çocuklarını gönderecekleri ilköğretim okullarını seçerken bu farklılıkları göz önünde bulundurmalarına sebep olmakta ve oluşan fırsat eşitsizliği giderek derinleşmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın devlet okullarında ortaya konan bunca finansal soruna rağmen özel okulları desteklemek üzere gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirmeye çalıştığı faaliyetler ise devletin kanun ve yönetmeliklerde yazanın aksi bir politikaya sahip olup olmadığı sorusunu ortaya çıkarmaktadır (Önder vd, 1998: 220). 2003 yılında yayınlanıp idare mahkemesi tarafından iptal edilen 53555 sayılı genelge bu duruma çok önemli bir örnek teşkil etmektedir.

İlköğretimin finansmanı konusunda bir başka veri de öğrenci başına yapılan harcamalardır. OECD ülkelerinin bazı yıllarda ilköğretim öğrencileri için kişi başına yapmış oldukları eğitim harcamaları Tablo 1.7'de verilmiştir.

Tablo 1.7 Bazı OECD ülkelerinde ilköğretim düzeyinde öğrenci başına yapılan harcamalar

ÜLKELER	2006 (\$)	2005 (\$)	2004 (\$)
İsveç	6850	7352	7469
Meksika	2003	1913	1694
Çek Cumhuriyeti	2438	2812	2791
Avusturya	7805	8259	7669
Portekiz	5115	4871	4681
Fransa	4685	5365	5082
ABD	8947	9156	8805
Almanya	5199	5365	4948
İspanya	5647	5502	4965
Türkiye	1106	m	1120
OECD ortalaması	5380	6252	5832

m: Veri mevcut değildir.

Kaynak: OECD, 2009, *Education At Glance*, <http://www.oecd.org/dataoecd/41/45/43635463.xls>, (3 Şubat 2010)

Tablo 1.7 ilköğretim düzeyinde kişi başına harcama oranlarında ülkemizin OECD ortalamasının çok altında olduğunu göstermektedir. Türkiye'de ilköğretim toplumsal getirisi en yüksek eğitim seviyesi kabul edilerek zorunlu hale getirilmiş olmasına rağmen devlet tarafından yeterli finans kaynağının aktarılmadığı sonucu da bu tablodan çıkarılabilecek sonuçlardandır.

Eğitim - Sen tarafından 1998 yılında düzenlenen "Demokratik Eğitim Kurultayı'nda "Eğitimde Kaynak Yaratma ve Kullanma Komisyonu" tarafından

yayınlanan raporda eğitimin finansman sorununun çözümü için bütçeden ayrılan payın %11'lerden %20'ler seviyesine çıkarılmasının ve kurulacak eğitim fonuna aktarılan payların öğrenci sayısına göre ve düşük gelir grupları lehine dağıtılmasının sorunu çözeceği belirtilmiştir (Önder vd, 1998: 223).

Ülkemizde ilköğretim okullarının finansmanı sorunu giderek derinleşmekte ve devletin yasalarda belirtilen kaynaklardan eğitime aktardığı paylar giderek azalmaktadır. Tüm bu tablo eğitimin bir piyasa unsuru haline dönüştürülmesinin ilköğretim basamağını da kapsayacak biçimde yaygınlaştığı sorununu doğurmaktadır.

1.3. Problem Cümlesi

İlköğretim okullarının bütçe ve bütçe dışı finans kaynakları nelerdir?

1.4. Alt Problemler

1. Genel bütçeden ilköğretim okullarına aktarılan kaynaklar yıllara (2000–2009) göre nasıl değişim göstermektedir?
2. İl Özel İdare bütçelerinden ilköğretime aktarılan kaynaklar yıllara (2000–2009) göre nasıl değişim göstermektedir?
3. Okul Aile Birliğinin gelir kaynakları nelerdir?
4. İlköğretim okullarının finansal sorunlarının çözümü hakkında okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada amaç ilköğretim okullarının finans kaynakları belirlenerek bütçe kaynakları dışında yer alan kaynaklar ve bu kaynakların elde edilme yollarının tespit edilmesidir. Araştırma sonucunda ilköğretim okullarının finans kaynakları oransal olarak tespit edilecek, velilerin katılım oranları ve bu katılımların nasıl sağlandığı, bütçe dışı kaynakların neler olduğu ve nasıl sağlandığı, ilköğretim okullarının finansal sorunlarının çözümüne ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin neler olduğu sorularına cevaplar bulunmaya çalışılacaktır.

1.6. Araştırmanın Önemi

İlköğretim düzeyinde finans kaynaklarının araştırılması hem kuramsal hem uygulama açısından önemli görülmektedir. Ayrıca ilköğretim okullarında eğitim finansının, eğitimin yaygınlaştırılması (fırsat eşitliği, olanak eşitliği vb. çeşitli boyutlar) boyutu açısından değerlendirildiği çalışmalar yeterince yapılamamakta ya da güncelleştirilememektedir. Bu nedenle ilköğretim okullarının finansman kaynaklarının araştırılması gerekli ve önemli bulunmaktadır.

Araştırma uygulama açısından da önemlidir, çünkü ülkemizde devlet bütçesinden yeterli pay ayrılmayı ve ilköğretim okulları için ek kaynaklar yaratma konuları gündemdedir. İlköğretim okullarının finans kaynaklarının araştırılması uygulamada, ilköğretim finansı konusunda yeni düzenlemelere gidilmesine ışık tutabilir. Yapılan araştırma ile ilköğretim okullarının finans kaynaklarının bilinmesinin, devletin ilköğretimi yaygınlaştırmasında ve diğer öğretim tür ve düzeylerine göre ilköğretime ayrılacak payı belirleyebilmesinde yardımcı olacağı; kaynakların etkili ve verimli kullanılması konusunda politika kararları verenler açısından ve ilköğretim okullarının finans kaynaklarının planlanıp düzenlenmesinde sunulan bilgilerden bu konuda yararlanılacağı umulmaktadır.

1.7. Sayıtlar

1. Anket sorularına verilen yanıtlar, okul müdürleri, öğretmenler ve okul aile birliği başkanlarının gerçek algılarını yansıtmaktadır.

1.8. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Isparta ili Merkez ilçesinde bulunan ilköğretim okulları ile bu okullarda görev yapan yönetici, öğretmen ve okul aile birliği başkanlarının görüşleri ile sınırlıdır.
2. İlköğretim okullarına aktarılan genel bütçe, okul aile birliği ve diğer kaynakların 2000 – 2009 yılları arasındaki verileriyle sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Eğitim: Bireyin kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, toplum içerisinde yaşamını sürdürebilecek biçimde gelişim göstermesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen davranış kazandırma süreci olarak tanımlanmaktadır.

Finansman: Maliye, ekonomik durum, gelir ve giderleri yönetmedir (Altuntaş, 2005: 11).

Eğitim Finansmanı: Öğretim tür ve düzeylerinin sunumu için gerekli kaynaklara karşılık gelen parasal kaynakların elde edilmesi ve farklı öğretim tür ve düzeylerinde, farklı sosyo-ekonomik kökenden gelen birey ve gruplara dağıtım sürecini ifade etmektedir (Öztürk, 2002: 11).

İlköğretim Okulu: Isparta ili Merkez ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Resmi İlköğretim Okulları.

Okul Yöneticisi: İlköğretim okullarında görevli müdür, başmüdür yardımcısı ve müdür yardımcısı.

Öğretmen: İlköğretim okullarında görevli sınıf ve branş öğretmenleri.

Deflâtör: Parasal terimlerle ifade edilmiş olan bir iktisadi faktörün değerinin gerçek değere çevrilmesinde kullanılan fiyat endeksidir. Bu araştırmada Devlet Planlama Teşkilatının 2010 yılı Bütçe Deflâtörü kullanılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM FİNANSMANI İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ilgili yazında yapılan çalışma sonucunda, bu araştırmanın konusuyla benzerlik gösteren araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Eğitim finansmanı ve ilköğretim okullarının finansmanı konusunda ülkemizde yapılan pek çok araştırma mevcuttur. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

2.1.1 Eğitim Finansmanı İle İlgili Araştırmalar

Bülbül'e göre (1988: 393 - 408) eğitim sistemi artan öğrenci sayıları, verimlilik ve etkililikte düşmeler ve finansman sorunları nedeniyle bunalım içerisine düşmüştür. Eğitimde kamu kaynakları dışında kaynak kullanımı yeterli olamamış ve eğitimin finansmanına yararlananların katılımı uygulamaları tartışmalı durumdadır. Eğitimde özel finansmana yer verme politikasının diğer stratejilerle uyumlu hale getirilmemesi durumunda sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocukları zarar görecektir. Eğitim sisteminin içinde bulunduğu bunalımdan çıkarılması için finansman konusundan çok eğitimin niteliği konusu üzerinde durulmalıdır.

Önder vd. göre (1998: 187 - 240) Türkiye'de eğitim finansmanı sorununu çözümü için merkezi bütçeden Milli Eğitim'e ayrılan payın artırılması ve eğitim fonu kurulması önerilmiştir. Kurulacak sistem kaynakların toplanmasında merkez, kullanılmasında ise yerel birim ve önceliklere ağırlık verilmesi ilkesine dayandırılmaktadır. Bunun sebebi olarak ise ülkemizde oluşan ve derinleşen toplumsal ve ekonomik eşitsizlikler gösterilmektedir.

Ata (1998: 104 – 109) tarafından yapılan “Yükseköğretim’de Finansman Sorunu ve Yeniden Yapılanma” konulu araştırmanın sonucunda, ilk ve orta öğretime göre yükseköğretimin daha fazla bireysel fayda sağladığı, finansmanında da bu durumun göz

önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır. Türkiye’de yükseköğretimin finansmanının büyük ölçüde kamu tarafından sağlandığı, öğrencilerin ödemiş olduğu katkı payının finansmanda çok küçük bir pay oluşturduğu ifade edilmiştir. Ancak kamunun gerek yükseköğretime bakış açısı, gerek kaynakların yetersizliği gibi sebeplerle yeterli kaynağı ayırmadığı tespit edilmiş ve çözüm yolu olarak da; vakıflara verilen özel üniversite kurma hakkının gerçek ve tüzel kişilere de verilmesi, özel üniversitelere teşvik uygulanmasına devam edilmesi, öğrenci katkı paylarının arttırılması, üniversitelerin döner sermaye gibi gelir getirici yöntemleri kullanmasına olanak tanınması, katkı payını ödeyemeyecek öğrencilerin krediler yoluyla borçlandırılarak okuma imkânı kazanmasının sağlanması, üniversitelerin ek kaynak teminini sağlamak için danışmanlık, patent gibi hizmetler sunmasının sağlanması, kamuoyunun eğitimin finansmanı konusunda daha duyarlı hale getirilerek yapılacak bağışların yükseköğretime yönlendirilmesi önerilmiştir.

Ergen'e göre (2004: 143 - 154) konsolide bütçeden eğitime ayrılan payın 2002 yılında 1993 seviyesine ancak ulaştığı, düşüş dönemlerinde personel giderlerinde düşüş olmazken cari, yatırım ve transfer paylarının düşüş gösterdiği belirtilmiştir. Türkiye’de eğitime ayrılan payın OECD ülkeleri içinde en düşüğü olduğu ifade edilmiş, bu bulguların eğitim harcamalarının öncelikli olduğu iddialarının aksini gösterdiği vurgulanmıştır. Eğitime ayrılan kaynakların arttırılabilmesi için, gerek kamu kesiminde, gerekse özel kesimde farklı finansman olanakları sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

İnandı'nın (2005: 263 - 266) " Avrupa Birliği ülkeleri eğitim sistemi ile Türk eğitim sisteminde eğitimin yönetimi ve finansmanı" konusunda yaptığı araştırma sonucunda Avrupa Birliği ülkelerinde eğitim finansmanında kamu kaynakları ağırlıklıdır. GSYH ve kamu bütçesinden eğitime ayrılan kaynaklara bakıldığında ise, en yüksek payın Danimarka, en düşük payın ise Yunanistan tarafından ayrıldığı ifade edilmiştir. Türkiye'nin ise düşük olarak kabul edilecek bir pay ayırdığı belirtilmiştir. Eğitime yapılan harcamaların ise cari harcamalarda yoğunlaştığı ifade edilmiştir. Avrupa Birliği ülkelerinde öğrenci başına yapılan harcamaların ortalamasının ilköğretimde 4100, ortaöğretimde 5900, yükseköğretimde ise 8800 Euro olduğu, Türkiye’de ise ilköğretimde 1050, ortaöğretimde 1818 ve yükseköğretimde ise 3444 Dolar olduğu belirtilmiştir.

Karaaslan (2005: 70 - 71) tarafından yapılan "Kamu Kesimi Eğitim Harcamalarının Analizi" konulu araştırmaya göre; Eğitimin içinde bulunduğu sorunların çözümü için ayrılan kaynaklar yeterli düzeyde değildir. Gelir seviyesinin düşük ve gelir dağılımının son derece bozuk olduğu ülkemizde, kamu kesiminden eğitime ayrılacak kaynaklar büyük önem arz etmektedir. Ancak cumhuriyetin ilk yılları dışında eğitime gereken önem verilmemiştir. Diğer sosyal harcamalarda olduğu gibi eğitim harcamaları içinde kaynak bulma sıkıntısı yaşanmıştır. Konsolide bütçe içerisinde faiz ödemelerinin çığ gibi büyümesi sonucunda bütçe içerisinde borç faizi ödemelerinin ağırlığı artarken yatırım harcamalarının ağırlığı azaltılmıştır. Sonuç olarak; bugün Türkiye’de eğitimin içinde bulunduğu sorunların boyutu sağlıklı bir eğitim hizmetinin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktan çok uzaktır. Eğitimin sorunlarının çözümü eğitim hakkının toplumsal bir hak olduğu, bu hakkın eşitlikçi bir kamusal alan ve buna bağlı kamusal kaynak kullanımıyla sağlanabileceği ön kabulünün olduğu bir noktadan başlayabilir. Kamusal kaynakların toplumsal gereksinimler yerine diğer alanlara kaydırılması ve giderek daha fazla kaynak aktarımının eğitim başta olmak üzere tüm sosyal nitelikli alanlardan sağlanması sorunların kalıcı ve çözüm üretilemez noktalara ulaşmasına neden olmaktadır.

Baykal (2006: 102 - 104) tarafından yapılan araştırmaya göre eğitim harcama düzeyi ve yapısının yanında niteliği açısından ülkemizin eğitim sistemi göz önüne alındığında, tam üye olmak için çaba gösterdiğimiz Avrupa Birliği kriterlerine ve birlik içerisindeki ihtiyaç duyulan işgücü ihtiyaçlarına çok fazla uygun olmadığı belirtilmektedir. Kamu eğitim harcamaları, konsolide bütçe harcamaları içerisindeki seyri incelendiğinde ise, eğitimin payının 1992 yılından beri istikrarlı şekilde düştüğü bu dönemde, personel harcamalarında çok büyük düşüş gözlenmezken, esas gerilemenin kamusal kaynaklardan personel dışı cari, yatırım ve transfer harcamalarına ayrılan paylarda görüldüğü ifade edilmiştir. Aynı dönem içerisinde GSYH’nın ortalama yaklaşık yüzde 6 büyüdüğü ve aynı şekilde konsolide bütçe harcamalarının GSYH içindeki payı da sürekli artarken, eğitim harcamalarının konsolide bütçe içerisindeki payının sürekli düşmesi, eğitimin maliyetinin ailelere yüklendiği, özel harcamaların giderek arttığı sonucuna ulaşıldığı vurgulanmıştır. Son yıllarda yaşanan Özel Okul, Özel Dershane, Etüt Merkezleri ve tamamen kayıt dışı olarak özel öğretmen dersleri sayılarındaki artışların bu iddiayı doğruladığı belirtilmiş, son 10-15 yılda ailelerin eğitime ayırdıkları kaynakların arttığı ifade edilmiştir.

Karataş tarafından yapılan (2006: 260 – 264) “Türkiye’de Yükseköğretim Finansman Politikaları Ve Kurum Başarısına Etkisi” konulu araştırmaya göre fakülte bütçelerinin öğrencilerin başarılarında kısmen de olsa etkiye sahip olduğu ancak bütçenin başarıyı etkileyen etmenlerden sadece birisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Koç'un (2007: 49 - 50) " Eğitim Sisteminin Finansmanı" konusunda yaptığı araştırmaya göre eğitim, Anayasa ve Yasalarla güvence altına alınmış bir kamu hizmeti olarak görülmeli, eğitimdeki finansman kaynaklarının çeşitliliğine ve eşgüdümsüzlüğüne son verilerek; “Ulusal Eğitimi Geliştirme Fonu” uygulaması ile sistem netleştirilmedi. Okul ve Eğitim Kurumları tam gün ve çevreye dönük hizmet üretmeli ve elde edilen gelirler (demokratik ve katılımcı yönetim yapıları oluşturularak) dürüstçe kullanılmalıdır. Eğitimin her kademesi için geleceğe dönüklük anlayışı egemen kılınmalı, orta ve yükseköğretim düzeyinde özel finansmana yönelik sağlıklı adımlar atılmalı ve bu tür eğitim etkinlikleri topluma yeni külfetler getirmemelidir. Her alanda uzmanlaşmanın geçerli olduğu günümüzde; finansal politikalar da bilimsel temele oturtulmalı, bu amaçla merkezi ve yerel birimler oluşturulmalı ve eğitim sisteminde görev alan (öğretmen, her düzeydeki yönetici ve bakan dâhil) herkesin alanla ilgisine ve yeterliliğine önem verilmelidir.

Çalcalı'nın (2009, 101 – 104) “Türkiye’de 1990 Sonrası Kamu Harcamaları İçerisinde Eğitim Harcamalarının Yeri Ve Önemi (1990 – 2007)” konulu araştırması sonucunda Türkiye’de kamu tarafından eğitime ayrılan kaynağın istikrarsız bir seyir izlediği, yaşanan ekonomik krizlerde kamunun tasarrufa gittiği ilk alanların başında eğitim olduğu, bu dönemlerde eğitime ayrılan kaynaklardaki sert düşüşlerin ise normal karşılanamayacağı, özel okulların çok arttığı ve özellikle özel dersanelerin eğitimde ciddi bir yer tutmaya başlamasıyla hane halkının eğitimin finansmanında ciddi bir pay sahibi olmaya başladığı vurgulanmıştır.

2.1.2 İlköğretim Okullarının Finansmanı İle İlgili Araştırmalar

Bircan'ın (1992: 246) "Türkiye'de Sekiz Yıllık Eğitimin Uygulanabilirliği ve Finansman Modeli" araştırmasına göre yasa gereği öngörülmesine rağmen bir türlü uygulanamayan sekiz yıllık ilköğretimin uygulanması için yeterli insangücü ve kaynağın mevcut olduğu belirtilmiştir. Doğru zamanda, doğru insangücünü doğru yerde kullanarak gerçekleştirilecek bir stratejik ilköğretim planlaması sonucunda etkili bir

organizasyonla sekiz yıllık ilköğretim kademeli olarak hemen uygulanabileceği ortaya konmuştur.

Kavak ve diğerlerinin (1997: 103) “İlköğretimde Kaynak Arayışları” konusunda yaptıkları araştırma, okullarda kaç türlü para toplandığına ilişkindir. Araştırmada, Ankara il merkezindeki ilköğretim okullarının başta dergi, diploma ve karne parası olmak üzere 27 farklı bütçe dışı kaynağı sahip oldukları ortaya konulmuştur. Ayrıca ilköğretimin finansmanı konusunda, okul müdürleri ve öğretmenlerin çok yönlü bir finansman yaklaşımı sergiledikleri belirtilmiştir.

Ataklı (1998: 23) tarafından yapılan araştırmada kurumlar vergisi ve taşıt alım vergisine ilave olarak % 1'lik bir Ödeme yapılması, katma değer vergisinin 1 puanının ilköğretime ayrılması ile elde edilecek gelirden ilköğretim fonu oluşturulması, bu fondan il Milli Eğitim Müdürlüğünün sorumlu olması, okul taşıtlarından, kitapların okulda satışından, okul bahçesinin kiraya verilmesinden, toplanan paralar ile okul fonu oluşturulması ve bu fondan karma bir komisyonun sorumlu bulunması fonlardaki paranın kırtasiye, temizlik ve sağlık malzemesi alımlarına; okulun boya, badana gibi küçük onarım, büyük onarım ve okul yapımında harcanmasının finansman sorularına çözüm getirebileceği ortaya konmuştur.

Öztürk (2002: 144) tarafından “İlköğretim Okullarının Finansman Kaynakları”na ilişkin yapılan araştırma, Ankara ili Polatlı ilçesindeki ilköğretim okullarını kapsamaktadır. Araştırma sonucunda, okulların tamamının bütçe dışı kaynaklara başvurdukları saptanmıştır. İlköğretim okullarının bütçe dışı kaynaklarını başta veliler, yerel yönetimler, gönüllü kuruluşlar ve özel kuruluşlardan sağladıkları ortaya konulmuştur.

Akça'nın (2002: 95) yapmış olduğu “Ailelerin İlköğretim Kademesinde Yaptığı Eğitim Harcamaları (Ankara ili Örneği)” konulu araştırması sonucunda ailelerin, ilköğretim harcaması yaparak gelirlerinin bir bölümünü eğitime ayırdığı, eğitimi bireysel gelişim için bir ihtiyaç olarak gördükleri belirlenmiştir. Ayrıca ilköğretim okulu yöneticilerinin de bütçe dışı kaynaklara yönelmek zorunda kaldığı ve bu durumun bir eğitimci için onur kırıcı bir hal aldığını ifade ettikleri görülmüştür.

Zoraloğlu ve diğerleri (2004: 16) tarafından yapılan “İlköğretim Okullarının Finansal Kaynak Bulmada Karşılaştıkları Güçlüklerin Okula Etkileri” konulu

araştırmasına göre ilköğretim okullarına bağış toplamada öğretmenlerden, velilerden ve üst yönetimlerden kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır. Öğretmenler para toplamak istemediklerinden yöneticilerle çatışmakta, veliler para vermemekte, verdikleri paranın da amaca uygun kullanılmadığını düşünmekte, üst yöneticiler ise şikâyetler olduğunda okul yöneticilerini savunmamaktadır.

Altuntaş (2005: 86 - 87) tarafından "İlköğretim Okullarının Finansman İhtiyaçlarını Karşılama Düzeyleri"ne ilişkin yapılan araştırmaya göre ilköğretim okullarının finansmanının devlet, belediyeler, il özel idare, gönüllü kuruluşlar ve veliler tarafından yapılması gerektiği ortaya konmuştur.

Korkmaz'ın (2005: 433) " İlköğretim Okullarının Karşılaştıkları Finansal Sorunlar" konulu araştırmasına göre velilerin ekonomik durumları elverdiği ölçüde okullara katkıda bulunması ve mahalli idarelerin aldıkları vergilerin bir kısmının o bölgede bulunan okullara aktarılması yoluyla okulların kaynak sorunlarının çözülebileceği ortaya konmuştur.

Yolcu (2007: 241) tarafından "Türkiye’de İlköğretim Finansmanının Değerlendirilmesi"ne ilişkin yapılan araştırma Ankara ilindeki ilköğretim okullarını kapsamaktadır. Araştırma sonucunda ilköğretimde öğrenci ve öğretmen sayısındaki artışa paralel olarak bütçeden yeteri kadar ödenek ayrılması gerektiği; ilköğretim okullarında eğitimsel nitelikler konusundaki farklılıkların önüne geçilebilmesi için, her okula öğrenci sayısının baz alındığı ayrı bir bütçe verilmesi gerektiği; ilköğretim okullarının bütçe dışı 16 değişik kaynağa sahip olduğu ve bunun ilköğretimde bütçe yönetimini oldukça dağınık bir yapıya soktuğu, bu sorunların önüne geçmek için bütçe dışı kaynakların bakanlık merkezinde oluşturulacak bir havuzda toplanarak öncelik gereksinimlerine göre bölgelere, illere ve okullara dağıtılmasının eğitimin toplumun egemen güçlerinin lehine metalaştırılmasının önüne geçilebileceği ortaya konmuştur.

Yozgat'ın (2009: 113 - 116) "İlköğretim Okul Yöneticilerin Parasal Kaynakları Yönetme Becerileri" konulu araştırması ile ilköğretim okulu yöneticilerinde cinsiyet, yaş, kıdem, branş ya da eğitim düzeylerine göre sırasıyla Okul maliyesi kuram ve ilkelerinde uzmanlık, ekonomi ve muhasebe bilgisi düzeyleri yönünden istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Buna karşın, parasal kaynak sağlamada iç ve

dış sistemlerle ilişki kurma düzeyi yöneticilik kademine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir.

Yapılan tüm bu araştırmalara bakıldığında, eğitim ve özel olarak ilköğretim okullarının kaynak ihtiyaçları, bu ihtiyaçları karşılama yolları, ailelerin eğitim harcamaları, devletin eğitime ayırdığı kaynaklar ve bunların tür ve düzeylere dağılımının incelendiği görülmektedir. Bu araştırma ile ise daha önce yapılan araştırmalardan farklı olarak 2000 – 2009 yılları arasında hem Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden hem de il özel idarelerinden ilköğretime aktarılan paylar ile ilköğretim okullarının özel gelir kaynakları ve bu kaynakların elde edilme yolları tespit edilmeye çalışılacaktır. Ayrıca ilköğretim okullarının finans sorunları ve bu sorunların çözümüne ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinin de belirlenmesi amaçlanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM OKULLARININ FİNANS KAYNAKLARI ARAŞTIRMASININ YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma için belirlenen evren ve örneklem, veri toplama aracı, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, verilerin toplanması ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

İlköğretim okullarının finans kaynaklarını tespit etmeyi amaçlayan bu araştırma, var olan durumu betimlemeyi amaçladığından tarama modelindedir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar (Karasar, 2004: 77). Araştırma ile ilgili veriler Milli Eğitim Bakanlığı istatistiklerinin incelenmesi ve anket uygulaması yoluyla toplanmıştır. Bu amaçla öncelikle konuyla ilgili geniş bir literatür taraması yapılmış, oluşturulan anketler ilköğretim okullarında görevli yöneticiler ve öğretmenler ile Okul Aile Birliği başkanlarına uygulanmıştır. Ayrıca İlköğretim Genel Müdürlüğü, Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Türkiye İstatistik Kurumu'na resmi kanaldan dilekçe gönderilerek bilgi istenmiştir. Elde edilen bilgi ve belgeler ile ilgili kurumlarca daha önce yayınlanmış belgeler taranarak elde edilen veriler kullanılmıştır.

Araştırmada hem nitel hem de nicel yönetime birlikte başvurulmuştur. Bunun amacı son yıllarda dünyada ve Türkiye'de sosyal bilim araştırmalarında nicel araştırma yöntemiyle birlikte nitel yönetime de yer verilmesidir (Kümbetlioğlu, 2005: 43). Böylece konuya ilişkin daha zengin içerik ve kapsamda bilgi toplanması amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni

Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünü olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2004: 109). Bu araştırmanın evreni 2009 – 2010 eğitim

öğretim yılında Isparta ili Merkez ilçesinde bulunan 58 ilköğretim okulunda görevli yönetici ve öğretmenler ile bu okulların okul aile birliği başkanlarıdır. Milli Eğitim Bakanlığı 2009 verilerine göre bu kurumlarda görev yapan yönetici sayısı 80, öğretmen sayısı 1291'dir. Evreni toplam 1429 kişi oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme “tesadüfi” yöntemle belirlenmiştir. Örneklem tespit edilirken tek tek elemanlar değil, elemanları içinde bulunduran kümeler olan okullar seçilmiştir. Bu yönüyle örnekleme yöntemi olarak oransız küme örnekleme kullanılmıştır da denilebilir. Bu şekilde belirlenen 35 ilköğretim okulunda görevli 69 yönetici ile 393 öğretmen ve 12 okul aile birliği başkanı araştırmada yer almıştır. Örnekleme belirlemek üzere aşağıdaki formül kullanılmıştır (Balcı, 1995: 111).

$$n = \frac{t^2 \cdot (PQ)}{d^2} \cdot \frac{1}{1 + \frac{1}{N} \cdot \frac{t^2 \cdot (PQ)}{d^2}}$$

N = Evren büyüklüğü
n = Örneklem büyüklüğü
d = Tutum düzeyi (.05)
t = Güven düzeyi tablo değeri (t : 1.96)
PQ = (.50) . (.50) = .25
(Maksimum örneklem büyüklüğü için örneklem yüzdesi)

3.4. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak üç ayrı anket kullanılmıştır. Bunlardan ilki “İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları Araştırması Okul Yöneticisi Anketi” ikincisi “İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları Araştırması Öğretmen Anketi”, sonuncusu ise “İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları Araştırması Okul Aile Birliği Başkanları Anketi”dir. Veri toplama araçları geliştirilirken Öztürk (2002) ve Altuntaş'ın (2005) araştırmalarında kullandıkları veri toplama araçları incelenmiş, adı geçen araştırmaların veri toplama araçlarından yararlanılarak bu araştırmanın veri toplama araçları araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

3.4.1. Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması

Veri toplama araçları araştırmacının daha önce aynı konu ile ilgili yapılmış araştırmaların veri toplama araçlarını incelemesi ve konu ile ilgili uzman görüşü almasının ardından tarafından hazırlanmış, daha sonra 38 uzmanın veri toplama araçlarına ilişkin görüşleri istenmiştir. Veri toplama araçları hakkında görüş bildiren 20 uzmanın görüşleri doğrultusunda veri toplama araçlarına son şekli verilmiştir.

“İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları Araştırması Okul Yöneticisi Anketi” üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yöneticinin okuldaki görevi, öğrenci ailelerinin gelir düzeyleri ve okulun öğretim şekli gibi okula ilişkin sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ilköğretim okullarının bütçe dışı gelir kaynakları ve bunların nerelere harcılandıklarına ilişkin sorulara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise ilköğretim okullarının finansal sorunları ve çözüm yollarına ilişkin sorular yer almaktadır.

“İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları Araştırması Öğretmen Anketi üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sınıfa ilişkin bilgilere yönelik sorular, ikinci bölümde sınıfta toplanan bütçe dışı gelir kaynaklarına ilişkin sorular, üçüncü bölümde ise ilköğretim okullarının finansal sorunları ve çözüm yollarına ilişkin sorular yer almaktadır.

“İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları Araştırması Okul Aile Birliği Başkanları Anketi” bir bölümden oluşmaktadır ve ilköğretim okullarının bütçe dışı gelir kaynakları hakkında soruları içermektedir.

3.4.2. Ölçeğin Geçerliliği ve Güvenirliği

Veri ölçme araçlarının kapsam geçerliliği ve güvenirliliği için uzman görüşü alınmıştır. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda veri ölçme araçlarında gerekli değişiklikler yapılarak son şekli verilmiştir. Görüşü alınan uzmanlar Ek 7’de listelenmiştir.

3.4.3. Ölçeğin Uygulanması

Araştırma için hazırlanan ölçeklerin Isparta il merkezindeki yönetici, öğretmen ve okul aile birliği başkanlarına uygulanması için Isparta Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli onay alınmıştır. Veri toplama aracı alınan izin doğrultusunda

21 – 31 Aralık 2009 tarihleri arasında uygulanmıştır. Örnekleme oluşturan ilköğretim okulları gezilerek okul yöneticileri ile yüz yüze, öğretmen ve okul aile birliği başkanları anketleri ise okul yöneticileri aracılığıyla uygulanmıştır. Bu araştırmanın verileri 2009 – 2010 eğitim öğretim yılının güz döneminde toplanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Nicel verilerin çözümlemesinde frekans ve yüzde analizi kullanılmış ayrıca veriler okul yöneticisi anketi için görev, ailelerin gelir düzeyi ve görev yapılan okulun öğretim şekli açısından, öğretmen anketi için ise ailelerin gelir düzeyi ve öğrenci sayısı açısından ayrıca frekans ve yüzde analizi yapılmıştır. Nitel veriler ise benzer özelliklerine göre gruplandırılarak çözümlenmiş ve frekans ve yüzde analizi uygulanmıştır. Nitel veriler de yönetici anketi için görev, gelir düzeyi ve görev yapılan okulun öğretim şekli açısından, öğretmen anketi için ise ailelerin gelir düzeyi ve öğrenci sayısı açısından ayrıca frekans ve yüzde analizi yapılmıştır. Nitel verilere çeşitli deneklerin verdiği yanıtlar da örnekler oluşturacak biçimde sunulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı istatistiklerinden elde edilen veriler ise yıllara göre tablolaştırılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde ilköğretim okullarının finans kaynakları ile ilgili olarak Milli Eğitim sayısal verilerinden elde edilen veriler ile veri toplama aracı vasıtasıyla araştırmanın örneklemeden toplanan verilerin çözümlenmesi sonucu ortaya çıkan bulgular ile bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Genel bütçeden ilköğretim okullarına aktarılan kaynaklar yıllara (2000–2009) göre nasıl değişim göstermektedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu probleme yanıt verebilmek için Milli Eğitim Bakanlığı istatistikleri taranmış, Türkiye İstatistik Kurumu, Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve İlköğretim Genel Müdürlüğüne Bilgi Edinme Kanunu kapsamında sorular sorulmuştur. Elde edilen veriler aşağıdaki tablolarda ifade edilmiştir.

Tablo 4.1 Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ilköğretim okullarına aktarılan kaynaklar

YILLAR	MEB BÜTÇESİ (1)	İLKÖĞRETİM OKULLARINA AYRILAN PAY (2)	(2) / (1) %	İLKÖĞRETİM OKULLARINA AKARILAN PAYIN GSYH'YA ORANI %
2000	3.350.330.000	1.788.618.212	53,4	1,07
2001	5.470.135.097	2.714.714.289	49,6	0,83
2002	8.040.993.795	4.252.463.575	52,9	1,12
2003	10.588.347.566	5.932.508.539	56,1	1,25
2004	12.854.642.000	7.598.313.451	59,1	1,36
2005	14.882.259.500	8.404.382.819	56,5	1,29
2006	16.568.145.500	9.157.767.500	61,5	1,34
2007	21.355.634.000	12.174.876.640	57	1,42
2008	22.915.565.000	12.489.683.300	54,5	1,31
2009	27.883.696.000*	14.963.183.000*	53,7	1,58

* Gerçekleşme tahminidir. İlgili yılın Merkezi Bütçe Kanun Tasarısı'ndan alınmıştır.

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2002, 2003, 2004). *Milli Eğitim Sayısal Veriler*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2005). *2006 Mali Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2006, 2007, 2008, 2009). *Bütçe Raporu*, Ankara

Tablo 4.1’de de görüldüğü gibi İlköğretim okullarına ayrılan payın Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi ve GSYH içindeki oranları değişiklik göstermektedir. İlköğretim okullarına ayrılan payın Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine oranı en düşük %49,6 ile 2001

yılında, en yüksek ise %61,5 ile 2006 yılında gerçekleşmiştir. Bu oranın ortalama % 55,43 olduğu görülmüştür. Bu oranın 2006 yılından sonra sürekli düşüş gösterdiği de dikkati çekmektedir.

İlköğretim okullarına ayrılan payın GSYH oranı incelendiğinde 2001 yılında en düşük değeri olan % 0,83 ile 2009 yılında en yüksek değeri olan % 1,58 arasında dalgalandığı görülmektedir. Bu oranın son yıllarda yükselme seyri gösterdiği ifade edilebilir.

İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne araştırmacı tarafından Bilgi Edinme Kanunu kapsamında yöneltilen soruya cevaben Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından 1064 sayılı yazı ile gönderilen tabloda ise İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 2000 – 2008 yılları itibariyle ödenek durumu gösterilmiştir. Tablo 4.2'de ilgili yazıdaki veriler bulunmaktadır.

Tablo 4.2 İlköğretim genel müdürlüğünün yıllar itibariyle ödenek durumu

YILLAR	İLKÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BÜTÇESİ			MEB BÜTÇESİNE ORANI %	GSYH'A ORANI %
	GENEL BÜTÇE	4306 SAYILI KANUN GELİRLERİ	TOPLAM		
2000	1.556.005.000	420.000.000	1.976.005.000	59	1,2
2001	1.938.223.000	471.200.000	2.409.423.000	60	1
2002	3.802.715.000	677.900.000	4.480.615.000	60	1,3
2003	6.119.183.055	420.000.000	6.539.183.055	64	1,4
2004	7.277.310.050	128.265.000	7.405.575.050	58	1,3
2005	8.408.225.819	206.755.487	8.614.981.306	58	1,3
2006	9.161.000.000		9.161.000.000	55	1,2
2007	12.177.348.640		12.177.348.640	57	1,4
2008	12.492.259.150		12.492.259.150	55	1,3

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2010b). *1064 Sayılı Yazı*, Ankara

Tabloda İlköğretim Genel Müdürlüğü Bütçesinin MEB Bütçesine oranı değişiklik göstermekle beraber, GSYH'a oranında çok fazla değişim olmadığı görülmektedir. İlköğretim Genel Müdürlüğü Bütçesinin MEB Bütçesine oranının en düşük 2006 ve 2008 yıllarında %55, en yüksek ise 2003 yılında %64 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Araştırmanın yapıldığı Isparta ili Milli Eğitim Müdürlüğü verilerine göre genel bütçeden Isparta iline ayrılan ödenek Tablo 4.3’de gösterilmiştir.

Tablo 4.3 Yıllar içinde Isparta iline Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ayrılan ödenek

YILLAR	ISPARTA İLİNE AYRILAN ÖDENEK (1)	MEB BÜTÇESİ (2)	(1) / (2) (%)
2000	878.080,00	3.350.330.000	0,03
2001	1.097.768,00	4.046.305.625	0,03
2002	1.372.680,00	7.460.991.000	0,02
2003	1.715.000,00	10.179.997.000	0,02
2004	2.058.600,00	12.854.642.000	0,02
2005	2.469.867,00	14.882.259.500	0,02
2006	2.963.520,00	16.568.145.500	0,02
2007	3.556.224,00	21.355.634.000	0,02
2008	4.267.468,00	22.915.565.000	0,02
2009	4.907.589,00	27.883.696.000*	0,02

* Merkezi Bütçe Kanun Tasarısı'ndan alınmıştır.

Kaynaklar: Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2002, 2003, 2004). *Milli Eğitim Sayısal Veriler*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2005). *2006 Mali Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2006, 2007, 2008, 2009). *Bütçe Raporu*, Ankara, Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2010). *130 sayılı yazı*, Isparta

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi Isparta iline bakanlık bütçesinden ayrılan ödenek yıllara göre oransal olarak bir değişiklik göstermemektedir.

Tüm bu tablolar incelendiğinde son yıllarda ilköğretim okullarına aktarılan payda oransal bir azalma olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı istatistiklerine göre 2000 – 2001 eğitim öğretim yılında resmi ilköğretim okullarında öğretmen sayısı 330.806, öğrenci sayısı ise 10.294.857 olmuştur. 2008 – 2009 yılında ise öğretmen sayısı 428.429, öğrenci sayısı ise 10.469.932’ye ulaşmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2010a: 14). Rakamlar incelendiğinde öğretmen sayısının % 29,5 oranında, öğrenci sayısının ise % 1,7 oranında arttığı görülmektedir. Aynı dönemde ilköğretim okullarına ayrılan payın Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine oranı % 0,3 artmış, İlköğretim Genel Müdürlüğü bütçesinin Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine oranı ise % 5 azalmıştır. Öğrenci sayılarındaki artışın bütçeden ilköğretim okullarına ayrılan paydaki artışın yaklaşık 6 katı, öğretmen sayılarındaki artışın ise ilköğretim okullarına ayrılan paydaki artışın yaklaşık 99 katı olduğu görülmektedir. Bu veriler de dikkate alındığında genel bütçeden ilköğretim okullarına ayrılan kaynağın ciddi oranda azaldığı ve gereksinimleri karşılamaya yetmeyeceği söylenebilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “İl Özel İdare bütçelerinden ilköğretim okullarına aktarılan kaynaklar yıllara (2000–2009) göre nasıl değişim göstermektedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu probleme yanıt verebilmek için Milli Eğitim Bakanlığı istatistikleri taranmış, Türkiye İstatistik Kurumu, Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve İlköğretim Genel Müdürlüğüne Bilgi Edinme Kanunu kapsamında sorular sorulmuştur. Elde edilen veriler Tablo 4.4’de ifade edilmiştir.

Tablo 4.4 İl özel idare bütçelerinden ilköğretim okullarına aktarılan kaynaklar

YILLAR	İL ÖZEL İDARE BÜTÇELERİDEN EĞİTİME AYRILAN KAYNAK		
	AYRILDIĞI YILA GÖRE	DPT 2010 YILI DEFLÂTÖRÜNE GÖRE	DEĞİŞİM ORANI (%)
2000	47.064.128	198.335.443	
2001	69.051.344	172.808.945	-12,87
2002	114.261.319	210.766.916	21,97
2003	182.356.168	288.660.555	36,96
2004	677.741.292	947.566.421	228,26
2005	948.183.585	1.295.920.179	36,76
2006	1.187.132.414	1.423.029.254	9,81
2007	1.108.166.147	1.303.861.554	-8,37
2008	971.061.840	971.061.840	-25,52
2009	528.693.606	528.693.606	-45,56

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2010a). *Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri Örgün Eğitim 2009 – 2010*, Ankara

Tablo 4.4’de il özel idarelerinin eğitime aktardıkları kaynakların yıllara göre dalgalandığı görülmektedir. Dönemin başlangıcı olan 2000 yılında 2010 deflâtörüne göre 198.335.443 TL olan kaynağın 2009 yılında 528.693.606 TL olduğu görülmektedir. 2001 yılından 2006 yılına kadar bir önceki yıla göre artış gösteren kaynağın 2007 yılından itibaren çok büyük oranlarda azaldığı görülmektedir. Artışın en fazla olduğu yıl % 228,26 ile 2004 olurken 2009 yılında % 45,56 oranında azalma meydana gelmiştir. 2003 yılına kadar program bütçeleme sistemi kullanılırken 2004 yılından itibaren analitik bütçeleme sistemine geçilmiştir. Program bütçeleme sisteminde harcamalar cari, yatırım, transfer biçiminde sınıflandırılırken analitik bütçeleme sistemi harcamaların fonksiyonel ve ekonomik olarak sınıflandırılmasını sağlamakta, böylece her harcamayı faaliyet alanına göre detaylı olarak göstermeye ve izlemeye olanak vermektedir. 2004 yılında il özel idarelerinden eğitime ayrılan kaynaktaki artışın bu kadar yüksek olmasının sebebi bütçeleme sisteminde değişiklik ile açıklanabilir.

Araştırmanın yapıldığı Isparta ilinde İl Özel İdare bütçesinden eğitime aktarılan pay Tablo 4.5’de gösterilmiştir.

Tablo incelendiğinde il özel idaresinden eğitime ayrılan ödeneğin toplam ödeneğe oranının yıllara göre değiştiği görülmektedir. Dönemin başlangıcı olan 2000 yılında % 25,76 olan bu oran 2009 yılında % 35,37’ye ulaşmıştır. Bu dönem içinde oran 2002 yılında % 24,78 ile en düşük değerini almış, 2008 yılında ise % 36,74 ile en yüksek değerine ulaşmıştır. Dönemin başlangıcı ile sonu arasında oransal olarak % 9,61’lik bir artış olmuştur.

Tablo 4.5 Isparta il özel idaresinin eğitime ayırdığı ödeneğin toplam eğitim ödeneğine oranı

YILLAR	İL ÖZEL İDARE BÜTÇESİ (1)	TOPLAM (2)	(1) / (2) (%)
2000	304.683,00	1.182.943,00	25,76
2001	414.009,00	1.511.777,00	27,39
2002	452.100,00	1.824.780,00	24,78
2003	986.323,00	2.701.323,00	36,51
2004	1.166.599,00	3.225.199,00	36,17
2005	1.305.508,00	3.775.375,00	34,58
2006	1.500.961,00	4.464.481,00	33,62
2007	1.653.927,00	5.210.151,00	31,74
2008	2.478.703,00	6.746.171,00	36,74
2009	2.685.814,00	7.593.403,00	35,37

Kaynak: Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2010). *130 sayılı yazı*, Isparta

2003 yılından itibaren Isparta İl Özel İdare bütçesinden eğitime ayrılan payın daha hızlı arttığı görülmektedir. 1990 sayımlarına göre 434.771 olan Isparta nüfusunun 2000 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımında 513.681’e yükselerek %18,16 oranında arttığı görülmektedir (<http://www.isparta.gov.tr/index3.php?goster=1&b1=1&b2=10>). 2000 nüfus sayımlarının sonuçları 2 yıla yakın bir sürede açıklanmıştır. İl Özel İdare bütçelerinin il nüfuslarıyla ilgili olduğu düşünüldüğünde 2003 yılındaki hızlı artış anlaşılabilir.

İl Özel İdarelerinin eğitim harcamalarının ilköğretim harcamalarına oranı Tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6 İl özel idarelerinin eğitime aktardığı kaynağın Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ilköğretime aktarılan kaynağa oranı

YILLAR	ÖZEL İDAREDEN AKTARILAN KAYNAK (1)	MEB BÜTÇESİNDEN İLKÖĞRETİME AYRILAN KAYNAK (2)	(1) / (2) (%)
2000	47.064.128	1.788.618.212	2,63
2001	69.051.344	2.714.714.289	2,54
2002	114.261.319	4.252.463.575	2,69
2003	182.356.168	5.932.508.539	3,07
2004	677.741.292	7.598.313.451	8,92
2005	948.183.585	8.404.382.819	11,28
2006	1.187.132.414	9.157.767.500	12,96
2007	1.108.166.147	12.174.876.640	9,10
2008	971.061.840	12.489.683.300	7,77
2009	528.693.606	14.963.183.000	3,53

Kaynaklar: Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2002). *Milli Eğitim Sayısal Veriler*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2003). *Milli Eğitim Sayısal Veriler*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2004). *Milli Eğitim Sayısal Veriler*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2005). *2006 Mali Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2006). *2007 Bütçesine İlişkin Rapor*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2007). *2008 Bütçesine İlişkin Rapor*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2008). *2009 Yılı Bütçe Raporu*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2009). *2010 Yılı Bütçe Raporu*, Ankara, Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2010). *130 sayılı yazı*, Isparta

İl özel idarelerinden eğitime ayrılan kaynağın Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ilköğretime ayrılan kaynağa oranları incelendiğinde, 2000 yılında 2,63 olan bu oranın 2009 yılında 3,53'e ulaştığı görülmektedir. 2000 – 2003 yılları arasında birbirine yakın değerlerde olan oranların 2004 yılında yaklaşık üç kat artarak %8,92'ye yükseldiği ve devam eden 2 yıl boyunca artmayı sürdürdüğü 2007 yılından itibaren oranın tekrar azaldığı ve 2009 yılı itibariyle 2003 yılının 0,5 puan üstünde bir değere kadar gerilediği ortaya çıkmaktadır. Bu oran 2006 yılında en yüksek değerine ulaşarak %12,96 olmuştur. 2004 yılındaki ani artışın bütçeleme sisteminde değişikliğe gidilmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Okul Aile Birliğinin gelirler kaynakları nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu problemi yanıtlamak için okul aile birliği başkanları, okul yöneticisi ve öğretmen anketlerinden elde edilen veriler kullanılmıştır. Okul Aile Birliği Başkanları Anketi’ne 12 Okul Aile Birliği Başkanı katılmıştır. Okul Yöneticileri Anketine Isparta ili Merkez ilçesinde bulunan 58 ilköğretim okulunda görevli 80 okul yöneticisinden 69’u katılmıştır. Bu yöneticilerin 29’u okul müdürü, 3’ü müdür başyardımcısı, 38’i ise müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Ankete katılan okul yöneticilerinin 62’si tam gün öğretim yapan ilköğretim okullarında çalışırken 7’si ikili öğretim yapan ilköğretim okulunda çalışmaktadır. Ankete katılan okul yöneticilerin görev yaptıkları okuldaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7 Okul yöneticilerine göre çalıştıkları kurumdaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi

GELİR DÜZEYİ	YÖNETİCİ SAYISI	YÜZDE ORANI (%)
Asgari Ücret ve Altı	18	26,10
Asgari Ücret – 1000 TL Arası	31	44,90
1000 – 4000 TL Arası	18	26,10
4000 TL ve Üstü	2	2,90

Öğretmen anketine ise 393 öğretmen katılmıştır. Bu öğretmenlerden sınıflarında bulunan öğrenci sayıları ve öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri hakkında veri toplanmıştır. Tablo 4.8’de öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrenci sayısı gösterilmektedir.

Tablo 4.8 Öğretmenlere göre sınıflarında bulunan öğrenci sayıları

ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	YÜZDE ORANI (%)
0 – 20 Arası	176	44,80
21 – 40 Arası	202	51,40
41 ve Üstü	15	3,80

Tablo 4.9 ise öğretmenlere göre sınıflarında bulunan öğrencilerin velilerinin gelir düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4.9 Öğretmenlere göre sınıflarındaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi

GELİR DÜZEYİ	ÖĞRETMEN SAYISI	YÜZDE ORANI (%)
Asgari Ücret ve Altı	122	31,00
Asgari Ücret – 1000 TL Arası	227	57,80
1000 – 4000 TL Arası	44	11,20
4000 TL ve Üstü	0	0,00

Okul Aile Birliği Başkanları Anketinden elde edilen veriler Tablo 4.10’da ifade edilmiştir. Ankette ilgili soruda birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 4.10 Okul aile birliğinin gelir kaynakları

Gelir Kaynağı	Frekans (N=12)	Yüzde Oranı (%)
Sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler	9	75
Okul Aile Birliği Aidatı	8	66,7
Diploma Parası	8	66,7
Gönüllü Nakit Bağışlar	7	58,3
Kantin kira geliri	7	58,3
Okul arması gelirleri	6	50
Spor kulübü parası	6	50
Fotoğraf Gelirleri	3	25
Kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan destekler	3	25
Yetiştirme kursu gelirleri	3	25
Kooperatif geliri	3	25
Deneme sınavı paralarından kalan paylar	2	16,7
Merkezi sistem sınavlarına başvuruda alınan paylar	2	16,7
Özel kurum ve işletmelerden alınan destekler	2	16,7
Kayıt parası	2	16,7
Kantin işletme geliri	2	16,7
Okul kıyafeti gelirleri	1	8,3
Otopark gelirleri	1	8,3

“Okul Aile Birliği Başkanları Anketi”nden elde edilen verilere göre okul aile birliklerinin 19 ayrı kaleimde geliri mevcuttur. Verilerde en yüksek oranla seçilmiş olan gelir kaynağının %75 ile “Sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler” olduğu görülmektedir. En düşük oranla seçilen gelir kaynağı ise %8,3 ile “Okul kıyafeti gelirleri” ve “Otopark gelirleri” olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4.11’de “Okul Yöneticisi Anketi”nden elde edilen veriler bulunmaktadır. Bu tabloda okul yöneticilerinin görevlerine göre elde edilen verilere de yer verilmiştir.

Tablo 4.11 Okul yöneticilerine göre ilköğretim okullarının özel gelir kaynakları

GELİR KAYNAĞI	OKUL MÜDÜRÜ (%) (N=28)	MÜDÜR YRD. (%) (N=41)	TÜM YÖNETİCİLER (%) (N=69)
Gönüllü Nakit Bağışlar	64,30	80,49	73,90
Okul Aile Birliği Aidatı	57,10	75,61	68,10
Sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler	53,60	58,53	56,50
Diploma Parası	50	43,91	46,40
Kantin kira geliri	35,70	51,22	44,90
Kantin işletme geliri	35,70	21,95	27,50
Spor kulübü parası	25,00	24,38	24,60
Kooperatif geliri	21,40	51,22	23,20
Merkezi sistem sınavlarına başvuruda alınan paylar	21,40	17,08	18,80
Kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan destekler	14,30	14,64	14,50
Okul arması gelirleri	17,90	12,19	14,50
Özel kurum ve işletmelerden alınan destekler	17,90	9,75	13,00
Kayıt parası	14,30	12,19	13,00
Yetiştirme kursu gelirleri	10,70	9,75	11,60
Fotoğraf Gelirleri	7,10	12,19	10,10
Zorunlu masraflar için velilerden alınan paylar	7,10	9,75	8,70
Fotokopi gelirleri	10,70	2,44	5,80
Deneme sınavı paralarından kalan paylar	3,60	4,88	4,30
Otopark gelirleri	3,60	4,88	4,30
Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler	0,00	2,44	1,40
Okul kıyafeti gelirleri	3,60	0,00	1,40
Karne Parası	0,00	2,44	1,40
Simit satışından elde edilen kar	3,60	0,00	1,40

Okul yöneticilerinden elde edilen verilere göre en yüksek oranla seçilmiş olan gelir kaynağı % 73,90 ile “Gönüllü Nakit Bağışlar” onu takip eden gelir kaynağı ise %68,10 ile “Okul aile birliği aidatı” olarak ifade edilmiştir. “Okul kıyafeti gelirleri”, “Karne parası”, “Bayram kıyafetinden sağlanan gelirler” ve “Simit satışlarından elde edilen kâr” ise %1,40 ile en az seçilen gelir kaynağı olmuştur. Okul yöneticileri 23 farklı çeşit özel gelir kaynağından söz etmiştir.

Kavak vd. tarafından 1997 yılında yapılan araştırmaya göre ilköğretim okullarının 27 çeşit özel gelir kaynağı mevcuttur ve dergi, diploma ve karne satışlarından alınan paylar, kayıt parası, gönüllü nakit bağışlar ve Koruma derneği üye aidatları bu gelirlerin %50’sine yakın bir değeri oluşturmaktadır.

Öztürk’ün 2002 yılında yaptığı araştırmaya göre Polatlı ilçesinde bulunan ilköğretim okulları 22 çeşit özel kaynağa sahiptir ve bunlardan karne parası, bağışlar, diploma parası, koruma derneği üye aidatı ve zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar ilk beş sırayı oluşturmaktadır.

Altuntaş (2005) tarafından yapılan araştırmada okul müdürleri tarafından saptanan en önemli gelir kaynaklarına bakıldığında; ilk beş sırayı, kantin kira gelirleri, gönüllü nakit bağışlar, diploma parası ve karne parası, kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan aynî destek, zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar (% 45.83) oluşturmaktadır. Araştırmada okul müdürleri 28 değişik gelir kaynağından söz etmiştir.

Yolcu'nun 2007 yılında yaptığı araştırmaya göre ilköğretim okullarının sahip oldukları bütçe dışı gelir kaynaklarının sayısı 60'dır. Bütçe dışı gelir kaynaklarının başında ise Okul Aile Birliği Aidatı gelmektedir. Bunun yanında kayıt parası, OKS başvuru parası, bağışlar ve yetiştirme kursu ücretleri en sık rastlanan bütçe dışı gelir kaynaklarını oluşturmaktadır.

Daha önce yapılan araştırmalarla karşılaştırıldığında adı geçen tüm araştırmalarda olduğu gibi gönüllü nakit bağışların önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Kanuni değişikliklerle adı değişse dahi Okul Aile Birliği aidatı (eski araştırmalarda koruma derneği aidatı) önceki araştırmalarla ortak olarak sayılabilecek özel gelir çeşitlerindedir. Kantin işletme gelirleri, diploma parası ve spor kulübü parası da daha önce yapılan araştırmalarda da ön plana çıkan özel gelir kaynaklarıdır. Ancak daha önce en önemli özel gelir kaynakları içinde adı geçen kayıt parası, karne parası, dergi parası, zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar, kamu kurum ve kuruluşlarının yardımları, OKS başvurusunda alınan paralar, yetiştirme kurs ücretleri gibi özel gelir kaynakları yapılan araştırmada ya tamamen ortadan kaybolmuş, ya da daha önce belirtilen yüzde oranlarına göre yok denecek kadar az yüzdelerle azalmıştır. Yapılan araştırmada bu özel gelir kaynakları yerine Sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler, deneme sınavı paralarından kalan paylar ve fotoğraf parası gibi özel gelir kaynakları ön plana çıkmıştır.

Okul yöneticilerinden elde edilen verilere göre ilköğretim okulları 23 ayrı kalem gelir kaynağına sahiptir. Okul aile birliği başkanlarından farklı olarak okul yöneticileri;

1. Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler
2. Zorunlu masraflar için velilerden alınan paylar
3. Karne parası
4. Fotokopi gelirleri

5. Simit satışından elde edilen kârlar

olmak üzere 5 gelir türünden daha bahsetmişlerdir.

Okul yöneticilerinin görevlerine göre elde edilen veriler incelendiğinde “Okul Müdürleri” 21 farklı bütçe dışı gelir türünden bahsetmiştir. Okul müdürlerinin en çok seçtiği gelir kaynağı % 64,30 ile “Gönüllü nakit bağışlar” olmuştur. Okul müdürleri “Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler” ve “Karne parası” seçeneklerini hiç seçmemiştir.

Müdür yardımcılarında elde edilen verilere göre ise ilköğretim okullarının 21 farklı bütçe dışı gelir kaynağı mevcuttur. Müdür yardımcıları “Okul kıyafet gelirleri” ve “Simit satış gelirleri” seçeneklerini hiç seçmemiştir. En çok seçilen seçenek ise %80,49 ile “Gönüllü nakit bağışlar” olarak ortaya çıkmış, onu %75,61 ile “Okul aile birliği aidatı” izlemiştir.

Okul yöneticilerinden elde edilen veriler yöneticilerin çalıştığı okulun öğretim şekline göre incelenmiş ve Tablo 4.12’de belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 4.12 Okul yöneticilerinin çalıştığı kurumun öğretim şekline göre ilköğretim okullarının özel gelir kaynakları

GELİR KAYNAĞI	TAM GÜN ÖĞRETİM (%)	İKİLİ ÖĞRETİM (%)
Gönüllü Nakit Bağışlar	72,60	85,70
Okul Aile Birliği Aidatı	69,40	57,10
Yetiştirme kursu gelirleri	6,50	57,10
Kantin kira geliri	43,50	57,10
Sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler	58,10	42,90
Kooperatif geliri	21,00	42,90
Diploma Parası	48,40	28,60
Merkezi sistem sınavlarına başvuruda alınan paylar	17,70	28,60
Kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan destekler	12,90	28,60
Spor kulübü parası	24,20	28,60
Zorunlu masraflar için velilerden alınan paylar	8,10	14,30
Özel kurum ve işletmelerden alınan destekler	12,90	14,30
Kayıt parası	12,90	14,30
Fotokopi gelirleri	4,80	14,30
Kantin işletme geliri	29,00	14,30
Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler	1,60	0,00
Fotoğraf Gelirleri	11,30	0,00
Deneme sınavı paralarından kalan paylar	4,80	0,00
Okul kıyafeti gelirleri	1,60	0,00
Okul arması gelirleri	16,10	0,00
Karne Parası	1,60	0,00

Tam gün öğretim yapılan ilköğretim okullarında görevli okul yöneticilerinden elde edilen verilere göre ilköğretim okullarının 23 çeşit bütçe dışı gelir kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan “Gönüllü nakit bağışlar” % 72,60 ile en çok seçilen gelir kaynağı olurken “Okul aile birliği aidatı” %69,40 ile onu takip etmiştir. İkili öğretim yapılan ilköğretim okullarında görevli okul yöneticileri ise 15 çeşit bütçe dışı gelir kaynağından bahsetmiştir. “Gönüllü nakit bağışlar” % 85,70 ile en çok seçilen bütçe dışı gelir kaynağı olmuştur.

Okul Yöneticilerinin çalıştıkları kurumlarda eğitimine devam eden öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri ile okulun bütçe dışı gelir kaynakları arasındaki ilişkiyi incelemek için bütçe dışı gelir kaynaklarına ilişkin veriler gelir düzeylerine göre incelenmiş ve Tablo 4. 13’de ifade edilmiştir.

Tablo 4.13 Okul yöneticilerinin çalıştığı kurumlardaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre ilköğretim okullarının özel gelir kaynakları

GELİR KAYNAĞI	A.Ü. VE ALTI (%)	A.Ü. – 1000 TL(%)	1000 – 4000 TL (%)	4000 TL ÜSTÜ (%)
Gönüllü Nakit Bağışlar	55,60	83,90	83,30	0,00
Okul Aile Birliği Aidatı	77,80	61,30	72,20	50,00
Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler	0,00	3,20	0,00	0,00
Fotoğraf Gelirleri	27,80	6,50	0,00	0,00
Diploma Parası	44,40	48,40	38,90	100,00
Deneme sınavı paralarından kalan paylar	5,60	6,50	0,00	0,00
Merkezi sistem sınavlarına başvuruda alınan paylar	22,20	16,10	22,20	0,00
Zorunlu masraflar için velilerden alınan paylar	11,10	12,90	0,00	0,00
Sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler	61,10	61,30	38,90	100,00
Kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan destekler	22,20	16,10	5,60	0,00
Özel kurum ve işletmelerden alınan destekler	22,20	12,90	5,60	0,00
Kayıt parası	0,00	22,60	11,10	0,00
Okul kıyafeti gelirleri	0,00	3,20	0,00	0,00
Okul arması gelirleri	11,10	19,40	5,60	50,00
Karne Parası	0,00	3,20	0,00	0,00
Spor kulübü parası	33,30	25,80	16,70	0,00
Fotokopi gelirleri	5,60	3,20	11,10	0,00
Yetiştirme kursu gelirleri	0,00	16,10	16,70	0,00
Otopark gelirleri	0,00	9,70	0,00	0,00
Kantin işletme geliri	11,10	41,90	22,20	0,00
Kantin kira geliri	11,10	54,80	55,60	100,00
Kooperatif geliri	33,30	12,90	22,20	100,00
Simit satışından elde edilen kar	5,60	0,00	0,00	0,00

A.Ü.: Asgari Ücret

Tablodan “Asgari ücret ve altı” gelire sahip ailelerin öğrencilerinin yoğunlukta olduğu ilköğretim okullarının 17 çeşit bütçe dışı gelire sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu okullarda görevli yöneticilerin en çok tercih ettiği seçenek % 77,80 ile “Okul Aile

Birliği Aidatı” olurken ikinci sırayı % 61,10 ile “Sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler” almıştır. Bu okullarda görevli yöneticiler “Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler”, “Kayıt parası”, “Okul kıyafeti gelirleri”, “Karne parası”, “Yetiştirme kursu gelirleri” ve “Otopark gelirleri” seçeneklerini hiç seçmemiştir.

“Asgari ücret ile 1000 TL arası” gelire sahip ailelerin öğrencilerinde görevli yöneticilere göre ilköğretim okullarının 22 çeşit bütçe dışı gelir kaynağı mevcuttur. Bu gelirlerden en çok seçilen % 83,90 ile “Gönüllü nakit bağışlar” olurken ardından % 61,10 ile “Okul aile birliği aidatı” ve “Sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler” olmuştur.

Görev yaptıkları okuldaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyini “1000 – 4000 TL arası” olarak ifade eden okul yöneticilerine göre 15 çeşit bütçe dışı kaynak mevcuttur. Bunlardan en çok tercih edilen ise % 83,30 ile “Gönüllü nakit bağışlar” seçeneği olmuştur. Ardından % 72,20 ile “Okul aile birliği aidatları” seçilmiştir.

Öğrencilerinin ailelerinin gelir düzeyinin “4000 TL ve üstü” olduğunu belirten okul yöneticileri ise 6 çeşit bütçe dışı kaynağın varlığından söz etmiştir. Bunlar içinde “Diploma parası”, “Sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler”, “Kantin kira geliri” ve “Kooperatif geliri” % 100 oranında seçilmiştir.

Tüm bu verilerden okul yöneticilerinin görevleri, çalıştıkları okulun öğretim şekli ve çalıştıkları okullardaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine göre toplandığını ifade ettikleri bütçe dışı gelir kaynakları arasında farklılıklar olduğu görölmektedir.

Tablo 4.14’de “Öğretmen Anketi”nden elde edilen verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.14 Öğretmenlere göre sınıfta toplanan gelir kaynakları

GELİR KAYNAĞI	FREKANS (N= 393)	YÜZDE ORANI (%)
Okul Aile Birliği Aidatı	294	74,80
Spor kulübü parası	165	42,00
Deneme sınavı paralarından kalan paylar	150	38,20
Fotoğraf Gelirleri	137	34,90
Gönüllü Nakit Bağışlar	131	33,30
Sosyal etkinlikler için bilet parası	120	30,50
Okul arması gelirleri	85	21,60
Diploma Parası	78	19,80
Fotokopi gelirleri	69	17,60
Kayıt parası	62	15,80
Yetiştirme kursu gelirleri	57	14,50
Yardımcı kitap satışı	50	12,70
Zorunlu masraflar için velilerden alınan paylar	44	11,20
Karne Parası	16	4,10
Dergi parası	15	3,80
Okul kıyafeti gelirleri	12	3,10
Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler	11	2,80
Anasınıfı aidatı	9	2,30
Sınıfın zorunlu giderleri için alınan paylar	8	2,00
Okuma kitabı parası	4	1,00
Projeksiyon parası	3	0,80
Öğretmenin kendi gelirlerinden aktarması	1	0,30

Öğretmenlerden elde edilen verilere göre sınıfta toplanan 22 ayrı kalem gelir kaynağı mevcuttur. Öğretmenlerin en çok seçtikleri bütçe dışı gelir kaynağı % 74,80 ile “Okul aile birliği aidatı” iken en az seçtikleri bütçe dışı gelir kaynağı ise %0,30 ile “Öğretmenin kendi gelirlerinden aktarması” olmuştur.

Kavak vd. (1997) tarafından yapılan araştırmaya göre öğretmenler tarafından sınıfta toplanan 25 çeşit özel gelir mevcuttur. Bunların en önemlilerini eğitime katkı payı, karne parası, dergi parası, okul arması parası ve diploma parası oluşturmaktadır. Altuntaş tarafından 2005 yılında yapılan araştırmaya göre öğretmenler tarafından 32 özel gelir kaynağı saptanmıştır. Öğretmenler tarafından saptanan en önemli gelir kaynaklarına bakıldığında; ilk beş sırayı, karne parası, kantin kira gelirleri, zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar, fotokopi-teksir paraları, spor kolu paraları almıştır. Altuntaş (2005) tarafından yapılan araştırmayla karşılaştırıldığında spor kulübü parası her iki araştırmada da telaffuz edilen en çok toplanan gelir kaynakları arasında yer almaktadır. Ancak bu araştırmada okul aile birliği aidatı, deneme sınavlarından kalan paylar, fotoğraf gelirleri ve gönüllü nakit bağışlar ön plana çıkmıştır. Karne

parası, kantin kira gelirleri, zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar, fotokopi – teksir paraları, dergi parası, okul arması parası ve diploma parası ise bu araştırmada ya hiç tercih edilmemiş ya da çok az sayıda öğretmen tarafından ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrenci sayıları ile sınıfta toplanan gelir kaynakları arasındaki ilişki Tablo 4.15’de gösterilmiştir.

Tablo 4.15 Öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci sayısına göre sınıfta toplanan gelir kaynakları

GELİR KAYNAĞI	0 – 20 ÖĞRENCİ (%)	21 – 40 ÖĞRENCİ (%)	41 VE ÜSTÜ (%)
Okul Aile Birliği Aidatı	72,70	76,70	73,30
Gönüllü Nakit Bağışlar	28,40	37,10	40,00
Spor kulübü parası	43,20	41,10	40,00
Sosyal etkinlikler için bilet parası	29,00	31,70	33,30
Fotoğraf Gelirleri	30,70	39,10	26,70
Deneme sınavı paralarından kalan paylar	39,20	38,10	26,70
Okul arması gelirleri	19,30	23,30	26,70
Zorunlu masraflar için velilerden alınan paylar	10,80	10,90	20,00
Yetiştirme kursu gelirleri	13,10	13,40	20,00
Diploma Parası	20,50	19,80	13,30
Kayıt parası	15,30	16,30	13,30
Yardımcı kitap satışı	10,20	15,30	6,70
Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler	3,40	2,50	0,00
Dergi parası	5,10	3,00	0,00
Okul kıyafeti gelirleri	3,40	3,00	0,00
Karne Parası	2,80	5,40	0,00
Fotokopi gelirleri	18,80	17,80	0,00
Sınıfın zorunlu giderleri için alınan paylar	1,70	2,50	0,00
Anasınıfı aidatı	1,70	3,00	0,00
Projeksiyon parası	0,60	1,00	0,00
Okuma kitabı parası	0,60	1,50	0,00
Öğretmenin kendi gelirlerinden aktarması	0,60	0,00	0,00

Tabloya göre 0–20 arası öğrenci bulunan sınıflarda 22 çeşit gelir toplanmaktadır. Bu gelirlerden öğretmenlerce en çok toplandığı ifade edilen gelir % 72,70 ile “Okul aile birliği aidatı” olmuştur. Bir diğeri ise % 43,20 ile “Spor kulübü parası” olarak ifade edilmiştir. 0–20 arası öğrenci bulunan sınıflarda toplandığı en az belirtilen gelir kaynakları ise “Projeksiyon parası”, “Okuma kitabı parası” ve “Öğretmenlerin kendi gelirlerinden aktarması” olarak ifade edilmiştir.

21 – 40 arası öğrencisi bulunan sınıflarda toplanan gelir kaynağı sayısı 21 olarak ifade edilmiştir. Bunlardan en sık toplandığı ifade edileni % 76,70 ile “Okul aile birliği aidatı” olurken ikincisi % 41,10 ile “Spor kulübü parası” olmuştur. Bu grupta bulunan

öğretmenlerden hiçbiri “Öğretmenlerin kendi gelirlerinden aktarması” seçeneğini tercih etmemiştir.

41 ve daha çok sayıda öğrenci bulunan sınıflarda çalışan öğretmenler ise 12 çeşit gelirin sınıflarda toplandığını ifade etmiştir. Bu gelirlerden “Okul aile birliği aidatı” % 73,30 ile en sık toplanan gelir olurken “Spor kulübü parası” ve “Gönüllü nakit bağışlar” % 40 ile ikinci sırada yer almıştır.

Öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrenci sayısı ile sınıfta en çok topladıklarını ifade ettikleri özel gelirleri karşılaştırdığımızda, öğrenci sayısına göre herhangi bir farklılık görülmemiştir. Ancak öğretmenler tarafından sınıfta toplandığı ifade edilen gelir çeşitlerinin sayısı birbirinden farklıdır.

Öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrencilerinin ailelerinin gelir düzeyleri ile sınıfta toplanan bütçe dışı gelir kaynakları arasındaki ilişkiyi tespit etmek için veriler çözümlenmiştir. Bu çözümlene sonucunda elde edilen veriler Tablo 4.16’da gösterilmiştir.

Tablo 4.16 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre öğretmenlerin sınıfta topladığı özel gelir kaynakları

GELİR KAYNAĞI	A.Ü. VE ALTI (%)	A.Ü. – 1000 TL (%)	1000 – 4000 TL (%)
Okul Aile Birliği Aidatı	74,60	75,30	72,70
Gönüllü Nakit Bağışlar	23,80	35,20	50,00
Spor kulübü parası	32,00	46,30	47,70
Fotoğraf Gelirleri	23,00	41,00	36,40
Sosyal etkinlikler için bilet parası	33,60	28,20	34,10
Deneme sınavı paralarından kalan paylar	33,60	43,20	25,00
Kayıt parası	9,00	17,60	25,00
Yetiştirme kursu gelirleri	8,20	14,50	22,70
Okul arması gelirleri	13,10	26,90	18,20
Diploma Parası	14,80	24,20	11,40
Fotokopi gelirleri	14,80	20,30	11,40
Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler	0,80	2,60	9,10
Zorunlu masraflar için velilerden alınan paylar	10,70	11,90	9,10
Yardımcı kitap satışı	13,90	13,20	6,80
Sınıfın zorunlu giderleri için alınan paylar	1,60	1,30	6,80
Dergi parası	3,30	4,00	4,50
Karne Parası	1,60	5,30	4,50
Okul kıyafeti gelirleri	3,30	3,10	2,30
Anasınıfı aidatı	4,90	1,30	0,00
Projeksiyon parası	1,60	0,40	0,00
Okuma kitabı parası	0,80	1,30	0,00
Öğretmenin kendi gelirlerinden aktarması	0,80	0,00	0,00

A.Ü.: Asgari Ücret

Sınıflarındaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyini “Asgari ücret ve altı” olarak ifade eden öğretmenler sınıflarında 22 çeşit gelir topladıklarını ifade etmiştir. Bunlardan toplandığı en fazla ifade edilen %74,60 ile “Okul aile birliği aidatı olmuştur. En az toplandığı ifade edilen gelir kaynakları ise %0,80 oranla “Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler”, “Okuma kitabı parası” ve “Öğretmenin kendi giderlerinden aktarması” olmuştur.

Öğrencilerinin ailelerinin gelir düzeyinin “Asgari ücret – 1000 TL arası” olduğunu belirten öğretmenlerin sınıflarında topladıkları gelir çeşidi 21 olarak tespit edilmiştir. Bu gelirlere en fazla toplandığı ifade edilen gelir % 75,30 ile “Okul aile birliği aidatı” toplandığı en az ifade edilen gelir % 0,40 ile “Projeksiyon parası” olmuştur. Bu grupta yer alan öğretmenler “Öğretmenin kendi gelir kaynaklarından aktarması” seçeneğinin hiç tercih etmemiştir.

Öğrenci ailelerinin gelir düzeyinin “1000 – 4000 TL arası” olduğunu seçen öğretmenlerin sınıfta topladığı gelir çeşidi 18 olarak tespit edilmiştir. Bunların içinde toplandığı en fazla belirtilen gelir çeşidi % 72,70 ile “Okul aile birliği aidatı” olurken en az tercih edilen gelir çeşidi ise % 2,30 ile “Okul kıyafeti gelirleri” olmuştur. Bu grupta yer alan öğretmenler “anasınıfı aidatı”, “Projeksiyon parası”, “Okuma kitabı parası” ve “Öğretmenin kendi gelirlerinden aktarması” seçeneklerini işaretlememiştir.

Bu bulgulardan yola çıkılarak ailelerin gelir düzeyi değiştikçe öğrencilerden toplanan özel gelir çeşitlerinin sayısının değiştiği ifade edilebilir. Gelir düzeyi yükseldikçe toplanan gelir çeşidi sayısının azaldığı görülmektedir. Öğretmenler tarafından en çok toplandığı belirtilen gelir çeşitleri arasında ise ailelerin gelir düzeylerine göre bir farklılık yoktur.

Öğretmenlerin sınıfta topladığını ifade ettiği gelir kaynaklarından, okul aile birliği başkanlarının belirttiği gelir kaynaklarından farklı olan gelir kaynakları;

1. Yardımcı kitap satışı
2. Dergi parası
3. Zorunlu masraflar için velilerden alınan paylar
4. Karne parası

5. Fotokopi gelirleri
 6. Sınıfın zorunlu giderleri için alınan paylar
 7. Ana sınıfı aidatı
 8. Projeksiyon parası
 9. Okuma kitabı parası
 10. Öğretmenin kendi gelirlerinden aktarması olarak tespit edilmiştir.
- Okul yöneticilerinden farklı olarak seçilmiş olan gelir kaynakları ise;

1. Yardımcı kitap satışı
2. Dergi parası
3. Sınıfın zorunlu giderleri için alınan paylar
4. Anasınıfı aidatı
5. Projeksiyon parası
6. Okuma kitabı parası
7. Öğretmenin kendi gelirlerinden aktarması olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4.10, Tablo 4.11 ve Tablo 4.14 karşılaştırıldığında ilköğretim okullarının toplamda 30 ayrı kalem geliri olduğu tespit edilmiştir.

Kavak vd. tarafından 1997 yılında yapılan araştırmaya göre ilköğretim okullarının 27 çeşit özel gelir kaynağı mevcuttur. Öztürk'ün 2002 yılında yaptığı araştırmaya göre Polatlı ilçesinde bulunan ilköğretim okulları 22 çeşit özel kaynağa sahiptir. Altuntaş tarafından 2005 yılında yapılan araştırmaya göre okul müdürleri tarafından 28, öğretmenler tarafından ise 32 özel gelir kaynağı saptanmıştır. Yolcu'nun 2007 yılında yaptığı araştırmaya göre ilköğretim okullarının sahip oldukları bütçe dışı gelir kaynaklarının sayısı 60'dır. Tüm araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde temel kalemler değişmemekle birlikte zamanla ilköğretim okullarının sahip olduğu özel kaynaklarda değişimin ortaya çıktığı görülmektedir.

Bütçe dışı gelirlere ilişkin bir başka problem de bu gelirlerin nasıl toplandığına ilişkindir. Uygulanan her üç anketin de II. bölümünün 2. sorusu bu probleme yanıt olma amacıyla hazırlanmıştır. Okul Aile Birliği Başkanları, okul yöneticileri ve öğretmenlerin bu konuya ilişkin görüşleri Tablo 4.17’de gösterilmiştir.

Tablo 4.17 Bütçe dışı gelir kaynaklarının toplanma yöntemleri

GELİR KAYNAĞININ TOPLANMA ŞEKLİ	O.A.B. BAŞKANLARI (%)	OKUL YÖNETİCİLERİ (%)	ÖĞRETMENLER (%)
Veliler paraları banka hesabına yatırmaktadır	66,70	78,30	50,60
Sınıf öğretmeni tarafından	41,70	39,10	45,30
O.A.B. yönetim kurulu üyeleri tarafından	75,00	63,80	32,60
Sınıftan belirlenen veli temsilcisi tarafından	25,00	21,70	30,30
Okul yönetimi tarafından	41,70	23,20	29,30
Sınıftan belirlenen öğrenci temsilcisi tarafından	8,30	13,00	20,60
Diğer (Veli ve öğrenciler getirmekte, idareciler bankaya yatırmaktadır.)	0,00	1,40	0,00

O.A.B.: Okul Aile Birliği

Okul Aile Birliği Başkanlarına göre bütçe dışı gelir kaynakları büyük çoğunlukla “Okul Aile Birliği yönetim kurulu üyelerince” toplanmaktadır ya da “veliler paraları banka hesabına yatırmaktadır”. Okul yöneticileri de sıralaması değişse de Okul Aile Birliği Başkanları ile aynı fikri taşımaktadır. Öğretmenler ise en çok “Velilerin paraları bankaya yatırdığını” ya da “sınıf öğretmeni tarafından” toplandığını ifade etmişlerdir. Her üç guruba göre de bütçe dışı gelir kaynaklarının toplanmasında en az kullanılan yöntem “sınıftan belirlenen öğrenci temsilcisi tarafından” olarak belirtilmiştir.

Kavak vd. (1997) tarafından yapılan araştırmaya göre sınıfta özel gelir kaynakları, okul yöneticileri, öğretmenler, gönüllü veliler ya da Okul Koruma Derneği yöneticilerince toplanmaktadır. Bu araştırmayla karşılaştırıldığında özel gelirlerin veliler tarafından banka hesabına yatırılması yönteminin uygulamada önemli bir pay oluşturmaya başladığı görülmektedir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “İlköğretim okullarının finansal sorunlarının çözümü hakkında okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir.

4.4.1. İlköğretim Okullarının Finansal Sorunlarının Çözümü Hakkında Yönetici Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Okul yöneticisi anketinin II. bölümünün 3. sorusundan elde edilen veriler Tablo 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 4.18 Okul giderleri için kullanılan gelir kaynakları ve yöneticilerin kullanılması gerektiğini düşündüğü gelir kaynakları

GİDER TÜRLERİ	ŞU AN KULLANILAN GELİR KAYNAKLARI (%)				KULLANILMASI GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNDÜĞÜNÜZ GELİR KAYNAKLARI (%)			
	a. Genel Bütçe	b. İl Özel İdare Bütçesi	c. Özel Gelirler	Boş	a. Genel Bütçe	b. İl Özel İdare Bütçesi	c. Özel Gelirler	Boş
1. Yakıt	31,90	55,10	0,00	13,00	15,90	31,90	0,00	52,20
2. Elektrik	36,20	50,70	0,00	13,00	17,40	30,40	0,00	52,20
3. Su	34,80	47,80	1,40	15,90	15,90	29,00	0,00	55,10
4. Temizlik malzemesi	5,80	0,00	81,20	13,00	31,90	30,40	2,90	34,80
5. İletişim giderleri (Telefon, internet, posta)	11,60	10,10	71,00	7,20	33,30	26,10	2,90	37,70
6. Kırtasiye, evrak-ulaşım	5,80	0,00	82,60	11,60	31,90	27,50	4,30	36,20
7. Ek bina ve tesis yapımı	15,90	39,10	1,40	43,50	24,60	21,70	1,40	52,20
8. Büyük bakım-onarım	21,70	43,50	5,80	29,00	24,60	23,20	1,40	50,70
9. Küçük bakım-onarım (tamirat, boya, badana)	13,00	13,00	52,20	21,70	24,60	26,10	4,30	44,90
10.Çevre düzenlemesi	7,20	4,30	66,70	21,70	24,60	31,90	4,30	39,10
11. Ek sınıflar	14,50	27,50	10,10	47,80	26,10	26,10	0,00	47,80
12. Eğitim araçları	15,90	7,20	59,40	17,40	30,40	27,50	1,40	40,60
13. Mobilya ve döşeme	5,80	7,80	63,80	23,20	24,60	26,10	2,90	46,40
14. Sosyal etkinlik masrafları (tiyatro, halk oyunu, spor vb.)	4,30	0,00	75,40	20,30	18,80	24,60	14,50	42,00
15. Öğrencilere yapılan sosyal yardımlar	4,30	10,10	59,40	26,10	20,30	24,60	10,10	44,90
16. Taşıma	4,30	8,70	30,40	56,50	14,50	18,80	8,70	58,00
17. Hizmetli ücreti	39,10	18,80	18,80	23,20	34,80	17,40	1,40	46,40
18. Diğer (Hizmet Alımı)	0,00	0,00	1,40	98,60	1,40	0,00	0,00	98,60

Özel gelirler kullanılarak karşılandığı en çok ifade edilen gelirler kırtasiye, evrak, ulaşım (% 82,60), temizlik malzemesi (%81,20), sosyal etkinlik masrafları (% 75,40), iletişim (% 71,00) ve çevre düzenlemesi (%66,70) olarak belirlenmiştir. İlköğretim okulu yöneticileri giderlerin büyük bölümünün özel gelirler kullanılarak karşılandığını ifade etmektedir. Ancak bu giderlerin tamamına yakınının genel bütçe ya da il özel idare bütçesinden karşılanması gerektiğini düşünmektedir.

Altuntaş'ın (2005) yaptığı araştırmaya göre de özel gelirlerin en çok kullanıldığı gider türleri arasında PTT (iletişim), temizlik malzemesi, sosyal etkinlik masrafları ve kırtasiye giderleri bulunmaktadır. Altuntaş tarafından yapılan çalışmada küçük bakım ve onarım giderlerinin de özel gelir kullanılarak gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmasına rağmen bu çalışmada çevre düzenlemesi giderlerine yapılan harcamalar ön plana çıkmıştır.

Altuntaş'ın (2005) yaptığı araştırmaya göre okul müdürleri giderlerin genel bütçe ve il özel idare bütçesinden karşılanması gerektiğini düşünmektedir. Bu araştırmada ise okul yöneticilerine göre; İlköğretim okullarının giderlerinin karşılanmasında özel gelir kaynakları önemli bir yer tutmaktadır, bu giderlerin karşılanması için ise adı geçen araştırmada olduğu gibi genel bütçe ve il özel idaresinden aktarılan paylar kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Okul yöneticilerinin giderlerin karşılanması ile ilgili düşüncelerinde değişiklik olmadığı söylenebilir.

Okul yöneticisi anketinin III. Bölüm 1. sorusunda "Mevcut kaynaklar ile eğitsel gereksinimleri karşılayabiliyor musunuz?" sorusu yer almaktadır. Tablo 4.19'de bu sorunun cevabına ilişkin istatistikler yer almaktadır.

Tablo 4.19 Okul yöneticilerine göre mevcut kaynaklarla eğitsel gereksinimlerin karşılanma düzeyleri

YANIT	FREKANS (N=69)	YÜZDE (%)
EVET	6	8,70
HAYIR	24	34,80
KISMEN	34	49,30
BOŞ	5	7,20

Ankete katılan okul yöneticileri %34,80 oranında mevcut finans kaynakları ile eğitsel gereksinimlerini karşılayamadıklarını, %49,30 oranında ise mevcut kaynaklarla eğitsel gereksinimleri kısmen karşılayabildiklerini ifade etmiştir. Öztürk'ün (2002) araştırmasına göre mevcut finans kaynakları ile eğitsel gereksinimler

karşılanamamaktadır. Öztürk (2002) tarafından yapılan çalışma bu çalışma ile karşılaştırıldığında benzer sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

“İlköğretime ek kaynak sağlamak için neler yapılmalıdır?” sorusuna okul yöneticilerinin verdiği nitel cevaplardan elde edilen verilerse Tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4.20 Yöneticilere göre ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler

YANIT	FREKANS (N=63)	YÜZDE (%)
Devlet tarafından (genel bütçeden, bakanlık bütçesinden vb.)	24	38,1
Zorunlu veli katkısı	14	22,22
Yerel Yönetimler tarafından (Belediye, İl Özel İdare)	9	14,29
Bakanlıkça dağıtılan ücretsiz kitaplara ayrılan finansmanın ilköğretim okullarına aktarılması	3	4,76
Veli katkısı	2	3,17
Okul bünyesinde gelir getirici tesisler yapılması	2	3,17
Okullara maaş sözleşmesi yapma hakkı verilmesi	1	1,59
Bakanlıkça dağıtılan kitaplar için velilerin okullara para yatırması	1	1,59
Okulun tüm ihtiyaçlarının merkezi ihale yoluyla karşılanması	1	1,59
Okullara döner sermaye kurulması	1	1,59
Okulun gelirlerinden Milli Eğitim Müdürlüğüne pay aktarılmaması	1	1,59
Eğitime katkı vergisinden elde edilen gelirlerin okullara aktarılması	1	1,59
Gelir getirici sosyal faaliyetler (Çay, kermes vb.)	1	1,59
Özel kurumlardan alınacak yardımlar	1	1,59
Okullar özelleştirilmeli	1	1,59
Şans oyunlarından eğitime aktarılan payın eğitime dağıtılması	1	1,59
Sponsorluk sistemi	1	1,59
Kampanyalar	1	1,59
Boş	19	30,16

Okul yöneticilerinin % 38,10’luk bölümü ilköğretime ek kaynak sağlamak için devletin genel bütçeden daha fazla ödenek ayırması gerektiğini düşünmektedir. Zorunlu/gönüllü veli katkısının olması gerektiği düşüncesinin de % 28,57 oranıyla azımsanmayacak düzeyde olduğu görülmüştür. Başka bir bakış açısıyla, devlet tarafından ve yerel yönetimler tarafından ek kaynak sağlanması görüşü % 58,73, okulun kendine bütçe dışı ek kaynak yaratması görüşü ise % 41, 27 oranına sahiptir.

Öztürk (2002) tarafından yapılan araştırmaya göre okul yöneticilerinin ek kaynak sağlamaya yönelik en çok ifade ettikleri görüşler; “devlet ilköğretime daha fazla kaynak ayırmalı”, “zorunlu veli katkısı sağlanmalı” ve “yerel yönetimlerce karşılanmalı” şeklinde sıralanmaktadır. Altuntaş (2005) da ek kaynak konusunda okul müdürlerinin “okul adına bütçe ayrılmalı”, “okulun bölümleri gelir getirici faaliyetlerde kullanılmalı”, “devlet tarafından karşılanmalı” ve “gelir getirici sosyal etkinliklerden sağlanmalı” görüşlerini ifade ettiğini belirtmiştir.

Araştırmacı yaptığı çalışmada Öztürk'ün çalışmasında olduğu gibi devlet tarafından sağlanması, zorunlu veli katkısı ve yerel yönetimlerin katkısının sağlanması görüşlerinin okul yöneticilerince en fazla belirtilen görüşler olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgular kısmen de olsa Altuntaş'ın (2005) bulgularına da uymaktadır.

İlköğretime ek kaynağın devlet tarafından sağlanması gerektiğine dair bazı yönetici görüşleri şu şekildedir:

Ankete katılan 4 numaralı yönetici *“Genel bütçe kaynaklarından daha fazla yararlanma imkânı oluşturulmalıdır”* şeklinde ifade etmiştir.

41 numaralı yönetici *“Bakanlık tarafından ilköğretim okullarına öğrenci sayısı oranında ödenek gönderilmelidir”* 60 numaralı yönetici *“İlköğretim okullarının gelir ve giderleri araştırılarak genel bütçe oluşturulmalıdır, merkezi ihale sistemiyle bütün ihtiyaçlar giderilmelidir”* 67 numaralı yönetici ise *“İlköğretim okullarının genel bütçe veya il özel idaresinden ödeneğinin olması gerekir”* şeklinde durumu ifade etmiştir.

İlköğretime ek kaynağın zorunlu ya da gönüllü veli katkısı yoluyla sağlanması gerektiğine dair yönetici görüşlerinden bazıları ise aşağıda sıralanmıştır.

6 numaralı yönetici *“Eğitim öğretim paralı olmalıdır, fakirliği tespit olunan devletçe desteklenerek ücreti devletçe okullara ödenmelidir”* şeklinde ifade etmiştir.

18 numaralı yönetici ise *“Veliler ikna edilmeli, bakanlıkça velilerin okullara bağış yapmasını özendiren kampanyalar düzenlenmelidir”* diyerek veli katkısına vurguda bulunmuştur.

31 numaralı yönetici *“Velilerin zorunlu bağış yapmaları sağlanmalıdır”* ifadesiyle zorunlu veli katkısının ek kaynak olarak kullanılması gerektiğini belirtmiştir.

Ek kaynağın yerel yönetimler (belediye ya da özel idare) tarafından sağlanması gerektiği görüşü yöneticilerin % 14,29'u tarafından ifade edilmiştir. Bu yöneticilerin bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır.

2 numaralı yönetici *“mutlaka okullara gerek yerel yönetimler gerekse il özel idareleri tarafından öğrenci mevcudu göz önüne alınarak kısmi de olsa bir kaynak ayrılmalıdır”* şeklinde ifade etmiştir.

13 numaralı yönetici ise “*Özel idare gelirlerinden kaynak ayrılması*” ifadesi ile yerel yönetimlerin kaynak sağlaması gerekliliğini vurgulamıştır.

56 numaralı yönetici ise “*Okullara öğrenci sayısı kadar özel idare ve genel bütçeden ellişer TL okul aile birliklerine aktarılmalıdır*” şeklinde belirtmiştir.

Tüm bu görüşlerin yanında okul yöneticilerinin ankete vermiş oldukları ilginç yanıtlardan bazıları şu şekildedir:

16 numaralı yönetici: “*Devletçe ücretsiz dağıtılan kitaplar dağıtılmasa ve bu kitapların parası okula gönderilse, okulların kaynak sıkıntısı ortadan kalkar, illaki ücretsiz kitap dağıtılacaksa okul idaresi kitap alamayacak öğrencileri tespit eder ve Ayrıca okula devletçe gönderilen bu paradan onlara kitap alınabilir. Devlet okula atadığı müdüre güvenmelidir.*”

23 numaralı yönetici: “*Okul idaresi, Okul Aile Birliği ve öğretmenler ek kaynak arayışı içine sokulmamalı. İllaki ek kaynak aranacaksa bu kalıcı bir kaynak olmalı. Örneğin okulların bünyesinde halı saha, spor salonu, otopark vb. şekilde kullanıma hazırlanmalı*”

45 numaralı yönetici: “*Bakanlığı Eğitime Katkı adındaki vergiden okullara pay aktarmasını istiyorum.*”

48 numaralı yönetici: “*Okulun döner sermaye sistemi olmalı. Alımlarda, satımlarda ve harcamalarda gereksiz prosedür ve pay sistemini kaldıracaksın.*”

Yukarıda ifade edilen okul yöneticisi görüşlerine genel olarak bakıldığında ilköğretime ek kaynak sağlamak için hem devletin, hem velilerin, hem de yerel yönetimlerin katkılarının artması gerektiği fikrinin ön plana çıktığı ifade edilebilir. Bunun yanı sıra ilköğretim okullarına düzenli gelir sağlanmasına yönelik tedbirler alınması gerektiği yönünde görüşlerin var olduğu da görülmektedir.

Okula ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler konusunda okul yöneticilerinin görüşlerinin görevlerine göre değişiklik gösterip göstermediğini incelemek üzere veriler görevlere göre yeniden çözümlenmiştir. Çözümleme sonucu elde edilen bulgular Tablo 4.21’de belirtilmiştir.

Tablo 4.21 Okul yöneticilerinin görevlerine göre ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler

YANIT	MÜDÜR (%)	MÜDÜR YRD. (%)
Devlet tarafından (genel bütçeden, bakanlık bütçesinden vb.)	44,00	39,00
Yerel Yönetimler tarafından (Belediye, İl Özel İdare)	20,00	18,18
Zorunlu veli katkısı	32,00	12,12
Bakanlıkça dağıtılan kitaplar için velilerin okullara para yatırması	0,00	9,10
Bakanlıkça dağıtılan ücretsiz kitaplara ayrılan finansmanın ilköğretim okullarına aktarılması	0,00	6,06
Okulun tüm ihtiyaçlarının merkezi ihale yoluyla karşılanması	0,00	3,04
Okullara döner sermaye kurulması	0,00	3,04
Okulun gelirlerinden Milli Eğitim Müdürlüğüne pay aktarılmaması	0,00	3,04
Eğitime katkı vergisinden elde edilen gelirlerin okullara aktarılması	0,00	3,04
Okul bünyesinde gelir getirici tesisler yapılması	4,00	3,04
Özel kurumlardan alınacak yardımlar	0,00	3,04
Sponsorluk sistemi	0,00	3,04
Kampanyalar	0,00	3,04
Gelir getirici sosyal faaliyetler (Çay, kermes vb.)	4,00	3,04
Şans oyunlarından eğitime aktarılan payın eğitime dağıtılması	4,00	3,04
Veli katkısı	0,00	0,00
Okullar özelleştirilmeli	0,00	0,00
Okullara maaş sözleşmesi yapma hakkı verilmesi	4,00	0,00
Boş	12,00	15,16

Tablodaki veriler değerlendirildiğinde okul müdürü ve müdür yardımcısı görevinde bulunan tüm okul yöneticilerinin ek kaynak sağlamada birinci sırada “devlet tarafından karşılanmalıdır” ifadesinin yer aldığı görülmektedir.

Okul müdürleri ikinci sırada “zorunlu veli katkısı” üçüncü sırada ise “yerel yönetimler tarafından” görüşlerini belirtmiştir. Bu üç görüşü ifade eden okul müdürlerinin toplamı % 96’ya karşılık gelmektedir.

Müdür yardımcıları ek kaynak sağlama konusunda en çok çeşitte görüş ifade eden okul yöneticisi gurubu olmuştur. Toplam 13 çeşit ek kaynaktan bahseden müdür yardımcılarının en çok ifade ettikleri ek kaynak çeşitleri sırasıyla “devlet tarafından karşılanmalıdır”, “zorunlu veli katkısı”, “yerel yönetimler tarafından karşılanmalıdır” ve “bakanlıkça dağıtılan ücretsiz kitaplara ayrılan finansman ilköğretim okullarına aktarılmalıdır” şeklinde gerçekleşmiştir.

Okul müdürleri ile müdür yardımcılarının okullara ek kaynak sağlanması için en çok yapılması gerekenler hakkındaki görüşlerinin arasında az da olsa bir fark olduğu görülmektedir. Okul müdürleri tarafından hiç ifade edilmemiş olan ücretsiz dağıtılan kitaplar için velilerden para alınması ya da bu kitapların temini için ayrılan kaynağın

okullara aktarılması fikirleri müdür yardımcılarının en çok ifade ettiği görüşler arasında yer almaktadır.

Okul yöneticilerinin ek kaynak sağlama konusunda görüşlerinin görev yaptıkları kurumun öğretim şekliyle olan ilişkisi incelenmiş ve elde edilen veriler Tablo 4.22’de gösterilmiştir.

Evreni oluşturan Isparta ili Merkez ilçesinde bulunan ilköğretim okullarında ikili öğretim uygulamasının çok yaygın olmaması nedeniyle (3 ilköğretim okulu) yalnızca dört yöneticisiyle anket uygulanabilmiştir. Bu yöneticiden elde edilen veriler sonucunda ek kaynak sağlamak için “devlet tarafından sağlanmalıdır.”, “yerel yönetimler tarafından sağlanmalıdır.”, “zorunlu veli katkısı” ve “okullar özelleştirilmelidir” bulgularına ulaşılmıştır. Elde edilen verilerin tamamı % 25 oranındadır.

Tablo 4.22 Yöneticilerin görev yaptıkları kurumların öğretim şekline göre ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler hakkındaki görüşleri

YANIT	ÖĞRETİM ŞEKLİ	
	TAM GÜN (%)	İKİLİ (%)
Devlet tarafından (genel bütçeden, bakanlık bütçesinden vb.)	42,59	25,00
Yerel Yönetimler tarafından (Belediye, İl Özel İdare)	14,81	25,00
Zorunlu veli katkısı	22,22	25,00
Okullar özelleştirilmeli	0,00	25,00
Veli katkısı	3,70	0,00
Okullara maaş sözleşmesi yapma hakkı verilmesi	1,85	0,00
Bakanlıkça dağıtılan ücretsiz kitaplara ayrılan finansmanın ilköğretim okullarına aktarılması	5,56	0,00
Bakanlıkça dağıtılan kitaplar için velilerin okullara para yatırması	1,85	0,00
Okulun tüm ihtiyaçlarının merkezi ihale yoluyla karşılanması	1,85	0,00
Okullara döner sermaye kurulması	1,85	0,00
Okulun gelirlerinden Milli Eğitim Müdürlüğüne pay aktarılmaması	1,85	0,00
Eğitime katkı vergisinden elde edilen gelirlerin okullara aktarılması	1,85	0,00
Okul bünyesinde gelir getirici tesisler yapılması	3,70	0,00
Gelir getirici sosyal faaliyetler (Çay, kermes vb.)	1,85	0,00
Özel kurumlardan alınacak yardımlar	1,85	0,00
Şans oyunlarından eğitime aktarılan payın eğitime dağıtılması	1,85	0,00
Sponsorluk sistemi	1,85	0,00
Kampanyalar	1,85	0,00
Boş	14,81	0,00

Tam gün eğitim yapan okul yöneticilerine göre ek kaynak sağlamada yapılması gerekenlerin ilk üçü “devlet tarafından sağlanması”, “zorunlu veli katkısı” ve “yerel yönetimler tarafından karşılanması” şeklindedir. Tam gün eğitim yapan ilköğretim okullarında görevli okul yöneticileri 17 farklı çeşit ek kaynak sağlama yönteminden söz etmiştir. Bu kurumlarda çalışan okul yöneticilerinin hiçbiri “okullar özelleştirilmeli” fikrini ifade etmemiştir.

Okul yöneticilerinin görev yaptıkları okulun öğretim şekline göre en çok ifade ettikleri ek kaynak sağlama yöntemleri arasında bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Okul yöneticilerinin ek kaynak sağlama yöntemleri hakkındaki görüşlerinin çalıştıkları okulda öğretim gören öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri ile ilişkisini tespit etmek için veriler çözümlenmiş, elde edilen bulgular Tablo 4.23’de gösterilmiştir.

Öğrenci ailelerinin gelir düzeyinin 4000 TL ve üstü olduğunu ifade eden okul yöneticileri (2 kişi) ilgili soruyu boş bıraktıklarından bu gelir düzeyi gurubu için veri elde edilememiştir.

Tablo 4.23 Yöneticilerin görevli oldukları okullarda öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler hakkındaki görüşleri

YANIT	A.Ü VE ALTI (%)	A.Ü – 1000 TL ARASI (%)	1000 – 4000 TL ARASI (%)
Devlet tarafından (genel bütçeden, bakanlık bütçesinden vb.)	56,25	33,33	43,75
Zorunlu veli katkısı	18,75	29,17	18,75
Yerel Yönetimler tarafından (Belediye, İl Özel İdare)	18,75	16,67	12,50
Veli katkısı	0,00	0,00	6,25
Bakanlıkça dağıtılan kitaplar için velilerin okullara para yatırması	0,00	0,00	6,25
Okullar özelleştirilmeli	0,00	0,00	6,25
Sponsorluk sistemi	0,00	0,00	6,25
Kampanyalar	0,00	0,00	6,25
Okullara maaş sözleşmesi yapma hakkı verilmesi	0,00	4,17	0,00
Bakanlıkça dağıtılan ücretsiz kitaplara ayrılan finansmanın ilköğretim okullarına aktarılması	6,25	8,33	0,00
Okulun tüm ihtiyaçlarının merkezi ihale yoluyla karşılanması	0,00	4,17	0,00
Okullara döner sermaye kurulması	0,00	4,17	0,00
Okulun gelirlerinden Milli Eğitim Müdürlüğüne pay aktarılmaması	0,00	4,17	0,00
Eğitime katkı vergisinden elde edilen gelirlerin okullara aktarılması	0,00	4,17	0,00
Okul bünyesinde gelir getirici tesisler yapılması	6,25	4,17	0,00
Gelir getirici sosyal faaliyetler (Çay, kermes vb.)	6,25	0,00	0,00
Özel kurumlardan alınacak yardımlar	6,25	0,00	0,00
Şans oyunlarından eğitime aktarılan payın eğitime dağıtılması	0,00	4,17	0,00
Boş	0,00	16,67	12,50

Her üç grupta görev yapan okul yöneticilerinin belirttiği ek kaynak sağlama yöntemlerine bakıldığında ilk üç sırayı “devlet tarafından sağlanmalıdır.”, “zorunlu veli katkısı” ve “yerel yönetimler tarafından sağlanmalıdır.” İfadelerinin oluşturduğu görülmektedir. Öğrenci velilerinin gelir düzeyinin okul yöneticilerinin ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler hakkındaki görüşlerini değiştirmedeği söylenebilir.

Okul yöneticilerinin “Sizce günümüzde ilköğretim okullarının en önemli finans sorunları nelerdir?” sorusuna verdiği nitel cevaplardan elde edilen bulgular ise Tablo 4.24’de gösterilmektedir.

Tablo 4.24 Okul yöneticilerine göre ilköğretim okullarının en önemli finans sorunları

YANIT	FREKANS (N=69)	YÜZDE (%)
Devletin okullara ödenek vermemesi	18,00	26,09
Teknolojik yetersizlikleri	6,00	8,70
Temizlik malzemesi	5,00	7,25
Bağış yapılmaması	5,00	7,25
Devletin para toplamaya izin vermemesi	4,00	5,80
Araç-Gereç ihtiyaçları	4,00	5,80
Yöneticilerin para toplaması	3,00	4,35
Velilerden para alınamaması	3,00	4,35
Velilerin gelir düzeylerinin düşük olması	3,00	4,35
Yönetici ve öğretmenlerin para toplaması	2,00	2,90
Bakım – Onarım masrafları	2,00	2,90
Sosyal etkinlikler giderleri	2,00	2,90
Velilerin okula yardım konusunda duyarsızlıkları	2,00	2,90
Veli katkısının azlığı	2,00	2,90
Okullar arası finansal eşitsizlikler	1,00	1,45
Fotokopi giderleri	1,00	1,45
Kırtasiye harcamaları	1,00	1,45
Üst yetkililerin açıklamalarının bağış toplamayı olumsuz etkilemesi	1,00	1,45
Öğretmenin mutlu edilmeyişi	1,00	1,45
Okul Aile Birliği aidatlarının toplanamaması	1,00	1,45
Okullara önem verilmemesi	1,00	1,45
Okulların bir bütçesinin olmayışı	1,00	1,45
Çevre düzenlemesi için kaynak olmaması	1,00	1,45
Finans sağlamada yaşanan zorluklar	1,00	1,45
Donatım ihtiyaçları	1,00	1,45
Ekonomik yetersizlikler	1,00	1,45
Gelir kaynaklarının aktif olmaması	1,00	1,45
Giderlerin okul aile birliğince sağlanması	1,00	1,45
Tüm yükün veli, yönetici ve öğrenciye bırakılmış olması	1,00	1,45
Veli ve okul yöneticilerinin maddi konularda karşı karşıya kalması	1,00	1,45
Velilerde okula karşı oluşan önyargı	1,00	1,45
Velilerinin gelir düzeyi düşük olan okullara finans desteği sağlanmalı	1,00	1,45
Gelir dengesizliği	1,00	1,45
Zorunlu bağış toplanması	1,00	1,45
Boş	15,00	21,74

Toplanan veriler incelendiğinde katılımcıların %26,09’unun sorunu “devletin okullara ödenek vermemesi” şeklinde ifade ettiği görülmektedir. Bunu takip eden sorunlar ise % 8,70 ile “teknolojik yetersizlikler” ve % 7,25 ile “temizlik malzemesi ihtiyacı” ve “bağış yapılmaması” olarak belirtilmiştir.

Altuntaş (2005) tarafından yapılan araştırmaya göre okul müdürlerine göre en önemli finans sorunları “bakım-onarım”, “ödenegin olmaması”, “eğitim araç – gereci giderleri” ve “kırtasiye giderleri” olarak ifade edilmiştir.

Isparta ili Merkez ilçesinde yapılan araştırmada da okul yöneticileri en önemli finansal sorunları başında Altuntaş'ın (2005) araştırmasında olduğu gibi “devletin okullara ödenek vermemesi” fikrini ifade etmiştir. Ancak adı geçen araştırmada elde eden bulgulardan farklı olarak “teknolojik yetersizlikler”, “bağış yapılmaması” ve “temizlik malzemesi giderleri” okul yöneticilerinin en fazla dile getirdiği finans sorunları arasında yer almıştır.

Okul yöneticileri tarafından en fazla ifade edilmiş olan sorun olan “devletin ödenek vermemesi” ile ilgili yöneticilerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

8 numaralı yönetici: *“İlköğretim okullarının elektrik, su, telefon, bina tadilatı (ağır onarım) haricinde hiçbir ödenekleri yoktur. Okul için yapılacak yeniliklerde ve alınacak materyallerde maddi kaynak öğrenci velilerinden, gönüllü vatandaşlardan elde ediliyor. Buda çevrenin okula bakışında olumsuzluklara sebep oluyor.”*

25 numaralı yönetici: *“Okullar adına çıkarılan ödenek olmayıştı”*

32 numaralı yönetici: *“Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ödenek olmadığı için elzem olan finans sorunları (temizlik malzemesi, kırtasiye giderleri, eğitim araçları vb.) karşılanamıyor”*

53 numaralı yönetici: *“Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için ödenek olmaması ve bakanlığın talimatı ile velilerden para talep edilmemesinden dolayı okulun ihtiyaçlarının giderilmesinde zorluklarla karşılaşılıyor.”*

Bunların yanı sıra okul yöneticilerinin vermiş olduğu dikkat çekici yanıtlar da aşağıda ifade edilmiştir.

3 numaralı yönetici: *“Velilerin eğitime katkı konusunda çok duyarsız olmaları, her şeyi devletten beklemeleri”*

13 numaralı yönetici: *“Eğitim öğretime yeteri kadar kaynak ayrılıyor fakat okullara gereken önem verilmiyor”*

19 numaralı yönetici: *“İdareci ve öğretmenlerin veli ile para konusunda karşı karşıya gelmeleri, aile birliğindeki idarecinin tahsildar gibi çalışması”*

31 numaralı yönetici: “*Milli Eğitim Bakanlık yetkilileri ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü yetkililerinin tutarlı olmaları gerekmektedir. Veliler bağışa teşvik değil, bağışa zorlanmalıdır. Yetkililer buna engel olmamalıdır.*”

49 numaralı yönetici: “*Devlet para toplatmıyor, para vermiyor. Giderler nasıl karşılanacak?*”

67 numaralı yönetici: “*Bu kadar insana hitap eden kuruluşların giderleri için düzenli ödeneğin olmaması, okulların finans kaynakları ve imkânlarının eşit olmaması*”

Tablo 4.25’de okul yöneticilerinin görevlerine göre ilköğretim okullarının finans sorunları hakkındaki görüşleri ifade edilmiştir.

Tablo 4.25 Yöneticilerin görevlerine göre ilköğretim okullarının finans sorunları hakkındaki görüşleri

YANIT	MÜDÜR (%)	MÜDÜR YRD (%)
Devletin okullara ödenek vermemesi	35,71	19,51
Teknolojik yetersizlikleri	0,00	14,63
Bağış yapılmaması	0,00	12,20
Temizlik malzemesi	3,57	9,76
Yöneticilerin para toplaması	0,00	7,31
Velilerin gelir düzeylerinin düşük olması	0,00	7,31
Devletin para toplamaya izin vermemesi	7,14	4,88
Araç-Gereç ihtiyaçları	7,14	4,88
Yönetici ve öğretmenlerin para toplaması	0,00	4,88
Sosyal etkinlikler giderleri	0,00	4,88
Velilerin okula yardım konusunda duyarsızlıkları	0,00	4,88
Çevre düzenlemesi için kaynak olmaması	0,00	4,44
Donatım ihtiyaçları	0,00	4,44
Bakım – Onarım masrafları	3,57	4,44
Okullar arası finansal eşitsizlikler	0,00	2,44
Fotokopi giderleri	0,00	2,44
Kırtasiye harcamaları	0,00	2,44
Öğretmenin mutlu edilmeyişi	0,00	2,44
Okul Aile Birliği aidatlarının toplanamaması	0,00	2,44
Okulların bir bütçesinin olmayışı	0,00	2,44
Ekonomik yetersizlikler	0,00	2,44
Gelir kaynaklarının aktif olmaması	0,00	2,44
Tüm yükün veli, yönetici ve öğrenciye bırakılmış olması	0,00	2,44
Velilerden para alınamaması	7,14	2,44
Velilerde okula karşı oluşan önyargı	0,00	2,44
Velilerinin gelir düzeyi düşük olan okullara finans desteği	0,00	2,44
Gelir dengesizliği	0,00	2,44
Zorunlu bağış toplanması	0,00	2,44
Üst yetkililerin açıklamalarının bağış toplamayı olumsuz etkilemesi	3,57	0,00
Okullara önem verilmemesi	3,57	0,00
Finans sağlamada yaşanan zorluklar	3,57	0,00
Giderlerin okul aile birliğince sağlanması	3,57	0,00
Veli ve okul yöneticilerinin maddi konularda karşı karşıya kalması	3,57	0,00
Veli katkısının azlığı	7,14	0,00
Boş	21,43	21,95

Tablo incelendiğinde her iki görevde bulunan yöneticilerin de karşılaşılan en önemli finansal sorunun “devletin okullara ödenek vermemesi” olduğunu ifade etmiştir.

Ankete katılan okul müdürlerine göre ilköğretim okullarının en önemli finansal sorunları arasında; “devletin okullara ödenek vermemesi”, “devletin para toplamaya izin vermemesi”, “araç-gereç ihtiyacı”, “veli katkısının azlığı” ve “velilerden para alınmaması” bulunmaktadır. Okul müdürlerinin belirttiği sorun sayısı 12’dir.

Müdür yardımcıları ise toplam 28 çeşit sorundan bahsetmiştir. Bunlardan en çok söz edilen “devletin okullara ödenek vermemesi”, “teknolojik yetersizlikler”, “bağış yapılmaması” ve “temizlik malzemesi” sorunları olmuştur. Müdür yardımcıları hem sorun çeşidi hem de sorunların ifade edilme sıklığı açısından müdürlerden farklılık göstermektedir.

Tablodan elde edilen veriler sonucunda okul yöneticilerinin okulların en önemli finansal sorunları hakkındaki görüşleri arasından yöneticilik görevleri açısından az da olsa farklılıklar olduğu söylenebilir.

Okul yöneticilerinin çalıştıkları okullardaki öğretim şeklinin yöneticilerin ifade ettiği finansal sorunlarla ilişkisini incelemek üzere veriler incelenmiş, elde edilen bulgular Tablo 4.26’da ortaya konmuştur.

İkili öğretim yapan okullarda görevli 7 yönetici toplam 5 çeşit finansal sorundan söz etmiştir. Bunlar içinde en fazla dile getirilen sorun ise “devletin okullara ödenek vermemesi” olarak tespit edilmiştir. Bunun yanında “gelir kaynaklarının aktif olmaması”, “velilerin okula yardım konusunda duyarsızlıkları”, “veli ve okul yöneticilerinin maddi konularda karşı karşıya kalması ve “zorunlu bağış toplanması” ikili öğretim yapan ilköğretim okullarında görevli yöneticilerin varlığından söz ettiği finansal sorunlardır.

Tam gün öğretim yapan okullarda görev yapan okul yöneticileri de karşılaştıkları en önemli finansal sorun olarak “devletin okullara ödenek vermemesi” ifadesini kullanmışlardır. Bunun yanı sıra bu ilköğretim okullarında çalışan okul yöneticileri arasında “temizlik malzemeleri”, “bağış yapılmaması” ve “teknolojik yetersizlikler” gibi sorunlarla birlikte toplam 31 çeşit finansal sorundan söz etmiştir.

Tablo 4.26 Yöneticilerin görev yaptıkları okulun öğretim şekline göre, ilköğretim okullarının en önemli finans sorunları hakkındaki görüşleri

YANIT	TAM GÜN (%)	İKİLİ (%)
Devletin okullara ödenek vermemesi	25,81	28,57
Temizlik malzemesi	8,06	0,00
Bağış yapılmaması	8,06	0,00
Teknolojik yetersizlikleri	8,06	0,00
Devletin para toplamaya izin vermemesi	6,45	0,00
Araç-Gereç ihtiyaçları	6,45	0,00
Yöneticilerin para toplaması	4,84	0,00
Velilerden para alınmaması	4,84	0,00
Velilerin gelir düzeylerinin düşük olması	4,84	0,00
Veli katkısının azlığı	3,23	0,00
Okullar arası finansal eşitsizlikler	1,61	0,00
Fotokopi giderleri	1,61	0,00
Kırtasiye harcamaları	1,61	0,00
Yönetici ve öğretmenlerin para toplaması	1,61	0,00
Üst yetkililerin açıklamalarının bağış toplamayı olumsuz etkilemesi	1,61	0,00
Öğretmenin mutlu edilmeyişi	1,61	0,00
Okul Aile Birliği aidatlarının toplanamaması	1,61	0,00
Okullara önem verilmemesi	1,61	0,00
Okulların bir bütçesinin olmayışı	1,61	0,00
Çevre düzenlemesi için kaynak olmaması	1,61	0,00
Finans sağlamada yaşanan zorluklar	1,61	0,00
Donatım ihtiyaçları	1,61	0,00
Bakım – Onarım masrafları	1,61	0,00
Ekonomik yetersizlikler	1,61	0,00
Sosyal etkinlikler giderleri	1,61	0,00
Giderlerin okul aile birliğince sağlanması	1,61	0,00
Tüm yükün veli, yönetici ve öğrenciye bırakılmış olması	1,61	0,00
Velilerin okula yardım konusunda duyarsızlıkları	1,61	14,29
Velilerde okula karşı oluşan önyargı	1,61	0,00
Velilerinin gelir düzeyi düşük olan okullara finans desteği sağlanmalı	1,61	0,00
Gelir dengesizliği	1,61	0,00
Gelir kaynaklarının aktif olmaması	0,00	14,29
Veli ve okul yöneticilerinin maddi konularda karşı karşıya kalması	0,00	14,29
Zorunlu bağış toplanması	0,00	14,29
Boş	22,58	14,29

Tüm bu bulgular incelendiğinde okul yöneticilerinin finansal sorunlara ilişkin görüşleri arasında çalıştıkları kurumun öğretim şekline göre bir farklılık olduğu söylenebilir.

İlköğretim okullarının en önemli finansal sorunları hakkında okul yöneticilerinin görüşlerinin okulun bulunduğu çevrenin gelir düzeyi ile ilişkisi anketten elde edilen veriler incelenerek çözümlenmiş, elde edilen bulgular ise Tablo 4.27’de ifade edilmiştir. Ancak gelir öğrenci ailelerinin gelir düzeyinin 4000 TL ve üstü olduğunu ifade eden okul yöneticilerinin anketin bu sorusuna yanıt vermemesi nedeniyle bu grup için herhangi bir bulgu elde edilememiştir.

Tablo incelendiğinde öğrenci ailelerinin gelir seviyesini “asgari ücret ve altı”, “asgari ücret – 1000 TL arası” ve “1000 – 4000 TL arası” olarak ifade eden yöneticilerin en çok sözünü ettiği finans sorununun “devletin okullara ödenek vermemesi” olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Öğrenci ailelerinin gelir düzeyinin “asgari ücret ve altı” olduğunu belirten yöneticiler “devletin okullara ödenek göndermemesi” finansal sorunundan sonra en fazla “devletin para toplamaya izin vermemesi” ve “teknolojik yetersizlikler” finansal sorunlarını dile getirmiştir. Bu grupta yer alan yöneticiler 10 çeşit finans sorunundan bahsetmiştir.

Tablo 4.27 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre okul yöneticilerinin ilköğretim okullarının finans sorunları hakkındaki görüşleri

YANIT	A.Ü. VE ALTI (%)	A.Ü. – 1000 TL ARASI (%)	1000–4000 TL ARASI (%)
Devletin okullara ödenek vermemesi	50,00	19,35	22,22
Devletin para toplamaya izin vermemesi	12,50	6,45	0,00
Okullar arası finansal eşitsizlikler	6,25	0,00	0,00
Araç-Gereç ihtiyaçları	0,00	6,45	11,11
Fotokopi giderleri	0,00	3,23	0,00
Temizlik malzemesi	0,00	9,68	11,11
Kırtasiye harcamaları	0,00	3,23	0,00
Yöneticilerin para toplaması	0,00	0,00	5,56
Yönetici ve öğretmenlerin para toplaması	0,00	0,00	5,56
Üst yetkililerin açıklamalarının bağış toplamayı olumsuz etkilemesi	0,00	3,23	0,00
Öğretmenin mutlu edilmeyişi	0,00	3,23	0,00
Okul Aile Birliği aidatlarının toplanamaması	0,00	0,00	5,56
Bağış yapılmaması	0,00	0,00	5,56
Okullara önem verilmemesi	0,00	3,23	0,00
Okulların bir bütçesinin olmayışı	0,00	0,00	5,56
Çevre düzenlemesi için kaynak olmaması	0,00	3,23	0,00
Finans sağlamada yaşanan zorluklar	0,00	3,23	0,00
Donatım ihtiyaçları	0,00	3,23	0,00
Bakım – Onarım masrafları	0,00	3,23	5,56
Teknolojik yetersizlikleri	12,50	9,68	5,56
Ekonomik yetersizlikler	6,25	0,00	0,00
Sosyal etkinlikler giderleri	0,00	6,45	0,00
Gelir kaynaklarının aktif olmaması	0,00	0,00	5,56
Giderlerin okul aile birliğince sağlanması	6,25	0,00	0,00
Tüm yükün veli, yönetici ve öğrenciye bırakılmış olması	0,00	3,23	0,00
Velilerin okula yardım konusunda duyarsızlıkları	0,00	3,23	5,56
Veli ve okul yöneticilerinin maddi konularda karşı karşıya kalması	6,25	0,00	0,00
Veli katkısının azlığı	6,25	3,23	0,00
Velilerden para alınmaması	6,25	0,00	11,11
Velilerin gelir düzeylerinin düşük olması	0,00	6,45	0,00
Velilerde okula karşı oluşan önyargı	0,00	0,00	0,00
Velilerinin gelir düzeyi düşük olan okullara finans desteği	6,25	0,00	0,00
Gelir dengesizliği	0,00	3,23	0,00
Zorunlu bağış toplanması	0,00	3,23	0,00
Boş	12,50	25,81	16,67

Görev yaptıkları okulda bulunan öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyinin “asgari ücret – 1000 TL arası” olduğunu belirten okul yöneticileri 23 çeşit finansal sorundan söz etmiştir. Bu sorulardan ilk üçü “devletin okullara ödenek göndermemesi”, “Temizlik malzemesi” ve “Teknolojik yetersizlikler” olarak sıralanmıştır.

Görev yaptıkları okulun çevresinin gelir düzeyinin “1000 – 4000 TL arası” olduğunu ifade eden okul yöneticileri ise 13 çeşit finansal sorunu dile getirmiştir. Bunların ilk üçünü “devletin okullara ödenek vermemesi”, “araç – gereç ihtiyaçları”, “velilerden para alınamaması” ve “temizlik malzemesi” sorunları oluşturmaktadır.

Yöneticilere göre en önemli finans sorunları açısından öğrenci ailelerinin gelir düzeylerine göre bir farklılık olduğu ifade edilebilir.

Okul yöneticilerinin “Sizce devlet, ilköğretim hizmetini paralı mı yoksa parasız mı sunmalıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlardan elde edilen veriler Tablo 4.28’de verilmiştir.

Tablo 4.28 Okul yöneticilerine göre devletin ilköğretim hizmetini sunma şekli

YANIT	FREKANS (N=69)	YÜZDE (%)
İlköğretim hizmeti, bireylere parasız sunulmalıdır.	29	42
İlköğretim hizmeti bireylere ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulmalıdır.	27	39,1
İlköğretim hizmeti bireylere paralı olarak sunulmalıdır.	7	10,1
Boş	6	8,7

Okul yöneticileri %42’si ilköğretim hizmetinin parasız sunulması gerektiğini düşünmektedir. Ancak ilköğretim hizmetinin velinin ekonomik gücüne göre katılım payı alınarak sunulması da hemen hemen aynı (%39,1) yüzdeye sahip olduğu görülmektedir.

Öztürk’ün (2002) Polatlı’da yaptığı araştırmaya göre okul yöneticilerinin çok büyük bir kısmı ilköğretim hizmetinin parasız sunulması gerektiği düşüncesini ifade etmiştir.

Araştırmacının yaptığı araştırmaya göre ise okul yöneticilerinin ilköğretim hizmetinin parasız sunulması gerektiği düşüncesi, Öztürk’ün araştırmasına göre çok azalmış ve ilköğretim hizmetinin ekonomik güce göre katılım payı alınarak sunulması düşüncesiyle hemen hemen aynı oranlara gelmiştir.

İlköğretim hizmetinin kimler tarafından finanse edileceğine dair yönetici görüşlerinin yöneticilerin görevlerine göre incelenmesiyle elde edilen veriler Tablo 4.29'da sunulmuştur.

Tablo 4.29 Görevlerine göre okul yöneticilerinin devletin ilköğretim hizmetini sunma şekline ilişkin görüşleri

YANIT	MÜDÜR (%)	MÜDÜR YRD (%)
İlköğretim hizmeti, bireylere parasız sunulmalıdır.	21,40	56,10
İlköğretim hizmeti bireylere ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulmalıdır.	50,00	31,71
İlköğretim hizmeti bireylere paralı olarak sunulmalıdır.	17,90	4,88
Boş	10,70	7,32

Okul müdürlerine göre ilköğretim hizmetinin velilerin ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulması düşüncesi ağır basmaktadır. İlköğretim hizmetinin parasız sunulması görüşü ise bu bulgunun oransal olarak yarısı kadar ifade edilmiştir.

Müdür yardımcıları ise ilköğretim hizmetinin bireylere parasız sunulması görüşünü büyük bir çoğunlukla dile getirmiştir. İlköğretim hizmetinin velilerin ekonomik gücüne göre katılım payı alınarak sunulması gerektiğini düşünen müdür yardımcısı miktarı ise yaklaşık olarak parasız sunulması gerektiğini düşünenlerin yarısı kadardır.

İlköğretim hizmetinin finansının kimler tarafından karşılanacağına dair yönetici görüşleri yöneticilerin görev yaptıkları okulun öğretim şekline göre incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.30'da gösterilmiştir.

Tablo 4.30 Yöneticilerin görev yaptıkları okulun öğretim şekline göre devletin ilköğretim hizmetini sunma şekline ilişkin görüşleri

YANIT	TAM GÜN (%)	İKİLİ (%)
İlköğretim hizmeti, bireylere parasız sunulmalıdır.	43,50	28,60
İlköğretim hizmeti bireylere paralı olarak sunulmalıdır.	11,30	0,00
İlköğretim hizmeti bireylere ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulmalıdır.	37,10	57,10
Boş	8,10	14,30

Tam gün öğretim yapılan ilköğretim okullarında görevli yöneticilerinden ilköğretim hizmetinin parasız sunulması gerektiğini düşünenler ile ekonomik güce bağlı olarak katılım payı alınması gerektiğini düşünenlerin oranı neredeyse aynıdır.

İkili öğretim yapılan ilköğretim okullarında görevli yöneticilerin hiçbiri ilköğretim hizmetinin paralı sunulması gerektiğini ifade etmemiştir. Bu okullarda

görevli okul yöneticilerinden ilköğretim hizmetinin velilerin ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulması gerektiğini düşünenlerin miktarı, parasız sunulması gerektiğini düşünenlerin miktarının iki katından daha fazladır.

Okul yöneticilerinin görev yaptıkları okulların öğretim şekillerine göre devletin ilköğretim hizmetini nasıl sunması gerektiği hakkındaki görüşleri karşılaştırıldığında aralarında farklar olduğu söylenebilir.

Okul yöneticilerinin ilköğretim okullarının finansının nasıl sağlanacağına ilişkin görüşlerinin çalıştıkları okuldaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi ile ilişkisine dair veriler çözümlenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.31’de gösterilmiştir.

Tablo 4.31 Yöneticilerin, çalıştıkları okuldaki öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre, devletin ilköğretim hizmetini nasıl sunması gerektiğine ilişkin görüşleri

YANIT	A.Ü. VE ALTI (%)	A.Ü.-1000 TL ARASI (%)	1000-4000 TL ARASI (%)	4000 TL ÜSTÜ (%)
İlköğretim hizmeti, bireylere parasız sunulmalıdır.	38,90	38,70	55,60	0,00
İlköğretim hizmeti bireylere paralı olarak sunulmalıdır.	11,10	9,70	11,10	0,00
İlköğretim hizmeti bireylere ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulmalıdır.	38,90	38,70	33,30	100,00
Boş	11,10	12,90	0,00	0,00

Tablo 4.31’deki veriler incelendiğinde asgari ücret ve altı gelir düzeyine sahip velilerin bulunduğu okullarda görevli yöneticilerin ilköğretim hizmetinin finansına ilişkin görüşlerinin “parasız sunulması” ve “ekonomik güce bağlı veli katılımı” ile sunulmasının eşit oranlara sahip olduğu görülmektedir.

Asgari ücret – 1000 TL arası gelire sahip velilerin bulunduğu okullarda bulunan yöneticilerin de ilköğretim hizmetinin finansmanına ilişkin görüşlerinin “parasız sunulması” ve “ekonomik güce göre veli katılımı” ile sunulması konusunda eşit oranlara sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrenci velilerinin 1000 – 4000 TL arası gelir düzeyine sahip olduğu okullarda çalışan yöneticilerin yarıdan fazlası ilköğretim hizmetinin parasız sunulması gerektiğini belirtmiştir. Ancak ilköğretim hizmetinin velinin ekonomik gücüne göre katılım payı alınarak sağlanması gerektiğini düşünen yönetici miktarı da (% 33,70) azımsanmayacak kadar fazladır.

Velilerin gelir düzeyi 4000 TL ve üstü olan okullarda görevli okul yöneticilerinin tamamı ilköğretim hizmetinin velilerin ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulması gerektiği düşüncesini ifade etmiştir.

Okul yöneticilerinin çalıştığı kurumdaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine bağlı olarak yöneticilerin eğitimin finansmanının nasıl sağlanması gerektiği düşünceleri arasında bir farklılık olduğu görülmektedir.

Tablo 4.32’de ise okul yöneticilerinin “Sizce ilköğretim okullarının finansı kimler tarafından ve nasıl karşılanmalıdır?” sorusuna verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular görülmektedir.

Tablo 4.32 Okul yöneticilerine göre ilköğretimin finansını karşılaması gereken kişi ya da kuruluşlar

YANIT	FREKANS (N=69)	YÜZDE (%)
Devlet bütçesinden karşılanmalıdır.	37	53,62
Yerel yönetimler (Belediye, İl Özel İdaresi) tarafından karşılanmalıdır.	27	39,13
Veli katkısı ile	6	8,70
Gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması	6	8,70
Ekonomik güce göre veli desteği	5	7,25
Zorunlu veli katkısı	4	5,80
Özelleştirme	3	4,35
Sivil toplum kuruluşları	2	2,90
Sponsorlar tarafından	2	2,90
Gönüllü bağışlarla	2	2,90
Adil vergilendirme	1	1,45
Her yıl kayıt yeniletilirerek zorunlu aidat alınması	1	1,45
Okul Aile Birliğince	1	1,45
Eğitim öğretimin tamamen yerel yönetimlere bırakılması	1	1,45
Gelir getirici sosyal etkinlikler (kermes, çay vb.)	1	1,45
Velilerden vergi alınması	1	1,45
Boş	15	21,74

Tablo 4.32 okul yöneticilerinin çok büyük bir bölümü (% 53,62) ilköğretimin finansının devlet tarafından karşılanması gerektiğini ifade ettiği bulgusuna ulaşılmasını sağlamıştır. İkinci sırayı ise yerel yönetimler (% 39,13) almıştır.

Altuntaş’ın (2005) yaptığı araştırmaya göre okul müdürleri ilköğretimin finansının devlet, yerel yönetimler ve velilerce karşılanması gerektiğini düşünmektedir.

Isparta ili Merkez ilçesinde yapılan bu araştırmaya göre okul yöneticileri ilköğretimin finansının, Altuntaş’ın (2005) yaptığı araştırmanın bulgularında olduğu gibi “devlet bütçesinden karşılanmalıdır”, “yerel yönetimler karşılamalıdır”, veli katkısı ile” görüşlerini ön plana çıkartmaktadır. Ancak adı geçen araştırmadan farklı olarak

“gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması” düşüncesi de en çok ifade edilen yönetici görüşleri arasında yerini almıştır.

Okul yöneticilerinin en fazla ifade ettiği ilköğretimin finansının devlet tarafından karşılanması gerektiği yönündeki görüşlerinden bazıları aşağıda belirtilmiştir.

4 numaralı yönetici: *“Devlet tarafından karşılanmalıdır.”*

21 numaralı yönetici: *“İlköğretim zorunlu olduğuna göre tüm giderleri devlet tarafından karşılanmalıdır. Söylemde de böyle olmasına rağmen Okul Aile Birliğine çok fazla ihtiyaç karşılamak düşmektedir.”*

40 numaralı yönetici: *“İlköğretim zorunlu eğitime tabi uygulamanın doğal sonucu olarak parasız olmalıdır. Velilerden ekonomik güçlerine göre katkı payı değil adil olarak vergi alınmalıdır.”*

55 numaralı yönetici: *“Ülkemizde bazı yerlere nasıl su gibi para aktarılıyorsa, eğitime de aynı özenle yatırım yaparsak çok şeyin değiştiğini göreceğiz.”*

İlköğretimin finansının yerel yönetimlerce sağlanması yönündeki görüşlerin bazıları şu şekildedir:

17 numaralı yönetici: *“Milli Eğitim Bakanlığı, genel bütçe, il özel idareleri, belediyeler ve Okul Aile Birlikleri tarafından karşılanmalı ve kısmen de yapılıyor.”*

22 numaralı yönetici: *“Özel idareden karşılanmalıdır.”*

58 numaralı yönetici: *“Öğrenci yetişmesinde kaynakları fakir okullara biraz fazla ve özel idare, genel idare ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından desteklenmelidir.”*

Okul yöneticilerinin ilköğretim okullarının finansının kimler tarafından yapılması gerektiğine dair farklı düşüncelerinden bazıları da şöyle sıralanmaktadır:

6 numaralı yönetici: *“Öğrenci velilerinin mutlaka katkısı olmalıdır. Devlet, yüksek bütçe gerektiren fiziki işlemleri veli katkısına gerek olmadan çözmelidir.”*

14 numaralı yönetici: *“İlköğretim okulları kesinlikle özelleştirilmelidir. Özelleştirme sayesinde eğitim ve öğretimde kalite artacak, okulların içinde*

buldukları maddi sıkıntılar kendiliğinden çözülecektir. Ekonomik durumu yeterli olmayan öğrencilerin giderleri de devlet ve yerel yönetimlerce (il özel idaresi, belediye...) karşılanabilir.”

42 numaralı yönetici: *“Devletin ilköğretim okullarına destek vermesi gerekmektedir. Çevre koşulları iyi olmayan ve ekonomik güçlükler içerisinde olan okullar velilerden gönüllü olarak bağış ve katkı alamamaktadır. Bu durum da okulların amaç ve hedeflerine ulaşmasını engellemektedir. Okullara sponsor olacak hayırsever kişi ve kuruluşları devlet veya özel idare veya milli eğitim müdürlükleri adaletli bir şekilde yönlendirmelidir. Zengin – fakir okul ayrımının ortadan kalkması gerekmektedir.”*

İlköğretimin finansmanının kimler tarafından karşılanacağına dair yönetici düşüncelerinin yöneticilerin görevlerine göre değişiklik gösterip göstermediği veriler çözümlenerek elde edilmiş ve Tablo 4.33’de gösterilmiştir.

Tablo 4.33 Görevlerine göre okul yöneticilerinin ilköğretimin finansını karşılaması gereken kişi ya da kuruluşlar hakkındaki görüşleri

YANIT	MÜDÜR (%)	MÜDÜR YRD (%)
Yerel yönetimler (Belediye, İl Özel İdaresi) tarafından karşılanmalıdır.	10,71	58,54
Devlet bütçesinden karşılanmalıdır.	57,14	51,22
Gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması	0,00	12,20
Ekonomik güce göre veli desteği	3,57	9,76
Veli katkısı ile	7,14	9,76
Özelleştirme	0,00	7,32
Sivil toplum kuruluşları	0,00	4,88
Sponsorlar tarafından	0,00	4,88
Gönüllü bağışlarla	0,00	4,88
Adil vergilendirme	0,00	2,44
Zorunlu veli katkısı	10,71	2,44
Eğitim öğretimin tamamen yerel yönetimlere bırakılması	0,00	2,44
Gelir getirici sosyal etkinlikler (kermes, çay vb.)	0,00	2,44
Her yıl kayıt yeniletiltilerek zorunlu aidat alınması	3,57	0,00
Okul Aile Birliğince	3,57	0,00
Velilerden vergi alınması	3,57	0,00
Boş	25,00	19,51

Okul müdürlerinin ilköğretimde finansın kimler tarafından sağlanacağına dair görüşleri incelediğinde ilk üç sırayı “devlet bütçesinden karşılanmalıdır.” (% 57, 14), “yerel yönetimlerce karşılanmalıdır” (% 10,71) ve “zorunlu veli katkısı” (% 10,71) düşünceleri almıştır.

Müdür yardımcılarının ilköğretimin finansını kimlerin karşılayacağına ilişkin görüşleri incelendiğinde ilk üç sırayı, “Yerel yönetimler tarafından karşılanmalıdır.”

(%58,54), “devlet bütçesinden karşılanmalıdır.” (%52,22) ve “gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması” (%12,20) görüşlerinin aldığı görülmektedir.

İlköğretim okulu yöneticilerinin görevlerine göre eğitimin finansını kimlerin karşılaması gerektiğine dair görüşleri incelendiğinde aralarında az da olsa farklılık olduğu anlaşılmaktadır.

Okul yöneticilerinin çalıştıkları okulun öğretim şekli ile eğitimin finansını kimin karşılayacağına dair görüşlerinin aralarındaki ilişkiyi tespit etmek için anketler incelenmiş ve elde edilen veriler Tablo 4.34’de gösterilmiştir.

Tablo 4.34 Görev yaptıkları okulların öğretim şekline göre okul yöneticilerinin ilköğretimin finansını karşılaması gereken kişi ya da kuruluşlar hakkındaki görüşleri

YANIT	TAM GÜN (%)	İKİLİ (%)
Boş	20,97	28,57
Devlet bütçesinden karşılanmalıdır.	58,06	14,29
Yerel yönetimler (Belediye, İl Özel İdaresi) tarafından karşılanmalıdır.	43,55	0,00
Adil vergilendirme	1,61	0,00
Sivil toplum kuruluşları	3,23	0,00
Sponsorlar tarafından	3,23	14,29
Ekonomik güce göre veli desteği	6,45	14,29
Her yıl kayıt yeniletilirerek zorunlu aidat alınması	1,61	0,00
Gönüllü bağışlarla	3,23	0,00
Okul Aile Birliğince	1,61	0,00
Veli katkısı ile	6,45	28,57
Zorunlu veli katkısı	4,84	14,29
Eğitim öğretimin tamamen yerel yönetimlere bırakılması	1,61	0,00
Özelleştirme	3,23	14,29
Gelir getirici sosyal etkinlikler (kermes, çay vb.)	1,61	0,00
Gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması	6,45	28,57
Velilerden vergi alınması	1,61	0,00

Tablodaki veriler incelendiğinde tam gün öğretime devam eden okullarda görevli yöneticilerden %58,06’sının ilköğretimin finansının devlet tarafından karşılanması gerektiğini ifade ettiği görülmektedir. Bu düşüncüyü takip eden “yerel yönetimler tarafından karşılanmalıdır” görüşü ise % 43,55’lik bir orana sahiptir. Diğer finans kaynaklarına ilişkin veriler belirtilen oranların çok altında oranlara sahiptir.

İkili öğretim yapılan okullarda görevli yöneticiler ise en çok ifade edilen finans kaynağı “veli katkısı” ile “gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması” olarak tespit edilmiştir. İkili öğretim yapılan okullarda görevli yöneticilerin ilköğretimin yerel yönetimler tarafından finanse edilmesi gerektiği

düşüncesini hiç ifade etmediği görülmektedir. Bu durum ikili öğretim yapılan okullarda görevli yönetici sayısının azlığına bağlanabilir.

İlköğretim okullarının öğretim şekline göre okul yöneticilerinin “ilköğretim okullarının finansı kimler tarafından karşılanmalıdır?” konusu hakkındaki görüşleri arasında farklılıklar olduğu ifade edilebilir.

Velilerin gelir düzeyi ile yöneticilerin ilköğretimin finansını kimlerin karşılaması gerektiğine dair görüşleri arasındaki ilişki çözümlenerek Tablo 4.35’de elde edilen verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.35 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre okul yöneticilerinin ilköğretimin finansını karşılaması gereken kişi ya da kuruluşlar hakkındaki görüşleri

YANIT	A.Ü. VE ALTI (%)	A.Ü – 1000 TL ARASI (%)	1000 – 4000 TL ARASI (%)
Devlet bütçesinden karşılanmalıdır.	55,56	51,61	61,11
Yerel yönetimler (Belediye, İl Özel İdaresi) tarafından karşılanmalıdır.	11,11	70,97	16,67
Veli katkısı ile	5,56	9,68	11,11
Gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması	0,00	12,90	11,11
Adil vergilendirme	0,00	0,00	5,56
Gönüllü bağışlarla	5,56	0,00	5,56
Okul Aile Birliğince	0,00	0,00	5,56
Zorunlu veli katkısı	5,56	6,45	5,56
Özelleştirme	0,00	6,45	5,56
Sivil toplum kuruluşları	0,00	6,45	0,00
Sponsorlar tarafından	0,00	3,23	0,00
Ekonomik güce göre veli desteği	16,67	6,45	0,00
Her yıl kayıt yeniletilerek zorunlu aidat alınması	5,56	0,00	0,00
Eğitim öğretimin tamamen yerel yönetimlere bırakılması	0,00	0,00	0,00
Gelir getirici sosyal etkinlikler (kermes, çay vb.)	0,00	3,23	0,00
Velilerden vergi alınması	0,00	3,23	0,00
Boş	16,67	22,58	16,67

Tablodaki veriler incelendiğinde velilerin gelir düzeyi asgari ücret ve altı olan yöneticilerin yarıdan fazlasının “devlet bütçesinden karşılanmalıdır.” İfadesini kullandığı açıkça ortadadır. Bunu “ekonomik güce göre veli desteği” ve “yerel yönetimler karşılanmalıdır” düşünceleri takip etmektedir.

Öğrenci velilerinin gelir düzeyi asgari ücret – 1000 TL arası olan okullarda görev yapan okul yöneticileri ise en fazla (% 70, 97) “yerel yönetimler karşılanmalıdır” düşüncesini ifade etmiştir. Bunu “devlet bütçesinden karşılanmalıdır” ve “gelir düzeyi

düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması” görüşlerinin takip ettiği görülmektedir.

1000 – 4000 TL arası gelir düzeyindeki öğrenci velilerinin bulunduğu okullarda çalışan okul yöneticileri ise en çok (% 61,11) “devlet bütçesinden karşılanmalıdır” düşüncesini dile getirmiştir. Bu düşüncenin ardı sıra ise “yerel yönetimler karşılamalıdır”, “veli katkısı ile” ve “gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması” görüşleri ifade edilmiştir. Bu grupta görevli yöneticilerin en yüksek oranla “devlet bütçesinden karşılanmalıdır” ifadesini vurgulaması öğrenci ailelerinin vergi verdikleri için ek ödeme yapmak istememelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Tablodaki veriler incelendiğinde öğrenci velilerinin gelir düzeyine göre yöneticilerin okulların finansının kimler tarafından karşılanması gerektiğine dair görüşleri arasında farklar olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerine göre; İlköğretim okullarının giderlerinin karşılanmasında özel gelir kaynakları önemli bir yer tutmaktadır, bu giderlerin karşılanması için ise genel bütçe ve il özel idaresinden aktarılan paylar kullanılmalıdır.

Ankete katılan yöneticilerin % 84,10’u mevcut finans kaynakları ile eğitsel gereksinimleri karşılayamadıklarını ifade etmiştir.

Okul yöneticilerine göre ilköğretim okullarına ek kaynak sağlamak için önerilen yöntemlerden devlet tarafından sağlanması, zorunlu veli katkısı ve yerel yönetimlerin katkısının sağlanması en fazla dile getirilen görüşlerdir. Ek kaynak sağlama ile ilgili olarak okul yöneticilerinin görevlerine göre, çalıştıkları kurumların öğretim şekline göre ve çalıştıkları kurumların öğrenci velilerinin gelir düzeylerine göre anlamlı düşünce farklılıklarından söz edilebilir.

İlköğretim okulu yöneticilerinin en çok dile getirdiği finans sorunları “devletin okullara ödenek vermemesi”, “teknolojik yetersizlikler”, “bağış yapılmaması” ve “temizlik malzemesi giderleri” olarak sıralanmıştır. Finans sorunları ile ilgili düşünceler arasında; yöneticilerin görevleri, çalıştıkları okulların öğretim şekilleri ve okullardaki öğrenci velilerinin gelir düzeyleri açısından, anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Okul yöneticilerinin ilköğretim hizmetinin sunulma şekline ilişkin düşünceleri incelendiğinde “ilköğretim hizmetleri parasız sunulmalıdır” (% 42) görüşünü savunan yöneticilerle “ilköğretim hizmeti velilerin ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulmalıdır” (% 39,10) düşüncesini ifade eden okul yöneticilerinin oranlarının neredeyse eşit olduğu görülmektedir. Yöneticilerin ilköğretim hizmetinin sunulma şekline ilişkin düşünceleri arasında; görevleri, çalıştıkları okulların öğretim şekli ve öğrenci velilerinin gelir düzeyleri açısından anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

İlköğretim okul yöneticilerinin ilköğretimin finansının kimler tarafından ve nasıl karşılanacağına ilişkin düşünceleri incelendiğinde en çok söz edilen görüşlerin sırası ile “devlet bütçesinden karşılanmalıdır”, “yerel yönetimler karşılamalıdır”, “veli katkısı ile” ve “gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması” olduğu anlaşılmıştır. Yöneticinin konu hakkındaki görüşleri arasında; görevleri, çalıştıkları okulların öğretim şekli ve velilerin gelir düzeyleri açısından anlamlı farklar olduğu görülmektedir.

4.4.2. İlköğretim Okullarının Finansal Sorunlarının Çözümü Hakkında Öğretmen Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Öğretmen anketinin III. Bölümüne verilen yanıtlar ilköğretim okullarının finans sorunları ve çözüm yolları hakkındadır. Bu bölümde bu verilerden elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.36’da öğretmenlerin “Mevcut finans kaynakları ile eğitsel gereksinimleri karşılayabiliyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.36 Öğretmenlere göre mevcut kaynaklarla eğitsel gereksinimlerin karşılanma düzeyleri

YANIT	FREKANS (N=393)	YÜZDE (%)
KISMEN	176	44,80
HAYIR	142	36,10
EVET	57	14,50
BOŞ	18	4,60

Ankete katılan öğretmenlerin %44,80’i mevcut kaynaklarla eğitsel gereksinimleri kısmen karşılayabildiklerini dile getirirken %36,10’u da karşılayamadıklarını ifade etmiştir. Öğretmenlere göre mevcut kaynakların eğitsel gereksinimleri karşılamaya tam olarak yetmediği söylenebilir.

Ankete katılan yöneticilerin % 34,80'i mevcut finans kaynakları ile eğitsel gereksinimleri karşılayamadıklarını, %49,30'u ise kısmen karşılayabildiklerini ifade etmiştir. Mevcut finans kaynakları ile eğitsel gereksinimlerin karşılanma hakkında öğretmen ve yöneticilerin benzer düşünceleri paylaştığı söylenebilir.

Tablo 4.37'de öğretmenlerin "Sizce ilköğretime ek kaynak sağlamak için neler yapılmalıdır?" sorusuna verilen yanıtlardan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.37 Öğretmenlere göre ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler

YANIT	FREKANS (N=318)	YÜZDE (%)
Devlet tarafından (genel bütçeden, bakanlık bütçesinden vb.)	117	36,79
Veli katkısı	33	10,38
Gelir getirici sosyal faaliyetler (Çay, kermes vb.)	27	8,49
Gönüllü bağışlar	24	7,55
Okulun bölümlerinin gelir getirici faaliyetlerde kullanılması	21	6,60
Zorunlu veli katkısı	19	5,97
Yerel Yönetimler tarafından (Belediye, İl Özel İdare)	8	2,52
Ekonomik durumu iyi velilerin katkısı	7	2,20
Sponsorluk sistemi	7	2,20
Okullara tahsis edilecek taşınmazlardan gelir elde edilmesi	4	1,26
Okullara reklam alınması	3	0,94
Sivil toplum kuruluşlarının katkısı	3	0,94
Ailelerin gelir düzeyinin artırılması	2	0,63
Okula sürekli gelir getiren işletmeler kurulması	2	0,63
Özel sektörün vergiden muaf tutularak okullara yardım sağlaması	2	0,63
Eğitime katkı paylarının okullara aktarılması	2	0,63
Gelir seviyesi düşük öğrenci velileri için devlet desteği	2	0,63
Avrupa Birliği hibe projeleri	1	0,31
Bakanlıkça dağıtılan ücretsiz kitaplara ayrılan finansmanın ilköğretim okullarına aktarılması	1	0,31
Bakanlıkça dağıtılan kitaplar için velilerin okullara para yatırması	1	0,31
Gerekenler zaten yapılıyor	1	0,31
Hiçbir şey	1	0,31
Kardeş okul seçilmesi	1	0,31
Gelir getirici kurslar	1	0,31
Okul Aile Birliklerinin etkin çalışmaması	1	0,31
Kantin işletmesi	1	0,31
Temizlik için bütçe verilmesi	1	0,31
Okul başarısının bakanlıkça ödüllendirilmesi	1	0,31
Özel kurumlardan alınacak yardımlar	1	0,31
Özelleştirme	1	0,31
Zekâtın okula verilmesi	1	0,31
Resmi işlemlerden eğitime katkı payı alınması	1	0,31
Vergiden pay aktarılması	1	0,31
Gelir düzeyi yüksek olan okulların katkısı	1	0,31
Gelir düzeyi düşük velilerin bulunduğu okullara daha çok bütçe aktarılması	1	0,31
Gelir düzeyine göre veli katkısı	1	0,31
Yaz aylarında okul bahçesinin gelir getirmek için kullanılması	1	0,31
Spor faaliyetleri	1	0,31
Velilerin gelir getirici faaliyetleri	1	0,31
İlköğretimin parasız olduğu düşüncesinin kırılması	1	0,31
Eğitim sistemi değiştirilmeli	1	0,31
Boş	80	25,16

Tablo incelendiğinde, ankete katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğun (% 36,79) ek kaynak sağlamak için devlet tarafından (genel bütçe) kaynak artırımına gidilmesi gerektiği düşüncesini ortaya koymuştur. Bunu takip eden yöntemler ise veli katkısı (% 10,38), gelir getirici sosyal faaliyetler (% 8,49), gönüllü bağışlar (% 7,55) ve okulun bölümlerinin gelir getirici faaliyetlerde kullanılması (% 6,60) şeklinde sıralanmaktadır.

Kavak vd.(1997) tarafından yapılan araştırmaya göre öğretmenler ilköğretime devlet desteğinin artırılması gerektiğini, eğitim giderlerine öğrenci velilerinin doğrudan katılması gerektiğini ifade etmiştir. Isparta ili Merkez ilçesinde yapılan bu araştırmadan da benzer bir sonuç çıkarmak mümkündür.

Altuntaş (2005) tarafından yapılan araştırmaya göre öğretmenler ek kaynak sağlamak için en çok, gelir getirici sosyal etkinlikler, kantin gelirlerinin okula bırakılması, okul adına bütçe ayrılması, gönüllü kuruluşlardan yardım alınması, velilerden aylık nakit yardım alınması ve devlet tarafından karşılanmalı görüşlerini dile getirmiştir. Isparta ili Merkez ilçesinde yapılan araştırmaya göre ise sıralaması Altuntaş'ın araştırmasından farklı olmakla birlikte devlet tarafından (genel bütçe) kaynak artırımına gidilmesi, veli katkısı, gelir getirici sosyal faaliyetler ve gönüllü bağışlar en çok ifade edilen yöntemler arasındadır. Ancak adı geçen araştırmadan farklı olarak okulun bölümlerinin gelir getirici faaliyetlerde kullanılması görüşü de ön plana çıkmıştır.

Adı geçen araştırmaya göre öğretmenlere göre eğitimin finansını sırasıyla yerel yönetimler, devlet ve veliler karşılamalıdır. Isparta ili Merkez ilçesinde yapılan bu araştırmaya göre ise öğretmenlere göre eğitimin finansını sırasıyla devlet, veliler ve yerel yönetim tarafından karşılanmalıdır. Ayrıca ilköğretimin finansının karşılanması için devlet bütçesi, ekonomik güce göre veli katkısı ve gönüllü bağışlar kullanılmalıdır.

Okul yöneticilerine göre ilköğretim okullarına ek kaynak sağlamak için önerilen yöntemlerden en çok ifade edilenler devlet tarafından sağlanması, zorunlu veli katkısı ve yerel yönetimlerin katkısının sağlanması şeklinde sıralanmaktadır. İlk sırada yer alan yöntemin aynı olmasına rağmen yönetici ve öğretmenlerin ilköğretim okullarına ek kaynak sağlamak için en çok dile getirdikleri yöntemin farklı olduğu görülmektedir. Öğretmenler tarafından yerel yönetimlerin yöneticilere göre daha az ifade edilmesi öğretmenlerin eğitime siyasetin girmesinden kaygılandıkları düşüncesini doğrular.

İlköğretime ek kaynağın devlet tarafından sağlanmasına ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sıralanmıştır.

15 numaralı öğretmen: *“Eğitime verilen önemin ve devlet tarafından ayrılan bütçenin arttırılması gerekir”*

27 numaralı öğretmen: *“Devletin ilköğretim okullarına da ortaöğretim kurumları gibi bütçe ayırıp en azından asgari ihtiyaçlar için okul adına ödenek ayırması”*

72 numaralı yönetici: *“İlköğretim Milli Eğitim Temel Kanunu’nda belirtildiği üzere devlet okullarında parasız ve zorunludur. İlköğretimlerin mali durumları tamamen bakanlık tarafından karşılanmalıdır. Okul yöneticileri ve öğretmenler veli ile parasal konularda karşı karşıya getirilmemelidir.”*

120 numaralı öğretmen: *“İlköğretim tüm vatandaşlarımız için zorunlu olduğundan ilköğretim okullarının her birinin belirli kriterler göz önüne alınarak (öğrenci sayısı, binaların m² büyüklüğü, elektrik tüketimi gibi) Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bütçeleri oluşturulup karşılanabilir. Bugün liseler zorunlu olmadığı halde onlara bütçe oluşturulup bakanlık tarafından karşılanmaktadır.”*

393 numaralı öğretmen: *“Eğitime ek kaynak sağlamak için Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ilköğretim okullarına aktarılan pay arttırılmalı, ilköğretimin zorunlu olduğu unutulmadan velinin hiçbir katkısı bulunmayacak hale getirilmelidir.”*

Öğretmenleri ek kaynak sağlamaya ilişkin görüşlerinin yoğunlaştığı bir diğer ifade ise “veli katkısı” olarak ortaya çıkmıştır. Bu görüşü dile getiren bazı öğretmenlerin düşünceleri şu şekilde sıralanmaktadır:

5 numaralı öğretmen: *“Velileri okula çekici etkinliklerin sayısı arttırılmalı. İhtiyaçlar tanıtılarak katkıda bulunmaya teşvik edilmeli.”*

85 numaralı öğretmen: *“Veliler bilinçlendirilmeli. Maddi, manevi ya da fiziksel güç olarak destekleri alınmalı. Sosyal toplum kuruluşları destek olmalı, kampanyalar düzenlenmeli.”*

172 numaralı öğretmen: *Her okula, okul çevresinde bulunan mahalle sakinleri ve öğrenci velileri sahip çıkmalı, okullarını benimsemeli.”*

298 numaralı öğretmen: *“Okul öğrencilerinin velileri tarafından okul aile yönetimi kanalıyla yardımlaşarak okulun ihtiyaçları karşılanmalı.”*

367 numaralı öğretmen: *“Okul – Öğretmen – Veli işbirliği artırılarak velilerin katkısı arttırılabilir.”*

İlköğretim okullarına ek kaynak sağlama konusunda öne sürülen diğer veli görüşlerinden bazılarına da aşağıda yer verilmiştir.

3 numaralı öğretmen: *“Düşük gelirli ailelerin bulunduğu okullara daha fazla bütçe ayrılmalı ve bu okullar için bağış toplanmalıdır.”*

66 numaralı öğretmen: *“Veliler taşın altına ellerini atmalıdır. Okul bahçesi ve çok amaçlı salonu etkinliklere kiralanabilir. Sosyal etkinlikler Okul Aile Birliği tarafından sıkça yapılabilir.”*

113 numaralı öğretmen: *“Özellikle okulun kapanmasından 2–3 hafta önce okul şenliği adı altında etkinlik düzenlenerek; okula ciddi anlamda ek gelir sağlanabilir. İl içi sosyal etkinliklerde kermesler düzenlenerek okul aile birliği bütçesine katkı sağlanabilir.”*

244 numaralı öğretmen: *“Standart eğitime katkı payı toplanmalı, veremeyecek olanların aidatı devlet tarafından karşılanmalıdır.”*

308 numaralı öğretmen: *“Özel idareden okullara nakit para aktarılmalı, okullar başarılarına göre bakanlık tarafından para ile ödüllendirilmelidir.”*

Öğretmenlerden elde edilen veriler farklı bir bakış açısıyla incelendiğinde devletin çeşitli şekillerde katkı sağlaması düşüncesinin %42,14, vatandaşların katkı sağlaması % 28,62, okullarda işletme gibi gelir getirici iş ve işlemler yapılması görüşünün ise %20,75 oranında ortaya çıktığı görülmektedir.

Öğretmenlerin ek kaynak sağlamaya yönelik düşüncelerinin sınıfta bulunan öğrenci sayısı ile ilişkisi Tablo 4.38’de gösterilmektedir.

Tablo 4.38 Sınıfta bulunan öğrenci sayısına göre öğretmenlerin ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenlere ilişkin görüşleri

YANIT	ÖĞRENCİ SAYISI		
	0-20 (%)	21-40 (%)	41 ÜSTÜ (%)
Devlet tarafından (genel bütçeden, bakanlık bütçesinden vb.)	34,69	45,63	27,27
Gelir getirici sosyal faaliyetler (Çay, kermes vb.)	3,40	13,13	9,09
Veli katkısı	12,24	9,38	18,18
Okulun bölümlerinin gelir getirici faaliyetlerde kullanılması	2,72	6,88	9,09
Zorunlu veli katkısı	6,80	5,63	18,18
Yerel Yönetimler tarafından (Belediye, İl Özel İdare)	0,00	5,00	0,00
Gönüllü bağışlar	10,20	4,38	18,18
Ekonomik durumu iyi velilerin katkısı	1,36	2,50	9,09
Okullara tahsis edilecek taşınmazlardan gelir elde edilmesi	0,68	1,88	0,00
Sponsorluk sistemi	2,72	1,88	0,00
Avrupa Birliği hibe projeleri	0,00	0,63	0,00
Bakanlıkça dağıtılan kitaplar için velilerin okullara para yatırması	0,00	0,63	0,00
Ailelerin gelir düzeyinin artırılması	0,68	0,63	0,00
Gerekenler zaten yapılıyor	0,00	0,63	0,00
Hiçbir şey	0,00	0,63	0,00
Kardeş okul seçilmesi	0,00	0,63	0,00
Gelir getirici kurslar	0,00	0,63	0,00
Okul Aile Birliklerinin etkin çalışmaması	0,00	0,63	0,00
Kantin işletmesi	0,00	0,63	0,00
Temizlik için bütçe verilmesi	0,00	0,63	0,00
Okul başarısının bakanlıkça ödüllendirilmesi	0,00	0,63	0,00
Özel sektörün vergiden muaf tutularak okullara yardım sağlaması	0,68	0,63	0,00
Okullara reklam alınması	1,36	0,63	0,00
Özel kurumlardan alınacak yardımlar	0,00	0,63	0,00
Zekâtn okula verilmesi	0,00	0,63	0,00
Resmi işlemlerden eğitime katkı payı alınması	0,00	0,63	0,00
Bakanlıkça dağıtılan ücretsiz kitaplara ayrılan finansmanın ilköğretim okullarına aktarılması	0,68	0,00	0,00
Okula sürekli gelir getiren işletmeler kurulması	1,36	0,00	0,00
Özelleştirme	0,68	0,00	0,00
Eğitime katkı paylarının okullara aktarılması	1,36	0,00	0,00
Vergiden pay aktarılması	0,68	0,00	0,00
Gelir düzeyi yüksek olan okulların katkısı	0,68	0,00	0,00
Gelir düzeyi düşük velilerin bulunduğu okullara daha çok bütçe aktarılması	0,68	0,00	9,09
Gelir düzeyine göre veli katkısı	0,68	0,00	0,00
Yaz aylarında okul bahçesinin gelir getirmek için kullanılması	0,68	0,00	0,00
Spor faaliyetleri	0,68	0,00	0,00
Velilerin gelir getirici faaliyetleri	0,00	0,00	0,00
Gelir seviyesi düşük öğrenci velileri için devlet desteği	0,68	0,00	0,00
İlköğretimin parasız olduğu düşüncesinin kırılması	1,36	0,00	0,00
Sivil toplum kuruluşlarının katkısı	2,04	0,00	0,00
Eğitim sistemi değiştirilmeli	0,68	0,00	0,00
Boş	25,17	26,88	0,00

Tablodaki veriler incelendiğinde sınıftaki öğrenci sayısı 0 – 20 arası olan öğretmenlerin üçte birlik kısmının ilköğretime ek kaynak sağlamak için devletin katkısını arttırması gerektiğini düşündüğü görülmektedir. Bununla birlikte veli katkısı ve gönüllü bağışlar da en çok ifade edilen ek kaynak sağlama yöntemleri arasındadır. Bu gruptaki öğretmenler toplam 22 çeşit ek kaynak sağlama yöntemini ifade etmiştir.

Öğrenci sayısı 21 – 40 arasında olan öğretmenler de en fazla devlet katkısının arttırılması ile ek kaynak sağlanacağı düşüncesini ifade etmiştir. Bunu takiben gelir

getirici sosyal faaliyetler ve veli katkısı yöntemlerinin bu gruptaki öğretmenler tarafından dile getirildiği görülmektedir. Öğrenci sayısı 21 – 40 arası olan öğretmenler toplam 26 çeşit ek kaynak sağlama yönteminden bahsetmiştir.

Sınıftaki öğrenci sayısı 41 ve üstü olan öğretmenler ise en fazla devlet katkısının artması düşüncesini ifade etmiştir. Ardından ise Zorunlu veli katkısı, veli katkısı ve gönüllü bağışlar yöntemlerinde bahseden bu grup öğretmenleri toplam 8 çeşit ek kaynak sağlama yönteminden söz etmiştir.

Öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci sayıları ile ek kaynak sağlamak için önerdikleri yöntemler ilişkilendirildiğinde, öğrenci sayılarındaki değişimin ek kaynak sağlama yöntemi hakkındaki öğretmen düşüncelerinde az da olsa farklılıklar oluşturduğu söylenebilir.

Her üç gruba giren öğretmenler de en çok devletin katkısından söz etmiştir. Ancak bunu takip eden ek kaynak sağlama yöntemlerinde farklılıkları olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri ile öğretmenlerin ek kaynak sağlama yöntemleri hakkındaki düşünceleri arasındaki ilişki Tablo 4. 39’da gösterilmektedir.

Tablo 4.39 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre öğretmenlerin ilköğretime ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler hakkında görüşleri

YANIT	A.Ü. ALTI (%)	A.Ü.- 1000 TL ARASI (%)	1000- 4000 TL ARASI (%)
Devlet tarafından (genel bütçeden, bakanlık bütçesinden vb.)	44,23	37,63	35,71
Gönüllü bağışlar	7,69	15,59	3,57
Gelir getirici sosyal faaliyetler (Çay, kermes vb.)	14,42	11,29	7,14
Veli katkısı	12,50	9,68	10,71
Zorunlu veli katkısı	5,77	6,99	3,57
Okulun bölümlerinin gelir getirici faaliyetlerde kullanılması	2,88	4,30	0,00
Yerel Yönetimler tarafından (Belediye, İl Özel İdare)	0,96	2,69	3,57
Ekonomik durumu iyi velilerin katkısı	4,81	2,69	0,00
Sponsorluk sistemi	2,88	2,15	0,00
Okullara tahsis edilecek taşınmazlardan gelir elde edilmesi	0,96	1,61	0,00
Özel sektörün vergiden muaf tutularak okullara yardım sağlaması	0,00	1,08	0,00
Okullara reklam alınması	0,96	1,08	0,00
Eğitime katkı paylarının okullara aktarılması	0,00	1,08	0,00
İlköğretimin parasız olduğu düşüncesinin kırılması	0,00	1,08	0,00
Avrupa Birliği hibe projeleri	1,92	0,54	0,00
Ailelerin gelir düzeyinin artırılması	0,96	0,54	0,00
Gerekenler zaten yapıyor	0,00	0,54	0,00
Gelir getirici kurslar	0,00	0,54	0,00
Kantin işletmesi	0,00	0,54	0,00
Temizlik için bütçe verilmesi	0,00	0,54	0,00
Özel kurumlardan alınacak yardımlar	0,00	0,54	0,00
Özelleştirme	0,00	0,54	0,00
Zekâtnın okula verilmesi	0,00	0,54	0,00
Resmi işlemlerden eğitime katkı payı alınması	0,00	0,54	0,00
Gelir düzeyi düşük velilerin bulunduğu okullara daha çok bütçe aktarılması	0,00	0,54	0,00
Gelir düzeyine göre veli katkısı	0,00	0,54	0,00
Yaz aylarında okul bahçesinin gelir getirmek için kullanılması	0,00	0,54	0,00
Velilerin gelir getirici faaliyetleri	0,00	0,54	0,00
Gelir seviyesi düşük öğrenci velileri için devlet desteği	0,96	0,54	0,00
Sivil toplum kuruluşlarının katkısı	1,92	0,54	0,00
Bakanlıkça dağıtılan ücretsiz kitaplara ayrılan finansmanın ilköğretim okullarına aktarılması	0,96	0,00	0,00
Bakanlıkça dağıtılan kitaplar için velilerin okullara para yatırması	0,96	0,00	0,00
Hiçbir şey	0,00	0,00	3,57
Kardeş okul seçilmesi	0,96	0,00	0,00
Okul Aile Birliklerinin etkin çalışmaması	0,96	0,00	0,00
Okul başarısının bakanlıkça ödüllendirilmesi	0,00	0,00	3,57
Okula sürekli gelir getiren işletmeler kurulması	0,00	0,00	0,00
Vergiden pay aktarılması	0,00	0,00	0,00
Gelir düzeyi yüksek olan okulların katkısı	1,92	0,00	0,00
Spor faaliyetleri	0,96	0,00	0,00
Eğitim sistemi değiştirilmeli	0,96	0,00	0,00
Boş	16,35	27,42	42,86

Tablodaki veriler incelendiğinde ailelerin gelir düzeyi asgari ücret ve altı olan okullarda görevli öğretmenlerin 22 farklı çeşit ek kaynak sağlama yönteminden bahsettikleri görülmektedir. Bu gruptaki öğretmenlerin en fazla dile getirdikleri ek

kaynak sağlama yöntemi devlet tarafından kaynak aktarılması olarak ortaya çıkmıştır. Bunun ardından gelir getirici sosyal faaliyetler ve veli katkısı yöntemlerinin geldiği görülmektedir.

Öğrenci ailelerinin gelir düzeyi asgari ücret – 1000 TL arası olan okullarda görevli öğretmenler 30 farklı çeşit ek kaynak sağlama yöntemi olduğunu ifade etmiştir. Bunlardan en çok belirtileni devlet tarafından kaynak aktarılması şeklinde iken daha sonra gönüllü nakit bağışlar ve gelir getirici sosyal faaliyetler öğretmenler tarafından ifade edilmektedir.

Ailelerin gelir seviyesi 1000 – 4000 TL arası olan okullarda çalışan öğretmenler ise ek kaynak sağlamak için yapılabilecek 8 yöntemden bahsetmiştir. Bu yöntemlerden ilk üçü devlet tarafından kaynak aktarılması, veli katkısı ve gelir getirici sosyal etkinlikler şeklindedir.

Ailelerin gelir düzeyi açısından öğretmenlerin ek kaynak sağlama yöntemleri ile ilgili görüşleri incelendiğinde, farklı gelir düzeyinde velilerin bulunduğu okullarda çalışan öğretmenler arasında ek kaynak sağlama çeşitliliği açısından farklılıklar görülmektedir. Ancak öğrenci velilerinin gelir düzeyi farklı olan öğretmenlerin en çok dile getirdiği ek kaynak sağlama yöntemlerinin değişmediği söylenebilir. Buradan da öğrenci ailelerinin gelir düzeyinin öğretmenlerin ek kaynak sağlamak için yapılması gerekenler hakkındaki görüşlerini etkileyip etkilemediği hakkında bir sonuca ulaşamadığı söylenebilir.

Tablo 4.40’da öğretmenlerin anketin “Sizce günümüzde ilköğretim okullarının en önemli finans sorunları nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.40 Öğretmenlere göre ilköğretim okullarının en önemli finans sorunları

YANIT	FREKANS (N=393)	YÜZDE (%)
Bütçeden ayrılan payın az oluşu	62	15,78
Teknoloji masrafları / harcamaları	54	13,74
Araç – gereç ihtiyacı / harcamaları	32	8,14
Temizlik (personel, malzeme) harcamaları	23	5,85
Fotokopi – Kırtasiye harcamaları	21	5,34
Velilerin katkı sağlamak istememeleri	17	4,33
Finans kaynağı sağlanamaması	17	4,33
Velilerin ekonomik yetersizlikleri	16	4,07
Eğitim öğretim giderlerinin karşılanamaması	10	2,54
Velilerin ilgisizliği	10	2,54
Yardımcı ders kaynağı ihtiyacı	9	2,29
Elektrik, su ve iletişim harcamaları	9	2,29
Bakım – Onarım harcamaları	8	2,04
Öğretmenlerin para toplamak zorunda kalması	5	1,27
İdareci ve öğretmenlerin para toplamak zorunda kalması	5	1,27
Okulların tüm zorunlu giderleri	4	1,02
Velilerden para alınması	4	1,02
Yakıt harcamaları	4	1,02
Şartların yetersizliği	3	0,76
Ders kitaplarının ücretsiz dağıtılması	3	0,76
Okul binalarının fiziki yetersizlikleri	2	0,51
Ek derslik harcamaları	2	0,51
Okul Aile Birliklerinin sistemli/aktif çalışmaması	2	0,51
Velilerden para toplamada idarecilerin ikilemleri	2	0,51
Giderlerin veli, öğrenci ve öğretmen üzerine yoğunlaşması	2	0,51
Sosyal etkinlik harcamaları	2	0,51
Spor tesisi/malzemesi harcamaları	2	0,51
Okuma kitabı harcamaları	2	0,51
Velilerin okulun ihtiyaçlarını devletin karşılayacağını düşünmesi	2	0,51
Velilerin eğitime ayırdığı payın az olması	1	0,25
Okul idaresine güvenilmemesi	1	0,25
Ailelerin katkı paylarını ödeyememeleri	1	0,25
Altyapı eksikliği	1	0,25
Gezi – İnceleme harcamaları	1	0,25
Araç – gereçlerin velilere aldırılması	1	0,25
Velilerden toplanan paraların herkesten alınamaması	1	0,25
Ekonomik güce sahip bireylerin yönlendirilemeyişi	1	0,25
Devletin para toplamaya izin vermemesi	1	0,25
Velilerin bağış konusunda bilinçsizliği	1	0,25
Gereksiz harcamalar	1	0,25
Kayıt parası alınamaması	1	0,25
Okullar arası gelir farklılıkları	1	0,25
Paranın doğru yer ve zamanda kullanılamaması	1	0,25
Veli ve yöneticilerin gereken özeni göstermemesi	1	0,25
Üst yöneticilerin bağış toplamayı olumsuz etkileyecek açıklamaları	1	0,25
Velilerin okulları sahiplenmemesi	1	0,25
Ders içi ve dışı etkinliklerin finansı	1	0,25
Boş	139	35,37

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin ilköğretim okullarının en önemli finans sorunları olarak 47 farklı sorun dile getirdiği görülmektedir. Bunlardan en sık dile getirilen üçü, sırası ile bütçeden ayrılan payın az oluşu, teknoloji masrafları/harcamaları ve araç – gereç ihtiyacı/harcamaları şeklinde ifade edilmiştir.

Altuntaş'ın (2005) yaptığı araştırmaya göre ise öğretmenlere göre finans sorunlarının başında ödeneğin olmaması, bakım onarım giderleri, araç-gereç giderleri ve temizlik giderleri ifade edilmiştir. Isparta ili Merkez ilçesinde yapılan araştırmaya göre bütçeden ayrılan payın az oluşu, araç gereç giderleri ve temizlik giderleri en önemli finans sorunları arasında sayılmıştır. Ancak Altuntaş (2005) tarafından yapılan araştırmadan farklı olarak teknoloji masrafları ve velilerin katkı sağlamak istememesi de önemli sorunlar arasında sayılmış, bakım onarım masrafları ise oransal olarak çok düşük seviyede kalmıştır.

İlköğretim okulu yöneticilerinin en çok dile getirdiği finans sorunları “devletin okullara ödenek vermemesi”, “teknolojik yetersizlikler”, “bağış yapılmaması” ve “temizlik malzemesi giderleri” olarak sıralanmıştır. İlköğretimin finans sorunlarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir. Ancak öğretmenlerin yöneticilerden farklı olarak ifade ettiği finans sorunları da mevcuttur.

Öğretmenlerin en çok ifade ettiği finans sorunu olan bütçeden ayrılan payın az oluşu ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

2 numaralı öğretmen: *“Devlet yeterli kaynağı ayırmıyor.”*

52 numaralı öğretmen: *“İlköğretim okullarına Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ayrı bir ödeneğin çıkarılmaması okullarda temizlik zaafı ortaya çıkarıyor.”*

134 numaralı öğretmen: *“İlköğretim okulları zorunlu ama bütçeden kuruş ayrılmıyor. Sürekli veli – öğretmen ya da veli – idare kavga halinde. Lise zorunlu olmamasına rağmen bütçeden para ayrılıyor. İlköğretim okullarına da pay ayrılmalı.”*

216 numaralı öğretmen: *“İlköğretim okullarının finans sorunu olmaz. Bütçeden pay ayrılır. Böyle olursa öğretmenler, yöneticiler para ile uğraşmaz, kendilerini eğitim öğretime verirler.”*

Teknoloji masrafları/harcamaları ile ilgili öğretmen görüşlerinin bazıları da şu şekildedir:

230 numaralı öğretmen: *“Bilgisayar, projeksiyon tamir ve bakımı, fotokopi masrafları.”*

290 numaralı öğretmen: “Eğitim materyallerinin bilişim düzeyine taşınmasındaki yüksek harcama oranları.”

358 numaralı öğretmen: “Teknolojik ürünlerin sınıfa kazandırılmasında sıkıntı yaşıyoruz.”

Araç – gereç ihtiyacı/harcamaları konusunda öğretmen düşünceleri aşağıda örneklenmiştir:

41 numaralı öğretmen: “Ders araç gereçlerinin temin edilmesi.”

136 numaralı öğretmen: “Eğitim öğretim materyallerinin eksikliği, binaların onarım ihtiyacı, teknolojik araç – gereçlerin yetersizliği ve temizlik malzemelerinin yetersizliği.”

280 numaralı öğretmen: “Sınıfların yeterli donanıma sahip olmamaları ve bunu karşılayacak kaynakların yetersizliği.”

Öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrenci sayılarına göre ilköğretim okullarının en önemli finans sorununa ilişkin görüşlerine Tablo 4.41’de yer verilmiştir.

Tablo 4.41 Sınıfta bulunan öğrenci sayısına göre öğretmenlerin ilköğretim okullarının en önemli finans sorunlarına ilişkin görüşleri

YANIT	ÖĞRENCİ SAYISI		
	0 – 20 (%)	21 – 40 (%)	41 ÜSTÜ (%)
Velilerin eğitime ayırdığı payın az olması	0,57	0,00	6,67
Velilerin ekonomik yetersizlikleri	3,41	4,46	0,00
Okul idaresine güvenilmemesi	0,00	0,50	0,00
Ailelerin katkı paylarını ödeyememeleri	0,00	0,50	0,00
Araç – gereç ihtiyacı / harcamaları	10,23	7,43	0,00
Okul binalarının fiziki yetersizlikleri	0,57	0,00	0,00
Altyapı eksikliği	0,57	0,00	0,00
Ek derslik harcamaları	0,57	0,57	0,00
Teknoloji masrafları / harcamaları	12,50	14,36	20,00
Temizlik (personel, malzeme) harcamaları	6,25	3,96	33,33
Bakım – Onarım harcamaları	2,27	1,98	0,00
Fotokopi – Kırtasiye harcamaları	6,25	3,47	20,00
Yardımcı ders kaynağı ihtiyacı	2,27	2,48	0,00
Gezi – İnceleme harcamaları	0,57	0,00	0,00
Şartların yetersizliği	0,00	1,49	0,00
Araç – gereçlerin velilere aldırılması	0,00	0,50	0,00
Bütçeden ayrılan payın az oluşu	13,64	17,33	20,00
Velilerden toplanan paraların herkesten alınamaması	2,27	0,50	0,00
Velilerin katkı sağlamak istememeleri	2,84	6,44	6,67
Ders kitaplarının ücretsiz dağıtılması	0,57	0,99	0,00
Ekonomik güce sahip bireylerin yönlendirilemeyişi	0,57	0,00	0,00
Öğretmenlerin para toplamak zorunda kalması	1,14	1,49	0,00
Okul Aile Birliklerinin sistemli/aktif çalışmaması	0,57	0,00	0,00
Devletin para toplamaya izin vermemesi	0,00	0,50	0,00
Velilerden para toplamada idarecilerin ikilemeleri	0,57	0,50	0,00
Velilerin bağış konusunda bilinçsizliği	0,57	0,00	0,00
Eğitim öğretim giderlerinin karşılanamaması	1,70	4,46	0,00
Elektrik, su ve iletişim harcamaları	2,27	2,48	0,00
Finans kaynağı sağlanamaması	3,41	3,96	6,67
Gereksiz harcamalar	0,00	0,50	0,00
Giderlerin veli, öğrenci ve öğretmen üzerine yoğunlaşması	0,57	0,99	0,00
İdareci ve öğretmenlerin para toplamak zorunda kalması	0,00	2,48	0,00
Kayıt parası alınmaması	0,00	0,50	0,00
Sosyal etkinlik harcamaları	0,00	0,99	0,00
Spor tesisi/malzemesi harcamaları	0,57	0,50	0,00
Okullar arası gelir farklılıkları	0,57	0,00	0,00
Okulların tüm zorunlu giderleri	0,57	1,49	0,00
Okuma kitabı harcamaları	0,57	0,50	0,00
Paranın doğru yer ve zamanda kullanılamaması	0,00	0,50	0,00
Veli ve yöneticilerin gereken özeni göstermemesi	0,00	0,50	0,00
Velilerden para alınması	0,57	1,49	0,00
Üst yöneticilerin bağış toplamayı olumsuz etkileyecek açıklamaları	0,00	0,50	0,00
Velilerin ilgisizliği	1,70	3,47	0,00
Velilerin okulun ihtiyaçlarını devletin karşılayacağını düşünmesi	0,00	0,99	6,67
Velilerin okulları sahiplenmemesi	0,57	0,00	0,00
Yakıt harcamaları	1,14	0,99	0,00
Ders içi ve dışı etkinliklerin finansı	0,00	0,50	0,00
Boş	41,48	30,69	26,67

Sınıflarında 0 – 20 öğrenci bulunan öğretmenler 33 çeşit finans sorununun varlığından söz etmiştir. Bunlardan en çok bahsedilenler ise bütçeden ayrılan payın az oluşu, teknoloji masrafları/harcamaları ve araç – gereç ihtiyacı/harcamaları olacak şekilde sıralanmıştır.

21 – 40 öğrencili sınıflarda görev yapan öğretmenler ise 38 farklı çeşit finans sorununu dile getirmiştir. Bunlardan en fazla orana sahip olanları ise sırası ile bütçeden ayrılan payın az oluşu, teknoloji masrafları/harcamaları ve araç – gereç ihtiyacı/harcamaları olarak ortaya çıkmıştır.

41 ve üstü öğrencisi bulunan öğretmenlere göre ise 8 çeşit finansal sorundan bahsetmiştir. Bunlardan en çok ifade edilenleri ise temizlik harcamaları, bütçeden ayrılan payın az oluşu, teknoloji masrafları/harcamaları ve fotokopi – kırtasiye harcamaları olarak ifade edilmiştir.

Sınıflarında bulunan öğrenci sayılarına göre öğretmenlerin finans sorunlarına ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında, en önemli finans sorununa ilişkin öğretmen görüşlerinin benzerlik gösterdiği görülmektedir. Finans sorunu çeşidi açısından ise farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

Öğrenci velilerinin gelir düzeyleri ile öğretmenlerin finans sorunları hakkındaki görüşleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek için anketlerden elde edilen veriler çözümlenmiş, elde edilen bulgular Tablo 4.42’de gösterilmiştir.

Tablo 4.42 Öğrenci velilerinin gelir düzeyine göre öğretmenlerin ilköğretim okullarının en önemli finans sorunlarına ilişkin görüşleri

YANIT	A.Ü. VE ALTI (%)	A.Ü. – 1000 TL ARASI (%)	1000 – 4000 TL ARASI (%)
Velilerin eğitime ayırdığı payın az olması	0,82	0,00	0,00
Velilerin ekonomik yetersizlikleri	6,56	3,52	0,00
Okul idaresine güvenilmemesi	0,00	0,44	0,00
Ailelerin katkı paylarını ödeyememeleri	0,00	0,44	0,00
Araç – gereç ihtiyacı / harcamaları	8,20	8,81	4,55
Okul binalarının fiziki yetersizlikleri	0,00	0,88	0,00
Altyapı eksikliği	0,00	0,44	0,00
Ek derslik harcamaları	0,00	0,88	0,00
Teknoloji masrafları / harcamaları	13,93	15,42	4,54
Temizlik (personel, malzeme) harcamaları	3,28	7,05	6,82
Bakım – Onarım harcamaları	3,28	1,32	2,27
Fotokopi – Kırtasiye harcamaları	5,74	4,41	9,09
Yardımcı ders kaynağı ihtiyacı	3,28	2,20	0,00
Gezi – İnceleme harcamaları	0,00	0,44	0,00
Şartların yetersizliği	0,00	1,32	0,00
Araç – gereçlerin velilere aldırılması	0,00	0,00	2,27
Bütçeden ayrılan payın az oluşu	16,39	14,98	18,18
Velilerden toplanan paraların herkesten alınamaması	3,28	0,00	2,27
Velilerin katkı sağlamak istememeleri	0,82	7,05	6,82
Ders kitaplarının ücretsiz dağıtılması	0,00	1,32	0,00
Ekonomik güce sahip bireylerin yönlendirilemeyişi	0,82	0,00	0,00
Öğretmenlerin para toplamak zorunda kalması	3,28	0,00	0,00
Okul Aile Birliklerinin sistemli/aktif çalışmaması	0,00	0,88	0,00
Devletin para toplamaya izin vermemesi	0,00	0,00	2,27
Velilerden para toplamada idarecilerin ikilemeleri	0,00	0,88	0,00
Velilerin bağış konusunda bilinçsizliği	0,00	0,44	0,00
Eğitim öğretim giderlerinin karşılanamaması	0,00	2,64	2,27
Elektrik, su ve iletişim harcamaları	3,28	0,00	0,00
Finans kaynağı sağlanamaması	4,10	3,08	6,82
Gereksiz harcamalar	0,00	0,00	2,27
Giderlerin veli, öğrenci ve öğretmen üzerine yoğunlaşması	0,82	0,00	0,00
İdareci ve öğretmenlerin para toplamak zorunda kalması	1,64	0,88	2,27
Kayıt parası alınmaması	0,00	0,44	0,00
Sosyal etkinlik harcamaları	0,82	0,44	2,27
Spor tesis/malzemesi harcamaları	0,00	0,88	0,00
Okullar arası gelir farklılıkları	0,82	0,00	0,00
Okulların tüm zorunlu giderleri	1,64	0,00	0,00
Okuma kitabı harcamaları	0,82	0,44	0,00
Paranın doğru yer ve zamanda kullanılmaması	0,00	0,44	0,00
Veli ve yöneticilerin gereken özeni göstermemesi	0,00	0,44	0,00
Velilerden para alınması	1,64	0,88	2,27
Üst yöneticilerin bağış toplamayı olumsuz etkileyecek açıklamaları	0,00	0,44	0,00
Velilerin ilgisizliği	3,28	3,08	2,27
Velilerin okulun ihtiyaçlarını devletin karşılayacağını düşünmesi	0,82	0,00	2,27
Velilerin okulları sahiplenmemesi	0,00	0,44	0,00
Yakıt harcamaları	0,00	1,76	0,00
Ders içi ve ders dışı etkinliklerin finansı	0,00	0,44	0,00
Boş	31,15	36,12	43,18

Tablodaki bulgular incelendiğinde öğrenci velilerinin gelir seviyesi asgari ücret ve altı olan öğretmenlerin 24 çeşit finans sorunundan bahsettikleri görülmektedir. Bu sorunlardan en çok rastlananlar ise, sırasıyla bütçeden ayrılan payın az oluşu, teknoloji masrafları/harcamaları ve velilerin ekonomik yetersizlikleri olarak ifade edilmiştir.

Öğrenci velilerinin gelir düzeyinin asgari ücret – 1000 TL arası olduğunu belirten öğretmenler ise 35 farklı finans sorunundan söz etmiştir. Bu sorunlardan en çok karşılaşılanlar ise teknoloji masrafları/harcamaları, bütçeden ayrılan payın az oluşu ve araç – gereç ihtiyacı/harcamaları olarak belirlenmiştir.

Görev yaptıkları sınıftaki öğrenci velilerinin gelir düzeyinin 1000 – 4000 TL arası olduğunu ifade eden öğretmenler 18 çeşit finans sorununu dile getirmiştir. Bu sorunlardan en sık bahsedilenleri, sırasıyla bütçeden ayrılan payın az oluşu, fotokopi – kırtasiye harcamaları, temizlik harcamaları, velilerin katkı sağlamak istememeleri ve finans kaynağı sağlanamaması olarak tespit edilmiştir.

Bu bulgulardan yola çıkarak, öğrenci velilerinin gelir düzeylerine göre öğretmenlerin ilköğretimin en önemli finans sorunları hakkındaki düşünceleri arasında bir farklılık olduğu söylenebilir.

Tablo 4.43’de öğretmenlerin anketin “Sizce devlet, ilköğretim hizmetini paralı mı yoksa parasız mı sunmalıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.43 Öğretmenlere göre devletin ilköğretim hizmetini sunma şekli

YANIT	FREKANS (N=393)	YÜZDE (%)
İlköğretim hizmeti, bireylere parasız sunulmalıdır.	215	54,7
İlköğretim sistemi bireylere ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulmalıdır.	125	31,8
İlköğretim hizmeti bireylere paralı olarak sunulmalıdır.	26	6,6
Boş	27	6,9

Ankete katılan öğretmenlerin %54,7’si devletin ilköğretim hizmetini parasız sunması gerektiğini ifade etmiştir. Ancak ilköğretim hizmetinin ailenin ekonomik gücüne göre katılım payı alınarak sunulması fikrini ifade eden öğretmenlerin oranı da (%31,8) azımsanmayacak kadar çoktur.

Daha önce yapılan araştırmalarda ilköğretim hizmetinin devletçe sunulma şekline ilişkin bulgular yer almamıştır. Ancak Öztürk’ün (2002) yaptığı araştırmaya göre okul yöneticilerinin büyük bir kısmı ilköğretim hizmetinin parasız sunulması gerektiğini ifade etmiştir. Bu araştırmada öğretmenleri görüşü ile karşılaştırıldığında Öztürk’ün (2002) araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Fakat ilköğretim hizmetinin ailenin ekonomik gücüne göre katılım payı alınarak yapılması görüşü de azımsanmayacak orandadır.

Okul yöneticilerinin ilköğretim hizmetinin sunulma şekline ilişkin düşünceleri incelendiğinde “ilköğretim hizmetleri parasız sunulmalıdır” (% 42) görüşünü savunan yöneticilerle “ilköğretim hizmeti velilerin ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulmalıdır” (% 39,10) düşüncesini ifade eden okul yöneticilerinin oranlarının neredeyse eşit olduğu görülmektedir. Buradan da ilköğretim hizmetinin sunulma şekline ilişkin yönetici görüşleri ile öğretmen görüşleri arasında farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin sınıflarındaki öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri ile ilköğretim hizmetinin sunulma şekline ilişkin görüşleri arasındaki ilişki Tablo 4.44’de gösterilmektedir.

Tablo 4.44 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre öğretmenlerini devletin ilköğretim hizmetini sunma şekline ilişkin görüşleri

YANIT	A.Ü. ALTI (%)	A.Ü.-1000 TL ARASI (%)	1000-4000 TL ARASI (%)
İlköğretim hizmeti, bireylere parasız sunulmalıdır.	54,90	54,60	54,50
İlköğretim hizmeti bireylere ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulmalıdır.	31,30	33,50	25,00
İlköğretim hizmeti bireylere paralı olarak sunulmalıdır.	6,60	5,30	13,60
Boş	7,40	6,60	6,80

Tablo incelendiğinde öğrenci velileri asgari ücret altı gelir düzeyine sahip olan öğretmenlerin %54,90’ı ilköğretim hizmetinin parasız sunulması gerektiğini ifade etmiştir. Aynı grupta yer alan öğretmenlerin %31,30’u ise ilköğretim hizmetinin velilerin ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulması gerektiğini belirtmektedir.

Öğrenci velilerinin asgari ücret – 1000 TL arası gelir düzeyine sahip olduğunu belirten öğretmenlerin %54,60’ı ilköğretim hizmetinin parasız sunulması gerektiğini dile getirirken %33,50’lik kısmı velilerin ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulması gerektiğini ifade etmektedir.

Velilerinin gelir düzeyinin 1000 – 4000 TL arası olan öğretmenlerin ise %54,50’lik kısmı ilköğretimin parasız sunulması gerektiğini söylemektedir. Aynı grupta yer alan öğretmenlerin %25,00’lik kısmı ilköğretimin velilerin ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulması gerektiğini belirtirken %13,60’lık kısmı ilköğretimin paralı sunulması gerektiğini ifade etmektedir.

Bu bulgular incelendiğinde öğrenci velilerinin gelir düzeyi asgari ücret ve altı olan öğretmenler ile asgari ücret – 1000 TL arası olan öğretmenlerin görüşlerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ancak velilerinin gelir düzeyi 1000 – 4000 TL arası olan öğretmenlerin ilköğretim hizmetinin paralı sunulmasına ilişkin görüşleri diğerlerine göre daha yüksek olmuştur.

Öğretmenlerin anketin “Size göre ilköğretim okullarının finansı kimler tarafından ve nasıl karşılanmalıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 4.45’de verilmiştir.

Tablo 4.45 Öğretmenlere göre ilköğretim okullarının finansı kimler tarafından karşılanmalıdır

YANIT	FREKANS (N=393)	YÜZDE (%)
Devlet bütçesinden karşılanmalıdır.	241	61,32
Veli katkısı ile	81	20,61
Gönüllü bağışlar	45	11,45
Yerel yönetimler (belediye, il özel idaresi) tarafından	24	6,11
Ekonomik güce bağlı veli katkısı ile	18	4,58
Zorunlu veli katkısı	9	2,29
Okul Aile Birliklerince	7	1,78
Sponsorluk sistemiyle	7	1,78
Sivil toplum kuruluşlarının katkısıyla	5	1,27
Ekonomik güce bağlı zorunlu veli katkısı ile	4	1,02
Ders kitabı dağıtımına ayrılan pay okullara gönderilmelidir	3	0,76
Gelir getirici sosyal etkinlikler	3	0,76
Özel kuruluşların katkısıyla	3	0,76
Oluşturulacak fonlarla	3	0,76
Okullara reklam alınarak	3	0,76
Gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması	3	0,76
Vergilerden pay aktarılması	2	0,51
Eğitime katkı paylarının okullara verilmesi	2	0,51
Esnaf odalarının katkısıyla	2	0,51
Özelleştirme	2	0,51
Ailelerin ekonomik şartları iyileştirilmeli	1	0,25
Bilinçli vergi veren, vergileri adaletli toplayan toplumla	1	0,25
Gelir getirici kaynak sağlanmalı	1	0,25
Kamu kurum ve kuruluşlarının katkısıyla	1	0,25
Camilerde toplanan paraların eğitime aktarılmasıyla	1	0,25
Okulların kendine ait kaynaklara sahip olması	1	0,25
Zorunlu ilköğretim vergisi alınmalıdır	1	0,25
Yardım kampanyaları yapılmalı	1	0,25
Devletin ödenek vermemesi	1	0,25
Döner sermaye kurulması	1	0,25
Finans için öğretmen ve yönetici dışında bir yönetim oluşturulmalı	1	0,25
İlköğretim parasız olduğu düşüncesi ortadan kaldırılmalıdır	1	0,25
İşadamlarından vergiden düşülerek yardım alınmalı	1	0,25
Okul idarelerince	1	0,25
Okullarda kurulacak komisyonlar vasıtasıyla tüm personelin sözleşmeli çalıştırılması	1	0,25
Promosyonlar	1	0,25
Okula bağlı küçük işletmeler kurulması	1	0,25
Boş	83	21,12

Tablodan elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin 37 çeşit finans kaynağından söz ettiği görülmektedir. Bu finans kaynakları içinde ilk üç sırayı devlet bütçesinden karşılanmalıdır (% 61,32), veli katkısı ile (%20,61) ve gönüllü bağışlar (%11,45) oluşturmaktadır.

Altuntaş'ın (2005) yaptığı araştırmaya göre öğretmenler ilköğretiminin finansmanının devlet tarafından, yerel yönetimlerce, gönüllü kuruluşların katkısı ile ve velilerce karşılanması gerektiğini ifade etmiştir. Altuntaş'ın (2005) araştırmasıyla Isparta ili Merkez ilçesinde yapılan bu araştırma karşılaştırıldığında genel olarak benzerlikler gösterdiği söylenebilir.

İlköğretim okullarının finansının kimler tarafından ve nasıl karşılanması gerektiğine dair yöneticilerin en çok belirttiği görüşler “devlet bütçesinden karşılanmalıdır”, “yerel yönetimler karşılamalıdır”, “veli katkısı ile” ve “gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması” şeklindedir. Konu hakkında yönetici ve öğretmen görüşleri karşılaştırıldığında aralarında farklılıklar olduğu söylenebilir.

Ankete katılan öğretmenler tarafından en çok ifade edilen devlet tarafından karşılanmalı ifadesine ilişkin ankete verilen cevaplardan bazıları aşağıda sıralanmıştır.

27 numaralı öğretmen: *“Devlet tarafından, ödenek ayrılarak karşılanmalıdır.”*

72 numaralı öğretmen: *“Tamamen devlet tarafından karşılanmalıdır. Bu ülkenin kaynakları o kadar gereksiz yere kullanılıyor ki, içler acısı olup, T.C. bütün ilköğretim okullarını donanımlı hale getirebilecek güçtedir.”*

159 numaralı yönetici: *“Tüm gereksinimler devlet tarafından karşılanmalıdır.”*

216 numaralı öğretmen: *“İlköğretim tüm vatandaşlara parasız olarak verilmelidir. Bu anayasada belirtilmiştir. Okullar ticarethane değildir. Çözümü bütçeden pay ayrılmasıdır. Ayrılan payın da başka yere yönlendirilmemesi gerekir. İlköğretim okullarında eğitimcilerin, yöneticilerin para ile teması kesilmelidir.”*

233 numaralı öğretmen: *“Finans devlet tarafından karşılanmalıdır. Bir ülke eğitime değer verdikçe ilerler, eğitime yapılan harcamalar masraf değil yatırımdır.”*

295 numaralı öğretmen: *“İlköğretim okullarının finansı devlet tarafından karşılanmalıdır. Devlet okullara göndereceği paraların her kuruluşunu denetlemelidir. Bu finans miktarı yurdun her köyüne, kasabasına ve şehrine öğrenci, personel ve bina durumuna göre belirlenmelidir.”*

Ankete katılan öğretmenlerin ikinci sırada ifade ettiği finans kaynağı veli katkısıdır. Öğretmenlerin veli katkısı ile ilgili görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

173 numaralı öğretmen: *“Genelde gönüllülük esasına bağlı olarak veliler tarafından karşılanmalıdır. Bunun yanında “Eğitime %100 destek” kampanyasından yararlanılabilir.”*

256 numaralı öğretmen: *“Öğrenci velilerini duyarlı olması gerekiyor.”*

323 numaralı öğretmen: *“Okul Aile Birliği yardımıyla, velilerden yardım alınmalı.”*

391 numaralı öğretmen: *“İlk önce ilköğretimin parasız olduğu düşüncesi değiştirilecek ve okul aile birliği işbirliği daha etkili sağlanacaktır. Yoksa okul aile birliği altında bu sorumluluğu hisseden belli aileler bu yükü taşıyacak, diğer mali durumu iyi olan fakat bu sorumluluğu hissetmeyenler ise mali yükümlülüğü tamamen okula bırakacaktır.”*

Ankete katılan öğretmenlerin belirttiği üçüncü sırada ifade ettiği finans kaynağı olan gönüllü nakit bağışlara ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir.

74 numaralı öğretmen: *“...Gönüllü katılımlar kaliteyi yakalamak için değil kaliteyi arttırmak için kullanılmalı”*

198 numaralı öğretmen: *“Varlıklı ve zengin insanların okullara bağış yapmaları ve bunların doğru harcanması ile giderler karşılanabilir.”*

262 numaralı öğretmen: *“Çeşitli reklam amaçlı yatırım yapmış işadamlarından ve ticaretle ilgilenen, serbest meslek yapan kişilerden hayır ve eğitime katkı amacıyla alınabilir.”*

Tablodaki veriler farklı bir açıdan değerlendirildiğinde ise ilköğretimin finansmanının devlet tarafından (devlet bütçesi, yerel yönetimler, vergiden pay

aktarılması vb.) karşılanması görüşü ankete katılan 393 öğretmenin 278'i tarafından ifade edilmiştir. Bu da %70,74'lük bir orana karşılık gelmektedir. Ancak ankete katılan öğretmenlerin 120'si de veli tarafından (veli katkısı, zorunlu veli katkısı, ekonomik güce göre veli katkısı vb.) finansın sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Bu da % 30,53'lük bir oran anlamına gelmektedir.

Öğretmenlerin ilköğretim okullarının finansının kimler tarafından karşılanmasına dair görüşlerinin sınıflarında bulunan öğrenci sayısı ile ilişkisi Tablo 4.46'da gösterilmiştir.

Tablo 4.46 Sınıfta bulunan öğrenci sayılarına göre öğretmenlerin ilköğretimin finansının kimler tarafından karşılanması gerektiğine ilişkin görüşleri

YANIT	ÖĞRENCİ SAYISI		
	0 – 20 (%)	21 – 40 (%)	41 ÜSTÜ (%)
Ailelerin ekonomik şartları iyileştirilmeli	0,00	0,50	0,00
Yerel yönetimler (belediye, il özel idaresi) tarafından	6,82	6,44	0,00
Veli katkısı ile	23,30	18,81	20,00
Ekonomik güce bağlı zorunlu veli katkısı ile	0,57	0,99	6,67
Gönüllü bağışlar	11,93	10,89	13,33
Sivil toplum kuruluşlarının katkısıyla	1,70	0,50	0,00
Bilinçli vergi veren, vergileri adaletli toplayan toplumla	0,57	0,00	0,00
Ders kitabı dağıtımına ayrılan pay okullara gönderilmelidir	1,70	0,00	0,00
Devlet bütçesinden karşılanmalıdır.	59,09	63,37	53,33
Gelir getirici sosyal etkinlikler	2,27	0,00	0,00
Ekonomik güce bağlı veli katkısı ile	6,82	3,47	0,00
Gelir getirici kaynak sağlanmalı	0,00	0,50	0,00
Kamu kurum ve kuruluşlarının katkısıyla	0,00	0,50	0,00
Okul Aile Birliklerince	1,70	1,49	0,00
Özel kuruluşların katkısıyla	0,57	1,49	0,00
Sponsorluk sistemiyle	1,70	0,99	0,00
Oluşturulacak fonlarla	0,00	0,50	0,00
Camilerde toplanan paraların eğitime aktarılmasıyla	0,00	0,00	6,67
Okullara reklam alınarak	0,57	0,99	0,00
Okulların kendine ait kaynaklara sahip olması	0,00	0,00	6,67
Zorunlu ilköğretim vergisi alınmalıdır	0,57	0,00	0,00
Zorunlu veli katkısı	3,41	2,97	0,00
Vergilerden pay aktarılması	1,70	0,00	6,67
Yardım kampanyaları yapılmalı	0,00	0,50	0,00
Devletin ödenek vermemesi	0,00	0,50	0,00
Döner sermaye kurulması	0,00	0,00	6,67
Eğitime katkı paylarının okullara verilmesi	0,57	0,50	0,00
Gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması	1,14	0,50	0,00
Esnaf odalarının katkısıyla	0,00	0,50	0,00
Finans için öğretmen ve yönetici dışında bir yönetim oluşturulmalı	0,00	0,00	6,67
İlköğretimin parasız olduğu düşüncesi ortadan kaldırılmalıdır	0,57	0,00	0,00
İşadamlarından vergiden düşülerek yardım alınmalı	0,57	0,00	0,00
Okul idarelerince	0,00	0,99	0,00
Okullarda kurulacak komisyonlar vasıtasıyla tüm personelin sözleşmeli çalıştırılması	0,00	0,50	0,00
Özelleştirme	0,57	0,50	0,00
Promosyonlar	0,00	0,50	0,00
Okula bağlı küçük işletmeler kurulması	1,14	0,00	0,00
Boş	21,02	20,79	26,67

Sınıfında 0 – 20 arasında öğrenci olduğunu belirten öğretmenler ilköğretimin finansının sağlanması için 23 farklı kaynak önermiştir. Bu kaynaklardan en çok söz edilen üçü sırasıyla devlet bütçesi, veli katkısı ve gönüllü bağışlar olmuştur.

Çalıştığı sınıftaki öğrenci sayısını 21 – 40 arası olarak ifade eden öğretmenler ilköğretim okullarının finansını sağlamak amacıyla kullanılacak 25 çeşit finans kaynağından söz etmiştir. Bunlar arasında devlet bütçesi, veli katkısı ve gönüllü bağışlar ilk üç sırayı almıştır.

41 ve daha çok sayıda öğrencisi olduğunu ifade eden öğretmenler ise 9 çeşit finans kaynağının kullanılabileceğini vurgulamıştır. Bunlar içinde devlet bütçesi, veli katkısı ve gönüllü bağışlar en çok dile getirilen üç finans kaynağıdır.

Her üç gruptaki öğretmenlerin de aynı finans kaynaklarını vurguladıkları görülmektedir. Öğrenci sayısının öğretmenlerin finansın kimler tarafından karşılanması gerektiği düşüncesini değiştirmedeği söylenebilir.

Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre öğretmenlerin ilköğretimin finansının kimler tarafından karşılanacağına ilişkin görüşler Tablo 4.47’de yer almaktadır.

Tablo 4.47 Öğrenci ailelerinin gelir düzeyine göre öğretmenlerin ilköğretimin finansının kimler tarafından karşılanacağına ilişkin görüşleri

YANIT	A.Ü. ALTI (%)	A.Ü. – 1000 TL ARASI (%)	1000 – 4000 TL ARASI (%)
Ailelerin ekonomik şartları iyileştirilmeli	0,00	0,44	0,00
Yerel yönetimler (belediye, il özel idaresi) tarafından	7,38	8,37	4,55
Veli katkısı ile	20,49	22,03	13,64
Ekonomik güce bağlı zorunlu veli katkısı ile	1,64	0,44	2,27
Gönüllü bağışlar	13,93	10,57	4,55
Sivil toplum kuruluşlarının katkısıyla	2,46	0,88	0,00
Bilinçli vergi veren, vergileri adaletli toplayan toplumla	0,82	0,00	0,00
Ders kitabı dağıtımına ayrılan pay okullara gönderilmelidir	0,00	1,32	0,00
Devlet bütçesinden karşılanmalıdır.	63,93	60,79	54,55
Gelir getirici sosyal etkinlikler	1,64	0,44	2,27
Ekonomik güce bağlı veli katkısı ile	5,74	4,41	4,55
Gelir getirici kaynak sağlanmalı	0,82	0,00	0,00
Kamu kurum ve kuruluşlarının katkısıyla	0,00	0,44	0,00
Okul Aile Birliklerince	0,82	2,20	4,55
Özel kuruluşların katkısıyla	0,82	1,32	0,00
Sponsorluk sistemiyle	1,64	1,32	0,00
Oluşturulacak fonlarla	0,00	0,44	0,00
Camilerde toplanan paraların eğitime aktarılmasıyla	0,00	0,44	0,00
Okullara reklam alınarak	0,82	0,88	0,00
Okulların kendine ait kaynaklara sahip olması	0,82	0,00	0,00
Zorunlu ilköğretim vergisi alınmalıdır	0,00	0,44	0,00
Zorunlu veli katkısı	4,92	2,64	0,00
Vergilerden pay aktarılması	0,82	0,44	2,27
Yardım kampanyaları yapılmalı	0,82	0,00	0,00
Devletin ödenek vermemesi	0,82	0,00	0,00
Döner sermaye kurulması	0,00	0,44	0,00
Eğitime katkı paylarının okullara verilmesi	0,00	0,88	0,00
Gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından karşılanması	0,82	0,44	0,00
Esnaf odalarının katkısıyla	0,82	0,00	0,00
Finans için öğretmen ve yönetici dışında bir yönetim oluşturulmalı	0,00	0,44	0,00
İlköğretimin parasız olduğu düşüncesi ortadan kaldırılmalıdır	0,00	0,44	0,00
İşadamlarından vergiden düşülerek yardım alınmalı	0,82	0,00	0,00
Okul idarelerince	0,00	0,44	0,00
Okullarda kurulacak komisyonlar vasıtasıyla tüm personelin sözleşmeli çalıştırılması	0,00	0,00	2,27
Özelleştirme	0,82	0,44	0,00
Promosyonlar	0,00	0,44	0,00
Okula bağlı küçük işletmeler kurulması	0,82	0,00	0,00
Boş	17,20	21,60	29,50

Tabloda yer alan bulgular incelendiğinde öğrenci velilerinin gelir düzeyinin asgari ücret altı olduğunu belirten öğretmenlerin 24 çeşit finans kaynağından söz ettiği görülmektedir. Bunlar içinde devlet bütçesinden karşılanması, veli katkısı ve gönüllü bağışlar ilk üç sırayı oluşturmaktadır.

Velilerin gelir düzeyinin asgari ücret – 1000 TL arası olduğunu ifade eden öğretmenler 28 farklı finans kaynağını dile getirmiştir. Bu finans kaynaklarından en çok belirtilen üçü sırasıyla devlet bütçesinden karşılanması, veli katkısı ve gönüllü bağışlar olduğu görülmektedir.

Sınıflarında bulunan öğrencilerin velilerinin 1000 – 4000 TL arası gelire sahip olduğunu vurgulayan öğretmenler ilköğretime finans kaynağı sağlamak üzere 10 kişi/kurumdan söz etmiştir. Bunlardan en çok bahsedilenler sırasıyla devlet bütçesinden karşılanması, veli katkısı, gönüllü bağışlar, okul aile birlikleri ve ekonomik güce göre veli katkısı olarak ortaya çıkmıştır.

Tablodaki bulgular incelendiğinde velilerin gelir düzeylerinin hepsi için öğretmenlerin en yüksek oranda bahsettiği finans sağlayacak kişi/kurumların devlet bütçesinden karşılanması, veli katkısı ve gönüllü bağışlar olduğu görülmektedir. Sözü edilen finans karşılama şekilleri farklı olmasına rağmen öğretmenlerin ilköğretimin finansının kimler tarafından ve nasıl karşılanacağına dair görüşlerinin velilerin gelir düzeyine göre değişiklik göstermediği ortadadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde ulaşılan sonuçlar ile uygulamacı ve araştırmacılara yönelik öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

1. Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ilköğretim okullarına ayrılan pay 2006 yılından günümüze sürekli düşmektedir. Fakat ilköğretime ayrılan payın GSYH içindeki oranı son yıllarda sürekli artmaktadır. Ancak öğrenci ve öğretmen sayılarındaki artışlar dikkate alındığında, ilköğretim okullarına ayrılan payın ilköğretim okullarının temel gereksinimlerini karşılamaya bile zor yettiği sonucuna ulaşılabılır.

2. İl özel idarelerinden ilköğretime aktarılan pay incelendiğinde 2003 yılından sonra (2004 – 2006 döneminde) ciddi artışların gerçekleştiği görülmektedir. Bu artışın bütçe sistemindeki değişiklikten kaynaklandığı söylenebilir. Ancak 2009 yılı itibariyle çok büyük bir düşüşle oransal olarak 2003 yılı seviyelerine geri düşmüştür.

3. İlköğretim okullarının 30 çeşit bütçe dışı gelir kaynağı olduğu tespit edilmiştir. Bu gelir kaynaklarından en çok elde edilenler Okul Aile Birliği aidatı ve Gönüllü nakit bağışlardır.

4. ilköğretim okullarında öğrenci ve velilerden toplanan paralar sırasıyla “velilerin paraları banka hesabına yatırması”, “Okul Aile Birliği Yönetim Kurulu üyeleri”, “sınıf öğretmeni”, “okul yönetimi”, “sınıftan belirlenen veli temsilcisi” ve “sınıfta belirlenen öğrenci temsilcisi” yöntemleriyle toplanmaktadır.

5. Okul yöneticileri özel gelirlerin en çok kullanıldığı giderleri kırtasiye, evrak, ulaşım, temizlik malzemesi, sosyal etkinlik masrafları, iletişim ve çevre düzenlemesi olarak ifade etmiştir. Ayrıca yakıt ve elektrik giderleri dışındaki tüm giderlerin finansında özel gelirlerin kullanıldığı belirtilmiştir.

6. Hem okul yöneticileri hem de öğretmenler mevcut finans kaynaklarıyla eğitsel gereksinimlerin tam olarak karşılanamadığını ifade etmiştir.

7. İlköğretim okullarına ek kaynak sağlamak için okul yöneticileri devlet tarafından sağlanması, zorunlu veli katkısı ve yerel yönetimlerin katkısının sağlanması öğretmenler ise devlet tarafından (genel bütçe) kaynak artırımına gidilmesi, veli katkısı, gelir getirici sosyal faaliyetler, gönüllü bağışlar ve okulun bölümlerinin gelir getirici faaliyetlerde kullanılması önerilerinde bulunmuştur.

8. İlköğretim okullarının en önemli finans sorunları devletin okullara ödenek vermemesi, teknoloji masrafları, bağış yapılmaması, temizlik malzemesi giderleri, araç – gereç ihtiyacı/harcamaları ve velilerin katkı sağlamak istememesi olarak tespit edilmiştir.

9. İlköğretim hizmetinin sunulma şekli açısından hem öğretmenlerin hem de yöneticilerin karma finans yöntemini benimsedikleri anlaşılmaktadır. Hem öğretmenler hem de yöneticiler devlet bütçesinin yanı sıra veli katkısı, gönüllü bağışlar, yerel yönetim katkıları, sivil toplum kuruluşlarının katkıları gibi finans kaynaklarına başvurulması gerektiğini düşünmektedir.

10. İlköğretim okullarının finansının devlet bütçesinden, yerel yönetimler tarafından, veli katkısı sağlanarak, gönüllü bağışlar ve gelir düzeyi düşük öğrencilerin masraflarının devlet tarafından ödenmesi şeklinde karşılanabileceği öğretmen ve yöneticilerce önerilmektedir.

11. Öğretmenler zorunlu olmayan ortaöğretim kurumlarına ödenek yollandığı, ancak zorunlu olan ilköğretime ödenek ayrılmadığı eleştirisinde bulunmuştur.

12. Uygulamaya bakıldığında, okul aile birliği aidatı, bağış, fotoğraf parası vb. adlarla velilerden para toplandığı, yani anayasada belirtilen ilköğretimin devlet okullarında parasız olduğu ilkesinin zedelendiği düşünülmektedir.

13. Okul yöneticileri de öğretmenler de il özel idaresinden okullara doğrudan ödenek aktarılması yönünde görüşler ifade etmiştir.

14. Bazı öğretmen ve yöneticilerin devletin eğitime ayırdığı kaynakların bir kısmını öğrencilere ücretsiz ders kitabı dağıtılmasına aktarmasından hoşnut olmadıkları belirlenmiştir.

15. Hem okul yöneticilerinin hem de öğretmenlerin bir kısmının ek kaynak sağlama konusunda velilerle karşı karşıya kalmaktan rahatsız oldukları anlaşılmaktadır.

16. Öğretmen ve yöneticiler okulun bölümlerinin ya da okula tahsis edilecek taşınmazların sürekli gelir kaynağı olarak kullanılabileceği fikrini önermektedir.

5.2. Öneriler

5.2.1 Uygulayıcılara Öneriler

1. Anayasa ve ilgili yasalarda belirtildiği üzere Türkiye’de ilköğretim zorunlu ve devlet okullarında parasızdır. Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi ve bütçeden ilköğretim okullarına ayrılan pay arttırılmalıdır. Bu payın büyük kısmının ilköğretim okullarının eğitsel gereksinimlerinin karşılanması ve fiziki koşullarının iyileştirilmesi için yatırımlar yapılmasında kullanılması sağlanmalıdır.

2. İl özel idarelerinden ilköğretime ayrılan payların en az 2006 yılındaki oranlara çıkarılması sağlanmalıdır. İl özel idarelerinden ayrılan paydan tüm ilköğretim okullarının ihtiyaçları doğrultusunda adil biçimde yararlanması sağlanmalıdır.

3. Fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için okullaşma oranları %100’e çıkarılmalı, tüm çağ nüfusunun ilköğretime devam etmesi sağlanmalıdır.

4. Yasal çerçeve içinde kalınmak şartıyla ilköğretimin finansına yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşların ve velilerin katılımı teşvik edilebilir.

5. Çeşitli yöntemlerle elde edilen ek kaynakların kullanılmasında velilerin söz sahibi olması ve denetimi sağlanmalıdır.

6. Öğrenci ailelerinin gelir düzeyi farklılıkları gözden kaçırılmamalı, öğrenci ailelerinden alınan okul aile birliği aidatı gibi katılım payları gelir düzeylerine göre ayarlanmalıdır.

7. Çeşitli vergiler ve şans oyunlarından eğitime ayrılan payların ilköğretim okullarının gereksinimlerinin karşılanmasında kullanımına daha fazla çaba sarf edilmelidir.

8. Velilerden ek kaynak sağlanması konusunda öğretmen ve yöneticileri para ile karşı karşıya getirmeyecek şekilde bir sistem kurulmalıdır.

9. Okulun bölümlerinin otopark, spor alanı, düğün bahçesi gibi kullanılması ile ek gelir sağlanabilir.

10. Öğrencilere hazırlanacak tiyatro, konser gibi sosyal etkinlikler ile ilköğretim okullarına gelir sağlanabilir.

11. Okullardaki bilgi teknolojileri sınıfları ders saatleri dışında mahalle halkının kullanımına açılarak ek gelir sağlanabilir.

12. Tıpkı liselerde olduğu gibi ilköğretim okullarına da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bütçe tahsis edilebilir.

5.2.2. Araştırmacılara Öneriler

1. Bu araştırma Isparta ili Merkez ilçesinde bulunan resmi ilköğretim okulları ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmalar, merkez köy ve ilçeleri de kapsayacak şekilde geliştirilebilir.

2. İlköğretim okullarının gelir kaynaklarının öğretmen ve öğrenciler üzerindeki etkisi ile ilgili araştırmalar yapılabilir.

3. Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı ve İl özel idarelerinden ilköğretime aktarılan kaynak 2000 – 2009 yıllarını kapsayacak şekilde incelenmiştir. Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze bu kaynakları inceleyecek araştırmalar yapılabilir.

4. İlköğretimin finansmanında ailelerin rolünü belirlemek ya da ailelerin beklenti düzeylerini saptamak üzere araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Abacıoğlu N. (2005). Küreselleşme ve Eğitim, *Sosyalizm ve Eğitim*, Yayına Hazırlayanlar: Burçak Özoğlu Poçan, Dilek Karaşin, Erhan Nalçacı, Nazlı Somel, Yasemin Çeken, Yasemin Karaca, NK Yayınları, İstanbul, s.107-121.
- Adem M. (1997). *Eğitim Planlaması*, Şafak Matbaacılık, Ankara.
- Akça Ş. (2002). *Ailelerin İlköğretim Kademesinde Yaptıkları Eğitim Harcamaları (Ankara İli Örneği)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altuntaş Y. S. (2005). *İlköğretim Okullarının Finansman İhtiyaçlarını Karşılama Düzeyleri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Arda E. (2002). *Ekonomi El Sözlüğü*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Ata H. A. (1998). *Yükseköğretimde Finansman Sorunu ve Yeniden Yapılanma* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ataklı A. (1998). Views Of School Principals, Teachers And Parents On Variation Of Income Resource In Primary Education, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/199814AYLANUR%20ATAKLI.pdf> (16 Mart 2009).
- Aydoğan E. (2008). Eğitim Sisteminde Yeniden Yapılanma ve Özelleştirme Adımları, *MEMLEKET, Siyaset, Yönetim*, Cilt:3 Sayı:6, s.166-187, http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TPRJ%2CTTAR%2CTTIP%2CTMUH%2CTSOS&ano=98792_db9349b0c27226afecb6045362091b72, (03 Şubat 2010).
- Balcı A. (1995). *Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler*, Pegem A Yayıncılık, ANKARA
- Baykal Ö. (2006). *1980 Sonrası Türkiye’de Kamusal Eğitim Harcamalarının Analizi (1980-2003)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, <http://sosyalbilimler.cukurova.edu.tr/tezler/947.pdf> (8 Ağustos 2009).
- Bircan İ. (1992). Türkiye’de Sekiz Yıllık İlköğretimin Uygulanabilirliği Ve Finansman Modeli, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:8 s.239–248.
- Bircan İ. (1996). Küreselleşme, Gümrük Birliği ve Eğitimde Yeniden Yapılanma Süreci, *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı:7 s.63–65.
- Bülbül A. S. (1988). Dünya Eğitim Bunalımı ve Eğitimin Finansmanı Sorunu, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*,

<http://www.education.ankara.edu.tr/ebfdergi/pdfler/1994-27-1/1988-21-1-2/393-408.pdf> (16 Mart 2009).

- Carnoy M. (1990). *Eğitim Ve Ekonomi İlişkisi*, Çeviren: Necla Tural, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:22 Sayı:1 s.485–504.
- Çalcalı, Ö. (2009). *Türkiye’de 1990 Sonrası Kamu Harcamaları İçerisinde Eğitim Harcamalarının Yeri ve Önemi* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Devlet Planlama Teşkilatı (1995). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996–2000)*, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2000). *Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001 – 2006)*, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı, (2006). *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007–2013)*, Ankara.
- Erdoğan İ. (1996a), Eğitim Sisteminin Yerelleşmesi, *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı:7 s.120–125.
- Erdoğan İ. (1996b), Paralı Okulların Türk Eğitim Sistemi İçindeki Yeri ve Önemi, *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı:7 s.253–258.
- Ereş F. (2005), Eğitimin Sosyal Faydaları, Türkiye – AB Karşılaştırması, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:167 s.1-14, [http:// yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-eres](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-eres), (12 Şubat 2010)
- Ergen H. (2004). Türkiye’de Kamu Eğitim Harcamalarının Ulusal Ekonomideki Payı, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı:15 s. 143–154.
- Gani V. (1996), Eğitim Sistemimiz ve Yeni Yaklaşımlar, *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı:7 s.226–229.
- Göker A. (2000). Uruguay Turu Nihai Senedi’nde Sübvansiyonlar Konusu: Türkiye Açısından Değerlendirmeler, *İktisat Dergisi*, <http://www.inovasyon.org/html/AYK.IktisatDergisi.Ekim00.htm>, (18 Mart 2010).
- Hirtt N. (2005). *Okulda Ticarileşmenin Üç Ayağı*, Çeviren: Deniz YILDIRIM, *Eğitim, Bilim, Toplum Dergisi*, Cilt:3, Sayı:11, s.110-119
- Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2010). *130 sayılı yazı*, Isparta.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu (1961). 222 Sayılı Kanun, *12.01.1961 tarih 10705 sayılı Resmi Gazete*, Ankara.
- İnandı Y. (2005). *Avrupa Birliği ülkeleri eğitim sistemi ile Türk eğitim sisteminde eğitimin yönetimi ve finansmanı* (Basılmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karaarslan E. (2005). Kamu Kesimi Eğitim Harcamalarının Analizi, *Celal Bayar Üniversitesi Maliye Dergisi*, Sayı:149 s. 36–73.
- Karasar N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Karakütük K. (2001). Cumhuriyetin Kuruluşundan Plânlı Döneme Kadar Eğitimin Finansmanı: 1923–1960, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:149, s.45-68, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/149/karakutuk.htm>, (12 Mart 2010)

- Karataş S. (2006). *Türkiye’de Yükseköğretim Finansman Politikaları ve Kurum Başarısına Etkisi* (Basılmamış Doktora Tezi), Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kavak Y. (2003). Eğitim Finansımanı, http://yunus.hacettepe.edu.tr/~kavak/ebb_635/projects/EBB635_FiNANSMA_N%20A.pdf (11 Mart 2009).
- Kavak Y., Ekinci E., Gökçe F. (1997). *İlköğretimde Kaynak Arayışları Bir Araştırma*, Şafak Matbaacılık, Ankara.
- Keskin N. (2003, Aralık). Eğitimde Reform, *Kamu Yönetimi I. Ulusal Kurultayı*, Malatya, <http://www.antimai.org/gr/nurayegitref.htm>, (04 Şubat 2010)
- Koç H. (2007). Eğitim Sisteminin Finansmanı, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:20 s. 39–50.
- Korkmaz İ. (2005) İlköğretim Okullarının Karşılaştıkları Finansal Sorunlar, http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/articles/2005/14/IKORKMAZ.PDF (10 Mart 2009).
- Köksal İ. (1996). Eğitim Nasıl Bir Mal (Hizmet) dir?, *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı:7, s.270-272.
- Kümbetlioğlu B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, Bağlam Yayıncılık, Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005). Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, *31.05.2005 tarih 25831 sayılı Resmi Gazete*, Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2002). *Milli Eğitim Sayısal Veriler*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2003). *Milli Eğitim Sayısal Veriler*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2004). *Milli Eğitim Sayısal Veriler*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı APK Başkanlığı (2005). *2006 Mali Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2006). *2007 Bütçesine İlişkin Rapor*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2007). *2008 Bütçesine İlişkin Rapor*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2008). *2009 Yılı Bütçe Raporu*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2009). *2010 Yılı Bütçe Raporu*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2010a). *Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri Örgün Eğitim 2009 – 2010*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2010b). *1064 Sayılı Yazı*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2006b). *17. Milli Eğitim Şurası Kararları*, Ankara, <http://ttkb.meb.gov.tr/duyurular/17sura/17surakararlari.pdf>, (24 Mart 2010).
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). 1739 Sayılı Kanun, *24.06.1973 tarih 14574 sayılı resmi gazete*, Ankara.

- OECD (2007). *Education At Glance*, http://www.oecd.org/document/30/0,3343,en_2649_39263238_39251550_1_1_1,00.html, (18 Mart 2010).
- OECD (2008). *Education At Glance*, http://www.oecd.org/document/9/0,3343,en_2649_39263238_41266761_1_1_1,00.html, (18 Mart 2010).
- OECD (2009) *Education At Glance*, <http://www.oecd.org/dataoecd/41/45/43635463.xls>, (3 Şubat 2010).
- Önder İ., Ünal I., Özsoy S. (1998). “Eğitim Finansmanına Özgürlükçü ve Eşitlikçi Bir Yaklaşım (Eğitimde Kaynak Yaratma ve Kullanımı Komisyonu Raporu), *Demokratik Eğitim Kurultayı(2-6 Şubat 1998)*, Eğitim-Sen Yayınları s.187-240.
- Öndeş A. Ö. (2005). Sosyalist Türkiye’de Eğitim, *Sosyalizm ve Eğitim*, Yayına Hazırlayanlar: Burçak Özoğlu Poçan, Dilek Karaşın, Erhan Nalçacı, Nazlı Somel, Yasemin Çeken, Yasemin Karaca, NK Yayınları, İstanbul, s.93-98.
- Özkaya N. (1996). Tarihin Süzgecinde Özel Eğitim, *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı:7, s.230-246.
- Öztürk S. (2002). *İlköğretim Okullarının Finansman Kaynakları (Ankara İli Polatlı İlçesi Örneği)*(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Psacharopoulos G., Woodhall M. (1994) *Eğitimin Ekonomik Büyümeye Katkısı*, Çevirenler: Yüksel KAVAK, Berrin Burgaz, Pegem Yayınları, Ankara.
- Sayılan F. (2007). Küreselleşme ve Eğitimdeki Değişim, *Küreselleşme ve Eğitim*, Editörler: Ebru Oğuz, Ayfer Yakar, Dipnot Yayınları, Ankara, s.59-82.
- Soydan T. (2007). Küreselleşme Sürecinin Eğitim Alanına Etkileri, *Küreselleşme ve Eğitim*, Editörler: Ebru Oğuz, Ayfer Yakar, Dipnot Yayınları, Ankara, s.181-212.
- Temelkuran E. (2009). *Biz Burada Devrim Yapıyoruz Sinyorita*, Everest Yayınları, İstanbul.
- Tural N. K. (2002). *Eğitim Finansmanı*, Anı Yayıncılık, Ankara
- Uçar R., Uçar İ. H. (2004). Japon Eğitim Sistemi Üzerine Bir İnceleme: Çeşitli Açılardan Türk Eğitim Sistemi İle Karşılaştırma, *yüzyüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_1/rezzan_ucar.doc (10 Mart 2009).
- Ünal L. I. (1996). *Eğitim ve Yetiştirme Ekonomisi*, Epar Yayınları, Ankara.
- Ünal L. I. (2003). “Değişim Yönetimi İçin Yönetimin Değişimi” Eğitimde Değişen Ne? Yöneten Kim?, *Özgür Üniversite Forumu*, Sayı:23, s.104-124.
- Vaknin S. (2003). *Is Education Public Good?*, <http://samvak.tripod.com/publicgoods.html>, (03 Şubat 2010).
- Web_1. (2010) Isparta Valiligi’s web site <http://www.isparta.gov.tr/index3.php?goster=1&b1=1&b2=10>, (03 Şubat 2010).

- Woodhall M. (1994a). *Eğitim Ekonomisi: Toplu Bir Bakış, evirenler: Yüksel KAVAK, Berrin BURGAZ, Pegem Yayınları, Ankara.*
- Woodhall M. (1994b). *İnsan Sermayesi Kavramı, evirenler: Yüksel KAVAK, Berrin BURGAZ, Pegem Yayınları, Ankara.*
- Yıldız N. (2008). Neoliberal Küreselleşme ve Eğitim, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:11, s.13-32,
http://www.dicle.edu.tr/suryayin/zgegitimder/tam_metinler/11pdf/11_02_Yildiz.pdf, (03 şubat 2010).
- Yolcu H. (2007). *Türkiye 'de İlköğretim Finansmanının Değerlendirilmesi* (Basılmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yozgat A. G. (2009), *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Parasal Kaynakları Yönetme Yeterlikleri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Zoraloğlu Y. R., şahin İ., Fırat N. ř. (2004). İlköğretim Okullarının Finansal Kaynak Bulmada Karşılaştıkları Güçlükler ve Okula Etkileri, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, Cilt:2, Sayı:8, s.4-17

EKLER
EK 1. Okul Yöneticisi Anketi

İLKÖĞRETİM OKULLARININ FİNANS KAYNAKLARI ARAŞTIRMASI
OKUL YÖNETİCİSİ ANKETİ

Değerli Yönetici,

Yapılan bu çalışma ile ilköğretim okullarının finans kaynakları belirlenerek bütçe kaynakları dışında yer alan kaynaklar ve bu kaynakların elde edilme yollarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma tamamıyla bilimsel bir amaç taşımaktadır. Yanıtlayacağınız anket hiçbir kimseye ya da kuruma verilmeyecek, yalnızca araştırmacılarca kullanılacaktır. Bu anketi içinizden geldiği gibi gerçek düşünce ve görüşlerinizi yansıtacak bir biçimde doğru olarak yanıtlamanız, araştırmanın sağlıklı sonuçlar vermesi bakımından özel bir önem taşımaktadır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde çeşitli soru türleri bulunmaktadır. Araştırmanın amacına ulaşması; açıklamaları ve anket sorularını dikkatlice okumanıza, yanıtları özenle seçmenize ve hiçbir soruyu yanıtızsız bırakmamanıza bağlıdır. İlgı ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Ulaş YAMAÇ
Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi, Denetimi,
Planlaması ve Ekonomisi Bilim
Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
Adres: Gülbirlik İ.O. Davraz
Mh. Merkez/Isparta
Tlf: (505) 357 87 98
e-mail:ulasyamac@hotmail.com

BÖLÜM I

Okula İlişkin Bilgiler

Açıklama: Aşağıda görev yapmakta olduğunuz okula ilişkin bilgilere yönelik sorular bulunmaktadır. Lütfen size uygun seçenekleri, önlerinde bulunan parantezlerin içine (X) işareti koyarak işaretleyiniz.

1. Okulunuzdaki Göreviniz: () Müdür () Baş Müdür Yardımcısı () Müdür Yardımcısı
2. Okulunuzun Öğretim Şekli: () Tam Gün () İkili
3. Öğrencilerinizin Ailelerinin Ortalama Gelir Düzeyleri:
() Asgari ücret ve altı () Asgari ücret – 1000 TL arası
() 1000 – 4000 TL arası () 4000 TL’den yüksek

BÖLÜM II

Okulların Başlıca Bütçe Dışı Gelir Kaynakları ve Bunları Nerelere Harcadıklarına İlişkin Sorular

Açıklama: Aşağıda görev yapmakta olduğunuz okulun başlıca bütçe dışı gelir kaynakları ile bunları nerelere harcadıklarına ilişkin bilgilere yönelik sorular bulunmaktadır. Lütfen size uygun seçenekleri, önlerinde bulunan parantezlerin içine (X) işareti koyarak işaretleyiniz.

1. Okulunuz aşağıdaki özel gelir kaynaklarının hangilerine sahiptir? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)
() Gönüllü nakit bağışlar () Kayıt parası
() Okul Aile Birliği Aidatı () Okul kıyafeti gelirleri
() Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler () Okul arması gelirleri
() Fotoğraf gelirleri () Karne parası
() Diploma parası () Spor Kulübü parası
() Yardımcı kitap satışlarından kalan paylar () Fotokopi gelirleri
() Dergi satışlarından kalan paylar () Yetiştirme Kursu gelirleri
() Deneme sınavı paralarından kalan paylar () Otopark gelirleri
() Servis araçlarından alınan paylar () Kantin işletme geliri
() Okula ait arazilerden elde edilen gelirler () Kantin kira geliri
() Merkezi sistem sınavlarına başvuruda alınan paylar () Kooperatif geliri
() Dershanelere gönderilen öğrenciler için dershanelerden alınan yardım paraları
() Zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar (Yakıt, elektrik, telefon vs.)
() Sosyal etkinliklerden (çay, kermes, yılsonu gecesi, sergi vs.) elde edilen gelirler
() Kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan parasal ve parasal olmayan destekler
() Özel kurum ve işletmelerden alınan parasal ve parasal olmayan destekler
() Diğer (Lütfen yazınız.)
2. Seçtiğiniz kaynaklardan veli ve öğrencilerden alınanları kimler toplamaktadır? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)
() a. Sınıf öğretmeni tarafından toplanmaktadır.
() b. Okul Aile Birliği Yönetim Kurulu üyeleri tarafından toplanmaktadır.
() c. Sınıftan belirlenen öğrenci temsilcisi tarafından toplanmaktadır.
() d. Sınıftan belirlenen veli temsilcisi tarafından toplanılmaktadır.
() e. Okul yönetimi tarafından toplanılmaktadır.
() f. Veliler paraları banka hesabına yatırmaktadır.
() g. Diğer (Lütfen yazınız.)

3. Aşağıda ilköğretim okullarının genel giderleri verilmiştir. Çizelgeyi inceleyerek bu giderleri hangi gelir kaynağı veya kaynaklarını kullanarak karşıladığınızı ve hangi gelir gurubundan karşılanması gerektiğini düşündüğünüzü çarpı (X) işareti kullanarak belirtiniz. (Herhangi bir gider için birden fazla gelir kaynağı işaretleyebilirsiniz.)

GİDER TÜRLERİ	ŞU AN KULLANILAN GELİR KAYNAKLARI			KULLANILMASI GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNDÜĞÜNÜZ GELİR KAYNAKLARI		
	a. Genel Bütçe	b. İl Özel İdare Bütçesi	c. Özel Gelirler	a. Genel Bütçe	b. İl Özel İdare Bütçesi	c. Özel Gelirler
1. Yakıt						
2. Elektrik						
3. Su						
4. Temizlik malzemesi						
5. İletişim giderleri (Telefon, internet, posta)						
6. Kırtasiye, evrak-ulaşım						
7. Ek bina ve tesis yapımı						
8. Büyük bakım-onarım						
9. Küçük bakım-onarım (tamirat, boya, badana)						
10.Çevre düzenlemesi						
11. Ek sınıflar						
12. Eğitim araçları						
13. Mobilya ve döşeme						
14. Sosyal etkinlik masrafları (tiyatro, halk oyunu, spor vb.)						
15. Öğrencilere yapılan sosyal yardımlar						
16. Taşıma						
17. Hizmetli ücreti						
18. Diğer (Lütfen yazınız.)						

BÖLÜM III

İlköğretim Okullarının Finansal Sorunları ve Çözüm Yolları

Açıklama: Aşağıda görev yapmakta olduğunuz okulun başlıca bütçe dışı gelir kaynakları ile bunları nerelere harcadıklarına ilişkin bilgilere yönelik sorular bulunmaktadır. Lütfen birinci ve dördüncü sorularda size uygun seçenekleri, önlerinde bulunan parantezlerin içine (X) işareti koyarak işaretleyiniz, diğer soruları yanıtlayınız.

1. Mevcut finans kaynakları ile eğitsel gereksinimleri karşılayabiliyor musunuz?

() a. Evet () b. Hayır () c. Kısmen

2. (Birinci soruya yanıtınız hayır yada kısmen ise) İlköğretime ek kaynak sağlamak için neler yapılmalıdır?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Sizce günümüzde ilköğretim okullarının en önemli finans sorunları nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

4. Sizce devlet, ilköğretim hizmetini paralı mı yoksa parasız mı sunmalıdır?

- () a. İlköğretim hizmeti, bireylere parasız sunulmalıdır.
- () b. İlköğretim hizmeti, bireylere paralı sunulmalıdır.
- () c. İlköğretim sistemi bireylere ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulmalıdır.

5. Size göre ilköğretim okullarının finansı kimler tarafından ve nasıl karşılanmalıdır?

.....

.....

.....

.....

.....

EK 2. Okul Aile Birliği Başkanları Anketi

İLKÖĞRETİM OKULLARININ FİNANS KAYNAKLARI ARAŞTIRMASI OKUL AİLE BİRLİĞİ BAŞKANLARI ANKETİ

Değerli Okul Aile Birliği Başkanı,

Yapılan bu çalışma ile ilköğretim okullarının finans kaynakları belirlenerek bütçe kaynakları dışında yer alan kaynaklar ve bu kaynakların elde edilme yollarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma tamamıyla bilimsel bir amaç taşımaktadır. Yanıtlayacağınız anket hiçbir kimseye ya da kuruma verilmeyecek, yalnızca araştırmacılarca kullanılacaktır. Bu anketi içinizden geldiği gibi gerçek düşünce ve görüşlerinizi yansıtacak bir biçimde doğru olarak yanıtlamanız, araştırmanın sağlıklı sonuçlar vermesi bakımından özel bir önem taşımaktadır.

Anket bir bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde çeşitli soru türleri bulunmaktadır. Araştırmanın amacına ulaşması; açıklamaları ve anket sorularını dikkatlice okumanıza, yanıtları özenle seçmenize ve hiçbir soruyu yanıtızsız bırakmamanıza bağlıdır. İlgisi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Ulaş YAMAÇ
Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi, Denetimi,
Planlaması ve Ekonomisi Bilim
Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
Adres: Gülbirlik İ.O. Davraz
Mh. Merkez/Isparta
Tlf: (505) 357 87 98
e-mail:ulasyamac@hotmail.com

BÖLÜM I

Okulların Başlıca Bütçe Dışı Gelir Kaynakları ve Bunları Nerelere Harcadıklarına İlişkin Sorular

Açıklama: Aşağıda görev yapmakta olduğunuz okulun başlıca bütçe dışı gelir kaynakları ile bunları nerelere harcadıklarına ilişkin bilgilere yönelik sorular bulunmaktadır. Lütfen size uygun seçenekleri, önlerinde bulunan parantezlerin içine (X) işareti koyarak işaretleyiniz.

1. Okul Aile Birliği olarak aşağıdaki gelir kaynaklarının hangilerine sahipsiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

☐ Gönüllü nakit bağışlar	☐ Kayıt parası
☐ Okul Aile Birliği Aidatı	☐ Okul kıyafeti gelirleri
☐ Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler	☐ Okul arması gelirleri
☐ Fotoğraf gelirleri	☐ Karne parası
☐ Diploma parası	☐ Spor Kulübü parası
☐ Yardımcı kitap satışlarından kalan paylar	☐ Fotokopi gelirleri
☐ Dergi satışlarından kalan paylar	☐ Yetiştirme Kursu gelirleri
☐ Deneme sınavı paralarından kalan paylar	☐ Otopark gelirleri
☐ Servis araçlarından alınan paylar	☐ Kantin işletme geliri
☐ Okula ait arazilerden elde edilen gelirler	☐ Kantin kira geliri
☐ Merkezi sistem sınavlarına başvuruda alınan paylar	☐ Kooperatif geliri
☐ Dershanelere gönderilen öğrenciler için dershanelerden alınan yardım paraları	
☐ Zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar (Yakıt, elektrik, telefon vs.)	
☐ Sosyal etkinliklerden (çay, kermes, yılsonu gecesi, sergi vs.) elde edilen gelirler	
☐ Kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan parasal ve parasal olmayan destekler	
☐ Özel kurum ve işletmelerden alınan parasal ve parasal olmayan destekler	
☐ Diğer (Lütfen yazınız.)	

2. Seçtiğiniz kaynaklardan veli ve öğrencilerden alınanları kimler toplamaktadır? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- a. Sınıf öğretmeni tarafından toplanmaktadır.
- b. Okul Aile Birliği Yönetim Kurulu üyeleri tarafından toplanmaktadır.
- c. Sınıftan belirlenen öğrenci temsilcisi tarafından toplanmaktadır.
- d. Sınıftan belirlenen veli temsilcisi tarafından toplanılmaktadır.
- e. Okul yönetimi tarafından toplanılmaktadır.
- f. Veliler paraları banka hesabına yatırmaktadır.
- g. Diğer (Lütfen yazınız.)

EK 3. Öğretmen Anketi

İLKÖĞRETİM OKULLARININ FİNANS KAYNAKLARI ARAŞTIRMASI ÖĞRETMEN ANKETİ

Değerli Öğretmenim,

Yapılan bu çalışma ile ilköğretim okullarının finans kaynakları belirlenerek bütçe kaynakları dışında yer alan kaynaklar ve bu kaynakların elde edilme yollarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma tamamıyla bilimsel bir amaç taşımaktadır. Yanıtlayacağınız anket hiçbir kimseye ya da kuruma verilmeyecek, yalnızca araştırmacılarca kullanılacaktır. Bu anketi içinizden geldiği gibi gerçek düşünce ve görüşlerinizi yansıtacak bir biçimde doğru olarak yanıtlamanız, araştırmanın sağlıklı sonuçlar vermesi bakımından özel bir önem taşımaktadır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde çeşitli soru türleri bulunmaktadır. Araştırmanın amacına ulaşması; açıklamaları ve anket sorularını dikkatlice okumanıza, yanıtları özenle seçmenize ve hiçbir soruyu yanıtızsız bırakmamanıza bağlıdır. İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Ulaş YAMAÇ
Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi, Denetimi,
Planlaması ve Ekonomisi Bilim
Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
Adres: Gülbirlik İ.O. Davraz
Mh. Merkez/Isparta
Tlf: (505) 357 87 98
e-mail:ulasyamac@hotmail.com

BÖLÜM I

Sınıfa İlişkin Bilgiler

Acıklama: Aşağıda görev yapmakta olduğunuz sınıfa ilişkin bilgilere yönelik sorular bulunmaktadır. Lütfen size uygun seçenekleri, önlerinde bulunan parantezlerin içine (X) işareti koyarak işaretleyiniz.

1. Sınıfınızdaki Öğrenci Sayısı:

2. Sınıfınıza Devam Eden Öğrencilerin Ailelerinin Genel Olarak Gelir Düzeyleri:

- () Asgari ücret ve altı () Asgari ücret – 1000 TL arası
() 1000 – 4000 TL arası () 4000 TL’den yüksek

BÖLÜM II

Sınıfta Toplanan Başlıca Bütçe Dışı Gelir Kaynaklarına İlişkin Sorular

Acıklama: Aşağıda görev yapmakta olduğunuz sınıfın başlıca bütçe dışı gelir kaynakları ile bunları toplama yollarına ilişkin bilgilere yönelik sorular bulunmaktadır. Lütfen size uygun seçenekleri, önlerinde bulunan parantezlerin içine (X) işareti koyarak işaretleyiniz.

1. Sınıfınızda aşağıdaki gelir kaynaklarından hangileri toplanmaktadır? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

() Gönüllü nakit bağışlar	() Kayıt parası
() Okul Aile Birliği aidatı	() Okul kıyafeti parası
() Bayram kıyafetlerinden sağlanan gelirler	() Okul arması parası
() Fotoğraf parası	() Karne parası
() Diploma parası	() Spor Kulübü parası
() Yardımcı kitap satışı	() Fotokopi parası
() Dergi parası	() Yetiştirme Kursu parası
() Deneme sınavı parası	
() Zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar (Yakıt, elektrik, telefon vs.)	
() Sosyal etkinlikler için (çay, kermes, yıl sonu gecesi, sergi vs.) bilet parası	
() Diğer (Lütfen yazınız.)	

2. Yukarıda belirttiğiniz gelir kaynakları nasıl toplanmaktadır? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- () a. Sınıf öğretmeni tarafından toplanmaktadır.
() b. Okul Aile Birliği Yönetim Kurulu üyeleri tarafından toplanmaktadır.
() c. Sınıftan belirlenen öğrenci temsilcisi tarafından toplanmaktadır.
() d. Sınıftan belirlenen veli temsilcisi tarafından toplanılmaktadır.
() e. Okul yönetimi tarafından toplanılmaktadır.
() f. Veliler paraları banka hesabına yatırmaktadır.
() g. Diğer (Lütfen yazınız.)

BÖLÜM III

İlköğretim Okullarının Finansal Sorunları ve Çözüm Yolları

Açıklama: Aşağıda görev yapmakta olduğunuz okulun başlıca bütçe dışı gelir kaynakları ile bunları nerelere harcadıklarına ilişkin bilgilere yönelik sorular bulunmaktadır. Lütfen birinci ve dördüncü sorularda size uygun seçenekleri, önlerinde bulunan parantezlerin içine (X) işareti koyarak işaretleyiniz, diğer soruları yanıtlayınız.

1. Mevcut finans kaynakları ile eğitsel gereksinimleri karşılayabiliyor musunuz?

- () a. Evet () b. Hayır () c. Kısmen

2. (Birinci soruya yanıtınız hayır yada kısmen ise) İlköğretime ek kaynak sağlamak için neler yapılmalıdır?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Sizce günümüzde ilköğretim okullarının en önemli finans sorunları nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Sizce devlet, ilköğretim hizmetini paralı mı yoksa parasız mı sunmalıdır?

- () a. İlköğretim hizmeti, bireylere parasız sunulmalıdır.
- () b. İlköğretim hizmeti, bireylere paralı sunulmalıdır.
- () c. İlköğretim sistemi bireylere ekonomik güçlerine göre katılım payı alınarak sunulmalıdır.

5. Size göre ilköğretim okullarının finansı kimler tarafından ve nasıl karşılanmalıdır?

.....

.....

.....

.....

.....

EK 4. İzin Onayı

K.
04.01.2010
in ve Tek. Öğr. N. Yamaç'a.

T.C.
ISPARTA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.32.00.18.010/
Konu : Anket Uygulaması.

17.12.09*029380

VALİLİK MAKAMINA

Denizli Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ulaş YAMAÇ'ın. "İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları" konulu anket çalışmasını ilimiz merkez Atatürk İÖO, Hafız İbrahim Demiralay İÖO, Hilmi Dilmen İÖO, Mavikent İÖO Okullarında uygulamak istediği Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 08.12.2009 tarih ve 4365 sayılı yazılarıyla bildirilmiştir. İlgili yazı ve anket örneği ilişikte sunulmuştur.

Ulaş YAMAÇ'ın "İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları" konulu anket çalışmasını yukarıda belirtilen İlköğretim Okullarında uygulaması Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde tasviplerinize arz ederim.

Tacettin YILMAZ
İl Millî Eğitim Müdürü

EK: 1) Yazı ve ekleri

OLUR
18/12/2009

B.Sıtkı HANLIOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

9
18-010/030401
04.01.2010

EK 5. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının 1064 Sayılı Yazısı

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme BaşkanlığıSayı : B.08.0.SGB.0.06.00.00-/1064
Konu : Ulaş YAMAÇ

16/02/2010

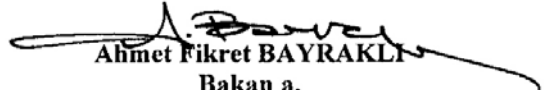
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
DENİZLİ

İlgi : 28.01.2010 tarihli ve B.30.2.PAÜ.0.41.00.01.500/201 sayılı yazınız.

İlköğretim Genel Müdürlüğüne hitaben ilgi sayılı yazınızda Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Ulaş YAMAÇ' ın tezinde kullanılmak üzere 2000-2008 yıllarını arasında İlköğretim Genel Müdürlüğünün Bütçesine ilişkin bir takım verilere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Bu bağlamda, tarafınızdan istenilen bilgilerden "2000-2008 tarihleri arasında ilköğretim okullarının gelir kaynakları açısından genel bütçeden ilköğretim okullarına ayrılan paylar ile bu payların bütçe ve Gayri Safi Yurt İçi Milli Hasılaya oranları" ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Ahmet Fikret BAYRAKLI
Bakan a.
Başkan

EKLER :

1. Veri Tablo (1 sayfa)

İLKÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YILLAR İTİBARIYLA ÖDENEK DURUMU

YILLAR	GSYH	KONSOLİDE BÜTÇE	MEB BÜTÇESİ	İLKÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BÜTÇESİ			İLKÖĞRETİM GENEL MÜD. MEB BÜTÇESİNE ORANI	İLKÖĞRETİM GENEL MÜD. GSYH'YA ORANI
				GENEL BÜTÇE	4306 S.K.Gelirleri	TOPLAM		
2000	166.658.021.000	46.827.436.000	3.350.330.000	1.556.005.000	420.000.000	1.976.005.000	59%	1.2%
2001	240.224.083.000	48.519.490.000	4.046.305.625	1.938.223.000	471.200.000	2.409.423.000	60%	1%
2002	350.476.089.000	98.131.000.000	7.460.991.000	3.802.715.000	677.900.000	4.480.615.000	60%	1.3%
2003	454.780.659.000	147.230.170.000	10.179.997.000	6.119.183.055	420.000.000	6.539.183.055	64%	1.4%
2004	559.033.026.000	150.658.129.000	12.854.642.000	7.277.310.050	128.265.000	7.405.575.050	58%	1.3%
2005	648.931.712.000	156.088.874.910	14.882.259.500	8.408.225.819	206.755.487	8.614.981.306	58%	1.3%
2006	758.391.000.000	174.958.100.699	16.568.145.500	9.161.000.000		9.161.000.000	55%	1.2%
2007	856.387.000.000	204.988.545.572	21.355.634.000	12.177.348.640		12.177.348.640	57%	1.4%
2008	950144000000	222.553.216.800	22.915.565.000	12.492.259.150		12.492.259.150	55%	1.3%

EK 6. Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 130 Sayılı Yazısı

T.C.
ISPARTA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.32.00.19-130
Konu: İlköğretim Okullarının
ödenek durumları

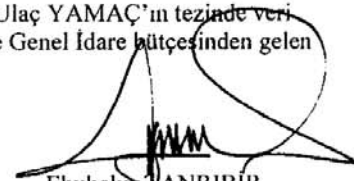
10.02.10-002289

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü
DENİZLİ

İlgi: 28.02.2010 tarih ve 200 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsünde öğrenim gören Ulaş YAMAC'ın tezinde veri oluşturmak üzere İlimiz İlköğretim okullarına Özel İdare Bütçesi ile Genel İdare bütçesinden gelen ödenekleri gösteren tablo ve açıklamaları aşağıya çıkarılmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim

Ebubekir YANRIBİR
Müdür a.
Şube Müdürü

Açıklama :

1 Bakanlığımız Genel Bütçe hazırlık çalışmalarında İlimizden giden ödenek taleplerimiz değerlendirilerek yapım - onarım ve cari harcamalar için gerekli ödenek ayrılmaktadır.

2 İlimiz Özel İdare Bütçesinden Kanun gereği İl özel İdare Bütçesi Gelirlerinin % 20 si İlköğretim hizmetlerine ayrılmaktadır. Bu oranlar %70 yapım - onarımlar, %30 ise cari harcamalar için ayrılmaktadır.

3 Okul aile birliğinin gelir kaynakları gönüllü bağışlar ile sağlanmaktadır.

4 İlköğretim okullarının okul aile birliği gelir kaynakları dışında, Eğitime % 100 destek kampanyaları ile sağlanmaktadır.

2000-2009 YILLARI ARASINDA İL ÖZEL İDARE BÜTÇESİ VE GENEL BÜTÇEDEN İLİMİZE AYRILAN ÖDENEK TABLOSU

Yılı	İl Özel İdare Bütçesi	Genel Bütçe	Toplam Ayrılan Öd
2000	304.863,00	878.080,00	1.182.943,00
2001	414.009,00	1.097.768,00	1.511.777,00
2002	452.100,00	1.372.680,00	1.824.780,00
2003	986.323,00	1.715.000,00	2.701.323,00
2004	1.166.599,00	2.058.600,00	3.225.199,00
2005	1.305.508,00	2.469.867,00	3.775.375,00
2006	1.500.961,00	2.963.520,00	4.464.481,00
2007	1.653.927,00	3.556.224,00	5.210.151,00
2008	2.478.703,00	4.267.468,00	6.746.171,00
2009	2.685.814,00	4.907.589,00	7.593.403,00
	12.948.807,00	25.286.796,00	38.235.603,00

EK 7. Veri Toplama Aracı Hakkında Görüşü Alınan Uzmanlar

	UZMANIN ÜNVANI, ADI - SOYADI		UZMANIN ÜNVANI, ADI - SOYADI
1	Okul Müdürü Abdullah Yavuz AKINCI	11	Yrd. Doç. Dr. Ali Ekber ŞAHİN
2	Okul Müdürü Mehmet ERDEN	12	Yrd. Doç. Dr. Ali TAŞ
3	Okul Müdürü Sefa ÇETİNKAYA	13	Yrd. Doç. Dr. Aycan ÇİÇEK SAĞLAM
4	Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN	14	Yrd. Doç. Dr. Aysun ERGİNER
5	Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK	15	Yrd. Doç. Dr. Erkan TABANCALI
6	Prof. Dr. Ahmet AYPAY	16	Yrd. Doç. Dr. Feyyat GÖKÇE
7	Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM	17	Yrd. Doç. Dr. Hüseyin YOLCU
8	Doç. Dr. Ekrem TOMUL	18	Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK
9	Doç. Dr. Hasan Hüseyin AKSOY	19	Yrd. Doç. Dr. Osman TİTREK
10	Doç. Dr. Necati CEMALOĞLU	20	Yrd. Doç. Dr. Türkay Nuri TOK

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Ulaş YAMAÇ

Anne Adı : Sevgi

Baba Adı : Tuncay

Doğum Yeri ve Tarihi : Ankara-1978

Lisans Eğitimi : Pamukkale Üniversitesi

Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü

Mezuniyet Tarihi : 2001

Yabancı Dil : İngilizce (Orta)